

Strategia Rozwoju Gminy **BOGATYNIA**

na lata 2021 - 2027

Opracowanie:

Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 opracowano w oparciu o materiały źródłowe wydziałów Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2020 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	2
 CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJOWE GMINY BOGATYNIA	 7
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	15
 CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BOGATYNIA	 20
1. Misja i wizja	20
2. Cele strategiczne, kierunki planowanych działań i oczekiwane rezultaty	21
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	34
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	37
5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji	46
6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	53
7. Ramy finansowe i źródła finansowania	55
 Załącznik 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Bogatynia	56
Załącznik 2: Ankieta	102
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	107

WPROWADZENIE

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz miejskich, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu, w tym Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia do roku 2020. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu roboczego ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 (zwanego dalej Zespołem), w skład którego wchodził:

- Wojciech Dobrowolowicz – Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia,
- Lucyna Pędrak – Naczelnik Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej
- Beata Skoryna – Naczelnik Wydziału Finansowego
- Monika Sawicka – Rzecznik Prasowy
- Monika Żądel – Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej
- Karina Nowosad – pracownik Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej
- Mariola Danielewska – Naczelnik Wydziału Edukacji
- Piotr Sudnik – Naczelnik Wydziału Przygotowania i Realizacji Inwestycji (zastąpiony w trakcie trwania prac nad projektem przez Aleksandrę Kołodyńską – Wojciechowską – Naczelnika Wydziału Inwestycji)
- Michał Andrzejewski – pracownik Wydziału Inwestycji
- Rafał Ryż – Naczelnik Wydziału Nieruchomości i Zagospodarowania Przestrzennego
- Janusz Michalski – Naczelnik Wydziału Infrastruktury Społecznej i Działalności Gospodarczej
- Mirosław Drewniacki – Naczelnik Wydziału Kultury, Sportu i Współpracy Międzynarodowej

Dodatkowo Zespół wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Jakub Michałowski – Prezes Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju,
- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Marcin Masternak – Starszy Specjalista ds. strategii i rozwoju lokalnego,
- Agnieszka Osuch – socjolog, trener, konsultant.

Koordynatorem prac nad Strategią ze strony Gminy Bogatynia był Michał Andrzejewski.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w grudniu 2020 roku, kiedy to Rada Miejska w Bogatyni przyjęła uchwałę nr L/333/20 z dnia 30 grudnia 2020 roku w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 oraz w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii rozwoju Gminy, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Następnie został powołany Zespół roboczy ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 zgodnie z zarządzeniem nr 54/2021 Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia z dnia 30 marca 2021 roku. Do jego zadań należało opracowanie założeń do projektu Strategii, pomoc przy opracowaniu projektu Strategii oraz uczestnictwo w warsztatach strategicznych:

- warsztacie pierwszym, dotyczącym określenia mocnych i słabych stron Gminy Bogatynia oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 21 czerwca 2021 roku,
- warsztacie drugim, dotyczącym opracowania misji, wizji, celów i działań strategicznych, który odbył się w dniu 09 sierpnia 2021 roku.

Warsztaty przeprowadzone zostały metodą design thinking polegającą na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowaniu niestandardowych rozwiązań. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat edukacji, ochrony środowiska, społeczności, zdrowia, gospodarki, promocji, turystyki, kultury, infrastruktury, komunikacji, bezpieczeństwa – z punktu widzenia różnych grup społecznych (rodziców, młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, inwestorów, turystów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy). Podczas pracy w grupach zdefiniowano obszary problemowe, wskazano mocne strony Gminy oraz szanse na jej rozwój. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów.

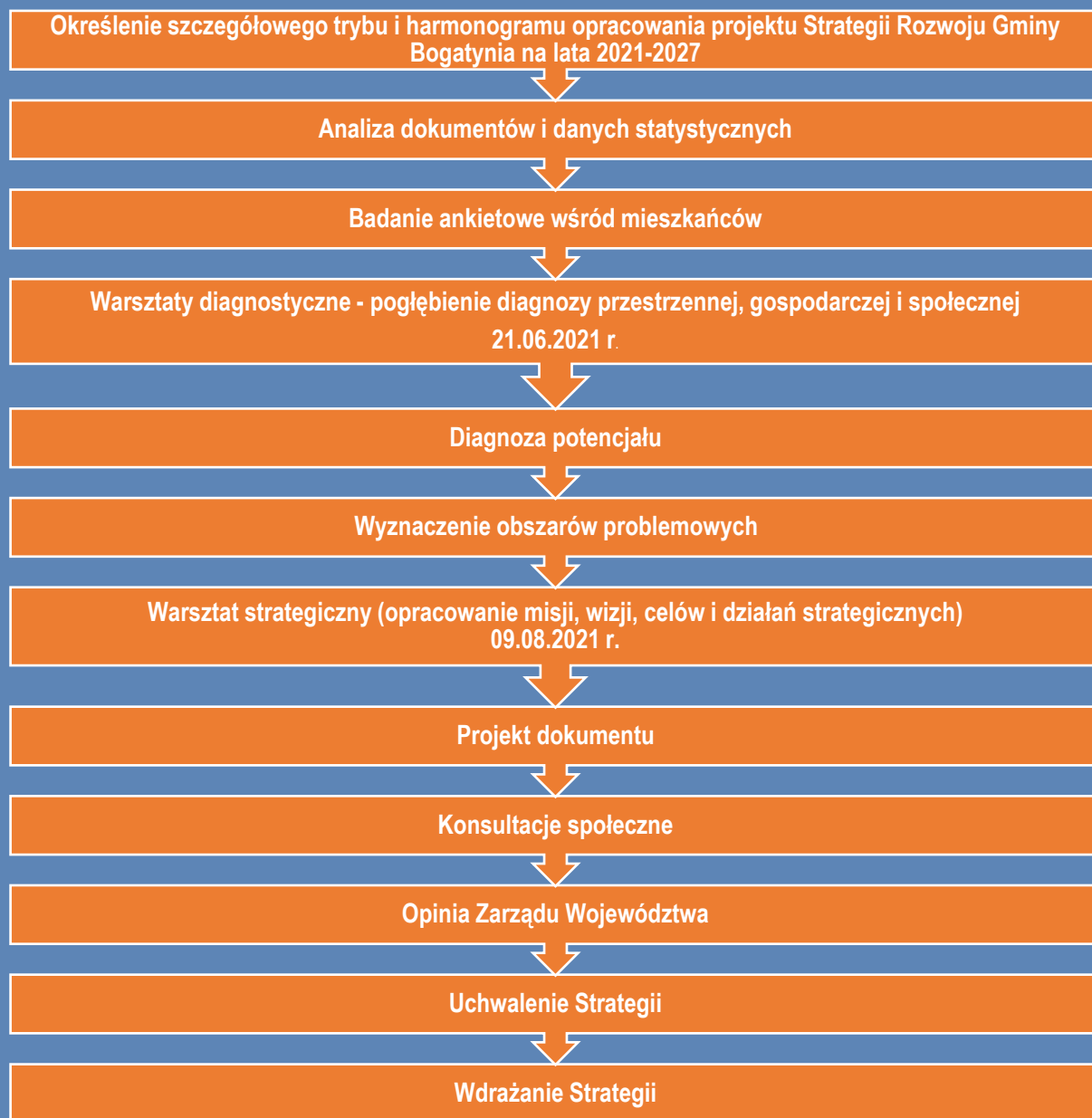
Jednocześnie, w celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Bogatynia, w dniach od 12 kwietnia do 15 czerwca 2021 roku przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, 1834.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Dolnośląskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027:

Cele i kierunki rozwoju opisane w Strategii zostały przeanalizowane także pod kątem spójności z obowiązującymi przepisami prawa, tj.:

- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJOWE GMINY BOGATYNIA

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Informacje ogólne

Gmina Bogatynia jest Gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie zgorzeleckim. Na jej sieć osadniczą składa się obecnie miasto Bogatynia oraz 12 sołectw. Łączna długość granic okalających Gminę wynosi 64,0 km, z czego 60,2 km (94,1%) to granice państwowe z Republiką Federalną Niemiec oraz Republiką Czeską. Na jej obszarze zlokalizowanych jest 8 przejść granicznych. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 136,12 km².

Obszar Gminy Bogatynia zaliczony został do dwóch obszarów strategicznej interwencji (OSI) wyznaczonych dla województwa dolnośląskiego. Pierwszym z nich jest Przygraniczny Obszar Funkcjonalny, drugim zaś Sudecki Obszar Funkcjonalny (strefa górską).

Wnioski:

- transgraniczne położenie Gminy jest jednym z jej najważniejszych atutów, mogących kreować jej przewagę konkurencyjną nad innymi, pobliskimi samorządami w przyszłości oraz stanowić podstawę jej dalszego rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego,
- Gmina położona jest jednak w znacznej odległości od stolicy województwa dolnośląskiego (Wrocławia) oraz innych krajowych ośrodków rozwoju (Poznania, Krakowa), z którymi najszybsze połączenie przebiega przez węzeł autostrady A4 Zgorzelec,
- włączenie Gminy do obszarów OSI na obszarze województwa dolnośląskiego powinno przysporzyć jej wymiernych korzyści w postaci realizacji i korzystania z subregionalnych projektów i przedsięwzięć, pozwalających na wspólne wykorzystanie szans rozwojowych i wspólne przeciwdziałanie zagrożeniom.

Transport i łączność

Układ dróg na terenie Gminy Bogatynia jest silnie powiązany z układem dróg regionalnych na terenie Polski, Niemiec i Czech. Na jego siatkę składają się drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Stan komunikacji zbiorowej Gminy Bogatynia wymaga znacznej poprawy. Obecnie na jej terenie nie funkcjonuje PKS, który pełnił wcześniej rolę głównego przewoźnika, a oferty prywatnych firm nie zaspokajają wystarczająco potrzeb komunikacyjnych mieszkańców. W zakresie sieci kolejowej, poza funkcją towarową do kopalni oraz częściowym wykorzystaniem torowiska przez Deutsche Bahn w ramach lokalnego połączenia Zittau-Görlitz, brak jest połączeń osobowych na obszarze całej Gminy. Powyższe prowadzi do wniosku, iż Gmina Bogatynia jest wykluczona komunikacyjnie.

Wnioski:

- stan techniczny dróg gminnych jest w przeważającej części dobry lub zadowalający, niemniej wymaga ponoszenia stałych nakładów związanych z ich bieżącym utrzymaniem, modernizacją odcinków o pogorszonym stanie oraz rozbudową,
- drogi wojewódzkie i powiatowe przebiegające przez teren Gminy stanowią jej główne trasy komunikacyjne łączące ją od północy z systemem drogowym województwa dolnośląskiego oraz kraju, od wschodu i południa z Czechami oraz od zachodu z Niemcami. Drogi te posiadają kluczowe znaczenie dla utrzymania dobrej dostępności komunikacyjnej Gminy, dlatego istotna w tym zakresie będzie dalsza współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych oraz Wojewódzkich w zakresie ich modernizacji i rozbudowy,
- przeprowadzane działania modernizacyjne oraz rozbudowa siatki drogowej na terenie Gminy powinna uwzględniać działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, takie jak np. modernizacja oświetlenia ulicznego, tworzenie aktywnych przejść dla pieszych, budowa nowych miejsc postojowych,

- w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, ograniczenia jego natężenia (zwłaszcza na krótkich odcinkach), zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza pochodzącego z tzw. emisji liniowej oraz poprawy komfortu korzystania z dróg przez wszystkich użytkowników należy zadbać o stworzenie systemu ścieżek rowerowych, połączonego z infrastrukturą rowerową zarówno na terenie całego kraju, jak również przygranicznych rejonów Czech i Niemiec,
- dla zwiększenia dostępności komunikacyjnej Gminy oraz rozwinięcia na jej obszarze systemu komunikacji zbiorowej należy kontynuować podjęte działania w celu przywrócenia osobowego połączenia kolejowego na trasie Bogatynia-Zgorzelec oraz intensyfikować działania w kierunku rozwoju kołowego transportu zbiorowego.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Nadrzędnym dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze Gminy Bogatynia jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia. Obowiązująca obecnie wersja dokumentu została przyjęta uchwałą nr LV/459/17 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28.03.2017 r. W 2020 r. obszar Gminy objęty był w 100% miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na obecny układ sieci osadniczej w Gminie składają się miejski obszar zurbanizowany Bogatyni oraz sieć osadnicza wiejska.

Wnioski:

- przeważający obszar Gminy Bogatynia położony jest w granicach Kotliny Turoszowskiej, stanowiącej przykład kotliny śródgórskiej o nieco falistym dnie i niewielkich deniwelacjach,
- na jej obecny krajobraz oraz prowadzoną politykę planowania i zagospodarowania przestrzennego dominujący wpływ ma prowadzone w tym rejonie wydobywanie węgla brunatnego (Kopalnia Węgla Brunatnego *Turów*) oraz działalność Elektrowni *Turów*,
- eksploatacja węgla brunatnego spowodowała na obszarze Gminy powstanie głębokich wyrobisk oraz wysokich hałd płońskiego urobku. Trwałą część jej krajobrazu stanowi obecnie zalesione i poddane rekultywacji byłe zwalowisko zewnętrzne kopalni,
- przyszłe działania w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego Gminy powinny uwzględniać możliwość rekultywacji i ponownego zagospodarowania terenów pokopalnianych na cele komercyjne, niekomercyjne, turystyczne lub rekreacyjne (w szczególności terenów byłego zwalowiska zewnętrznego KWB) oraz minimalizowanie negatywnych aspektów funkcjonowania kompleksu górniczo-energetycznego *Turów* na życie mieszkańców,
- działania industrialne na terenie Gminy spowodowały całkowity zanik i degradację miejscowości takich jak: Opolno Zdrój, Zatonie, Wigancice Żytawskie i Wyszków.

Dziedzictwo lokalne

Gmina Bogatynia posiada ciekawą historię związaną z dziejami Górnych Łużyc. Swoją dzisiejszą pozycję zawdzięcza jednak przede wszystkim gwałtownemu rozwojowi rzemiosła mającemu miejsce w połowie XVII w., w szczególności tkactwa chałupniczego, a w późniejszym okresie produkcji tkanin bawełnianych (XIX w.) oraz zlokalizowanym na jej obszarze złożom węgla brunatnego – a co za tym idzie działalności jego kopalni oraz elektrowni. Na terenie Gminy zlokalizowanych jest wiele zabytków oraz obiektów o szczególnej wartości historycznej. Gminna Ewidencja Zabytków, przyjęta Zarządzeniem nr 5/2014 Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia z dn. 14 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu Miasta i Gminy Bogatynia zawiera 618 pozycji, wśród których dominują domy mieszkalne. Najważniejszym i charakterystycznym dla Gminy elementem historycznej zabudowy mieszkalnej są tzw. domy przysłupowe. Na jej terenie znajdują się 264 takie obiekty (w Polsce jest ich ok. 600).

Wnioski:

- historia oraz dziedzictwo lokalne mogą stanowić ważną gałąź lokalnej gospodarki, przyciągając na jej obszar turystów, osoby zainteresowane aktywną rekreacją oraz pasjonatów dziejów Polski,

- aby tak się stało konieczne jest jednak podjęcie aktywnych działań zmierzających do rewitalizacji i odnowy zachowanych dotąd zabytków, w celu zwiększenia turystycznego potencjału Gminy,
- regulacja prawa lokalnego w zakresie estetyki miasta w Bogatyni (np. poprzez odpowiednie zapisy w Gminnym Programie Rewitalizacji oraz planach miejscowych) mogłaby służyć uporządkowaniu miejskiej przestrzeni oraz podniesieniu jej walorów i atrakcyjności,
- należy także zwiększyć wykorzystanie promocyjnego potencjału domów przysłupowych poprzez budowę marki „Stolicy domów przysłupowych” oraz utworzenie muzeum regionalnego domów przysłupowych.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gospodarka lokalna

Gmina Bogatynia stanowi obecnie drugi największy ośrodek prowadzenia działalności gospodarczej na terenie powiatu zgorzeleckiego pod względem liczby podmiotów gospodarczych. Na koniec 2020 r. na jej terenie zarejestrowanych było 1955 podmiotów gospodarczych (21,9%). W latach 2016-2020 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze Gminy Bogatynia kształtowała się na zbliżonym poziomie. Największym pracodawcą w regionie, mającym obecnie najistotniejsze znaczenie dla funkcjonowania Gminy oraz jej sytuacji społeczno-gospodarczej, jest kompleks Kopalni i Elektrowni Turów. Według danych PGE z 2021 roku turoszowski kompleks energetyczny odpowiada za ok. 5% krajowej produkcji energii elektrycznej i jest istotnym elementem polskiego systemu elektroenergetycznego, zapewniając jego bezpieczeństwo energetyczne oraz nieprzerwane dostawy prądu do blisko 2,3 mln gospodarstw domowych.

Wnioski:

- na terenie Gminy silnie rozwijają się branże gospodarki bezpośrednio związane ze świadczeniem usług i dostawą produktów na rzecz kompleksu górnico-energetycznego Turów,
- w strukturze przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy dominują podmioty zatrudniające nie więcej niż 9 osób,
- jednocześnie jednak współczynnik liczby przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Bogatynia kształtuje się na poziomie wyraźnie niższym niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego,
- w przyszłości należy podjąć działania zmierzające do przekształcenia struktury lokalnej gospodarki, w szczególności takie, które będą zmniejszały jej zależność od funkcjonowania kompleksu górnico-energetycznego Turów,
- wspierać należy inicjatywy związane z dywersyfikacją produkcji energii elektrycznej, w tym w szczególności związane z wykorzystaniem w tym celu odnawialnych źródeł energii,
- Gmina posiada sprzyjające warunki do rozwoju gałęzi gospodarki związanej z turystyką i rekreacją (transgraniczne położenie, ukształtowanie terenu, bogate dziedzictwo historyczne),
- do rozwoju lokalnej gospodarki silnie przyczynić się może wzmocnienie międzynarodowej współpracy, w szczególności z sąsiednimi samorządami z terenu Niemiec oraz Czech.

Rynek pracy

W latach 2016-2020 w Gminie Bogatynia można było zauważyć znaczącą poprawę w zakresie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym spadł w tym okresie do poziomu 2,4%, co było wartością niższą niż średnia wyznaczona dla całego województwa dolnośląskiego oraz kraju. Jednocześnie w 2020 r. można było zauważyć wzrost liczby bezrobotnych w stosunku do 2018 r. spowodowany przede wszystkim wystąpieniem epidemii Covid-19 oraz wprowadzonymi ograniczeniami w zakresie swobody prowadzenia działalności gospodarczej. Wraz ze stopniowym wygaszaniem stanu epidemii należy jednak oczekiwać powrotu na stabilną ścieżkę poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy. Problem bezrobocia na terenie Gminy Bogatynia w większym stopniu dotyka kobiet, niż mężczyzn (57,8% do 42,2% w 2020 r.).

Rynek pracy w województwie dolnośląskim jest bardzo zróżnicowany ze względu na położenie geograficzne, sieć transportową oraz obecność dużych zakładów przemysłowych. W przypadku Gminy Bogatynia bliskość Niemiec i Czech oraz możliwość podjęcia tam pracy, przyczynia się do wzrostu emigracji zarobkowych oraz pracowników transgranicznych. Odsetek mieszkańców pracujących za granicą stale wzrasta. Przyczyną tego zjawiska są lepsze warunki pracy, wyższe zarobki oraz korzyści socjalne.

Wnioski:

- sytuacja na lokalnym rynku pracy jest obecnie w silnym stopniu powiązana z funkcjonowaniem kompleksu górnico-energetycznego Turów,

- nagle i nieprzygotowane ograniczenie lub całkowite zakończenie pracy kompleksu może doprowadzić do jej gwałtownej zapaści i znacznego wzrostu bezrobocia na terenie Gminy, co przełoży się także na pojawienie się nowych, nie występujących obecnie problemów społecznych,
- z uwagi na powyższe, działania Gminy w zakresie rynku pracy powinny obecnie koncentrować się na wsparciu rozwoju nowych branż gospodarki oraz powstawaniu działalności w mniejszym stopniu powiązanym z funkcjonowaniem kopalni i elektrowni Turów, które z sukcesem będą mogły funkcjonować również po zaprzestaniu działalności kopalni,
- jednocześnie jednak negatywne tendencje na rynku pracy mogą pojawiać się na skutek zachodzących zmian demograficznych (spadek liczby urodzeń, migracje, spadek liczby mieszkańców Gminy), braku pracowników posiadających niezbędne kwalifikacje zawodowe, niską motywację osób bezrobotnych do podjęcia pracy lub stażu, konkurencję płacową ze strony pracodawców z Niemiec i Czech, a w przypadku osób posiadających dzieci także konieczności sprawowania nad nimi opieki (w przypadku braku możliwości oddania ich do żłobka lub przedszkola),
- podejmowane działania powinny zachęcać mieszkańców Gminy do pozostania na jej terenie oraz przyciągać do niej nowych mieszkańców. Poza sferą gospodarczą działania te powinny obejmować także działania w zakresie rozwoju usług społecznych, ochrony środowiska, prowadzonej polityki przestrzennej,
- realizacja aktywnych form aktywizacji osób bezrobotnych w sposób szczególny powinna odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby oraz grupy osób posiadających największe problemy ze znalezieniem pracy (np. osoby powyżej 50 roku życia, osoby ze szczególnymi potrzebami),

Stan finansów samorządowych

W latach 2016-2020 można było zauważyć stały wzrost ogólnych dochodów budżetu Gminy Bogatynia. W 2016 r. wyniosły one ponad 152,7 mln zł, a w 2020 r. – niespełna 171,0 mln zł (18,3 mln zł, 12,0%). W tym samym okresie wydatki budżetu Miasta wzrosły z poziomu 148,8 mln zł do poziomu ponad 160,1 mln zł (11,3 mln zł, 7,6%). W strukturze dochodów budżetu w 2020 r. największą część stanowiły dochody własne jednostki – 69,3% (w tym 17,0% udziały w podatkach centralnych). Dotacje stanowiły 20,3%, zaś subwencje – 10,4%. Duże znaczenie dla dochodów Gminy odgrywa funkcjonowanie kopalni Turów. W 2019 i 2020 roku średni udział dochodów z kopalni Turów wynosił 27% dochodów ogółem (45,5 mln zł), w tym podatek od nieruchomości i opłata eksploatacyjna średnio 38,5 mln zł i 5,9 mln zł rocznie.

Wnioski:

- sytuacja finansowa Gminy kształtuje się na stabilnym poziomie, który obecnie nie zagraża bezpieczeństwu jej funkcjonowania w najbliższej przyszłości, choć wcześniejsze zamknięcie kopalni Turów może spowodować znaczne zmniejszenie dochodów własnych Gminy, a przy tym spadek samodzielności finansowej,
- zgodnie z uchwałą nr LX/403/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dn. 22 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bogatynia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia budżetu Gminy Bogatynia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, co daje gwarancję zabezpieczenia środków finansowych a realizację zadań zapisanych w treści niniejszej Strategii,
- zgodnie z tym samym dokumentem potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostających do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach realizacji Strategii wyniesie ok. 110 mln zł.

Infrastruktura i środowisko

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrzenie mieszkańców Gminy w wodę oraz odprowadzenie ścieków komunalnych jest, zgodnie z wydanym pozwoleniem, przedsiębiorstwo Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia S.A. z siedzibą w Bogatyni. Według danych GUS w 2019 r. udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy kształtował się odpowiednio na poziomie 97,9% oraz 76,3%. Tak niski poziom skanalizowania spowodowany jest brakiem infrastruktury kanalizacyjnej przede wszystkim

w północnej części Gminy Bogatynia. Rozległa zabudowa i brak oczyszczalni ścieków w tej części Gminy sprawia, że jedynym opłacalnym rozwiązaniem jest zastosowanie indywidualnych rozwiązań tj. zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Natomiast na obszarze objętym systemem kanalizacyjnym zastosowano rozwiązania w wielu ulicach kanalizacji ogólnospławnej, a tam gdzie wybudowano odrębną kanalizację deszczową i sanitarną nie wszystkie nieruchomości prawidłowo zostały wpięte do tych sieci (Bogatynia – Markocice, Sieniawka). Ponadto szybki rozwój w ostatnich latach jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego i brak środków w budżecie Gminy skutkuje tym, że wiele nowych ulic nie posiada jeszcze kanalizacji deszczowej.

Powyższy stan ma wpływ na wysoki poziom odprowadzanych na oczyszczalnię ścieków wód deszczowych i drenażowych co wiąże się m.in. z niewydolnością systemu odprowadzania ścieków i wysokim poziomem cen za usługę odprowadzania ścieków. Stan obiektów dwóch oczyszczalni ścieków należy ocenić jako bardzo dobry. Natomiast stan obiektu Gminnej Stacji Przeróbki Osadów Ściekowych jako bardzo zły. Modernizacja z uwagi na wybudowanie obiektu w dalekiej odległości od miejskiej oczyszczalni ścieków jest nieopłacalna ekonomicznie.

Stan infrastruktury wodociągowej jest w znacznej części bardzo wyeksploatowany. Występują sieci w dość dużym jeszcze obszarze wybudowane przed II wojną światową i w latach powojennych. Bywają też przypadki sieci wodociągowych wybudowanych w ostatnich latach, które z uwagi na słabą jakość wykonania i występujących wielu awarii wodociągowych kwalifikuje je tylko do pilnej wymiany. Dodatkowo ok. 70% wody w mieście jest czerpana ze zbiornika Witka i pochodzi z sieci Elektrowni Turów, co powoduje duże uzależnienie Gminy od Elektrowni. Jakość produkowanej wody jest bardzo dobra. Podejmowane działania przez przedsiębiorstwo wodociągowe na tak już wyeksploatowanej sieci powodują, że usługi świadczone są o należytej jakości. Niemniej wymaga to ponoszenia dodatkowych stałych nakładów związanych z bieżącym utrzymaniem i remontem odcinków znacznie wyeksploatowanych o słabej już jakości.

Na obszarze Gminy zlokalizowane są obecnie dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków: w Bogatyni oraz Sieniawce. Na obszarze Gminy Bogatynia brak jest instalacji sieci gazowniczej. Mieszkańcy chcący wykorzystywać w swojej działalności ten rodzaj paliwa zmuszeni są do korzystania z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach. Na terenie Miasta Bogatynia działa centralny system ciepłowniczy, za pomocą którego ciepło przesyłane jest magistralami ciepłowniczymi do odbiorców przemysłowych i komunalnych. System funkcjonuje w oparciu o źródło, którym jest Elektrownia Turów wytwarzająca energię ciepłą w skojarzeniu z energią elektryczną. Za przesył i dystrybucję ciepła zakupionego w Elektrowni Turów odpowiada Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. z siedzibą w Bogatyni. W części miasta nie objętej działaniem systemu ciepłowniczego oraz innych miejscowościach położonych na terenie Gminy, do których nie została doprowadzona infrastruktura centralnego systemu ciepłowniczego, ciepło dostarczane jest za pomocą systemów centralnego ogrzewania pracujących w oparciu o kotłownie lokalne oraz indywidualne źródło ciepła c.o. wykorzystujące węgiel kamienny, olej opałowy, gaz płynny, a także odnawialne źródła energii w postaci pomp ciepła (coraz bardziej popularnych na terenie Gminy).

Wnioski:

- stan infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy należy ocenić jako dobry, z występującymi odcinkami wymagającymi modernizacji,
- słaby poziom wymiany sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w ostatnich dziesięcioleciach skutkuje tym, że większość awaryjnych i wyeksploatowanych sieci należy wymienić ponieważ ma to wpływ na utrzymanie odpowiednich standardów usług i może mieć wpływ na zjawisko wtórnego zanieczyszczenia wody dostarczanej dla mieszkańców. Wymiana sieci winna być zawsze skorelowana z Gminą Bogatynia gdyż należy zawsze rozważyć konieczność wymiany innych mediów i powierzchni dróg, chodników w celu zmniejszenia kosztów inwestycyjnych,
- ulice wyposażone w kanalizację ogólnospławną należy przebudować i wybudować odrębną kanalizację sanitarną i deszczową,
- obszary przede wszystkim nowej zabudowy mieszkaniowej, gdzie wybudowano tylko kanalizację sanitarną z obowiązkiem wyposażenia nieruchomości w zbiorniki na wody deszczowe, należy wyposażyć dodatkowo w kanalizację deszczową, ponieważ wysoka ilość wód deszczowych i drenażowych nie jest w pełni wykorzystywana na nieruchomościach. To rozwiązanie spowoduje, że zmniejszy się ilość wód przypadkowych odprowadzanych do systemu kanalizacji sanitarnej,

- w związku z rosnącą liczbą inwestycji budowlanych na terenie Gminy, zarówno mieszkaniowych jak i inwestycyjnych, w przyszłości konieczna będzie dalsza rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego na jej terenie, uwzględniająca nowe tereny zainwestowania, w szczególności w rejonie Markocic oraz w Jasnej Górze, w których dostrzega się najintensywniejszy rozwój zabudowy,
- rozszerzenie granic aglomeracji Bogatynia w 2020 roku dodatkowo o dzielnice Trzciniec i Zatonie wyznacza obowiązek pilnego wybudowania w tym rejonie infrastruktury do zbiorowego odprowadzania ścieków wraz z budową jednocześnie odrębnej kanalizacji deszczowej,
- uregulowaniu powinien podlegać stan gospodarki wodno-kanalizacyjnej poza wyznaczonym aglomeracjami,
- należy wybudować nową instalację do przeróbki osadów ściekowych, zlokalizowaną bezpośrednio na terenie miejskiej oczyszczalni ścieków,
- dla możliwości przyszłego bezpiecznego i stabilnego dostępu mieszkańców Gminy Bogatynia do zasobów wody pitnej, konieczne jest podjęcie działań w zakresie budowy nowych jej ujęć,
- dostawy energii cieplnej do systemu ciepłowniczego na terenie Bogatyni są w pełni uzależnione od funkcjonowania elektrowni *Turów*,
- jednocześnie system ciepłowniczy powinien podlegać stałej rozbudowie, co przyczyni się do ograniczenia problemu tzw. niskiej emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w szczególności w okresie jesienno-zimowym,
- rozbudowa systemu ciepłowniczego powinna odbywać się także w oparciu o nową instalację, zmniejszającą jego zależność od funkcjonowania elektrowni *Turów*, i wykorzystującą technologię nisko i zeroemisyjne,
- działania w zakresie wymiany źródeł ciepła skierowane do mieszkańców Gminy pozostających poza systemem ciepłowniczym powinny koncentrować się wokół wspierania wymiany przestarzałych i wysokoemisyjnych pieców grzewczych na technologie nisko i zeroemisyjne (np. odnawialne źródła energii),
- na obszarze Gminy Bogatynia brak jest sieci gazowniczej, co w stopniu znacznym uzależnia jej mieszkańców od nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej (np. w celu przygotowania posiłków).

Lasy na koniec 2020 r. zajmowały na obszarze Gminy Bogatynia powierzchnię 38,8 km², co stanowiło 28,5% jej ogólnego obszaru. Zwarte kompleksy leśne znajdują się głównie w jej południowej, wschodniej oraz centralnej części. Na obszarze Gminy Bogatynia zlokalizowany jest jeden obszar Natura 2000 – Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej, rozciągający się wzdłuż rzeki Nysy Łużyckiej. Wśród innych form przyrody obecnych na terenie Gminy można wymienić rezerwat przyrody Grądy koło Posady oraz trzy pomniki przyrody. Na terenie Gminy zlokalizowane są 3 udokumentowane złoża kopalin: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego *Turów* oraz kopalin pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej *Wolanów* i bazaltu *Wojtek*. Dominujący wpływ na stan powietrza atmosferycznego na obszarze Gminy ma emisja punktowa związana z pracą Kopalni *Turów* oraz Elektrowni *Turów*, lokalnych kotłowni na paliwa stałe usytuowanych na obszarze Miasta Bogatynia oraz innych miejscowości (emisja powierzchniowa), narastający ruch drogowy (w szczególności w obrębie DK 352, emisja liniowa) oraz źródła zlokalizowane na terenie Niemiec i Czech. Poziom zanieczyszczeń powietrza w Gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie w zależności od pory roku – większe występuje w sezonie grzewczym, a mniejsze poza tym sezonem.

Wnioski:

- na obecny układ lasów na obszarze Gminy największy wpływ mają prowadzona w jej obrębie działalność związana z górnictwem węgla brunatnego oraz rolnictwem,
- działania w zakresie ochrony lasów i terenów zielonych na obszarze Gminy powinny koncentrować się wokół ograniczenia problemu tzw. dzikich wysypisk (np. poprzez stworzenie monitoringu terenów zielonych) oraz likwidacji dzikiego wysypiska śmieci REVITA,

- obserwowane w całym kraju zmiany klimatyczne nie pozostają bez wpływu na funkcjonowanie Gminy Bogatynia jako miejsca zamieszkania ludzi i zwierząt, dlatego konieczne jest podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy i zmniejszenia niedoborów wody na jej obszarze,
- podstawowym zadaniem w tym zakresie powinna być budowa spójnego systemu retencji na terenie Gminy,
- działania te powinny obejmować także bieżące utrzymanie w dobrej kulturze lokalnych terenów zielonych, zakładanie i utrzymywanie tzw. ogrodów deszczowych, zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej na terenie Gminy,
- dalsza eksploatacja złóż węgla brunatnego na terenie Gminy pozostaje przedmiotem międzynarodowych kontrowersji związanych z jej wpływem na przeobrażenie powierzchni, zmiany krajobrazowe oraz wpływ prowadzonej działalności na środowisko naturalne, jakość powietrza oraz stosunki wodne,
- obecnie jednak, m.in. ze względu na jej znaczenie dla gospodarki Gminy oraz możliwość nieprzerwanego dostępu do źródeł energii elektrycznej i ciepłej dla jej mieszkańców, brak jest dostępnych alternatyw dla zaprzestania prowadzenia powyższej działalności,
- aby poprawić jakość powietrza na terenie Gminy, podejmowane są działania zachęcające do wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych zlokalizowanych na jej terenie,
- rozważyć należy także możliwość rozbudowy systemu monitoringu czystości powietrza na obszarze Gminy, co pozwoli na jeszcze dokładniejsze badanie jego stanu w poszczególnych jej częściach i porach roku,
- polepszeniu jakości powietrza na terenie Gminy powinny służyć także działania Gminy podejmowane w zakresie posiadanych i użytkowanych przez nią budynków użyteczności publicznej (np. poprzez poprawę ich efektywności energetycznej),
- realizacja polityki proekologicznej powinna być stale aktualizowana i modyfikowana, w zależności od zmieniających się warunków środowiskowych oraz obowiązujących przepisów,
- prowadzone obecnie działania w zakresie edukacji i zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy powinny być kontynuowane, rozwijane i koncentrować się na znaczeniu zrównoważonego rozwoju dla środowiska naturalnego.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Demografia

Gmina Bogatynia jest drugą co do wielkości (za miastem Zgorzelec) jednostką samorządu terytorialnego zlokalizowaną w powiecie zgorzeleckim, biorąc pod uwagę liczbę zamieszkujących ją osób. Na koniec 2020 r. były to 22 633 osoby, co stanowiło ponad ¼ całkowitej liczby mieszkańców powiatu. Jednocześnie jednak Gmina zmagą się z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi przejawiającymi się w spadku ogólnej liczby mieszkańców. Spadek ten powodowany jest zarówno przez ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji. W strukturze płci mieszkańców Gminy nieznacznie przeważają kobiety (50,7%). Jednocześnie ponad 75% mieszkańców Gminy zameldowanych jest na obszarze miasta Bogatynia, a jedynie niespełna 25% na jej pozostałym obszarze. Znaczące zmiany zachodzą także w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy – rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, spada natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Według Głównego Urzędu Statystycznego do 2030 roku stale spadać będzie liczba ludności Gminy Bogatynia oraz udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy. Szacuje się, że do 2030 roku ubytek ludności Gminy wynosił będzie ponad 10 %.

Rosnąć natomiast będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym. Saldo migracji i stopa przyrostu naturalnego kształtować się będą na ujemnym poziomie. Taka sytuacja demograficzna jest obecnie powszechna w wielu innych polskich gminach. Przyczyną tego zjawiska jest obserwowany od kilku lat niż demograficzny, który będzie utrzymywał się w przyszłości przy jednoczesnym starzeniu się ludności.

Wnioski:

- na spadek liczby mieszkańców Gminy Bogatynia znaczny wpływ mają powszechnie występujące i zdefiniowane tendencje w zakresie spadku liczby urodzeń oraz wyludniania się terenów gmin położonych w znacznej odległości od dużych centrów rozwoju w kraju (peryferyzacja),
- w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom opisywanych zjawisk demograficznych rozwijać programy zachęcające do pozostania mieszkańców na terenie Gminy lub osiedlania się w jej granicach nowych mieszkańców. W szczególności rozwijać należy usługi skierowane do rodzin z dziećmi oraz coraz liczniejszej, ale zróżnicowanej wewnętrznie grupy seniorów,
- proces starzenia się społeczeństwa będzie w przyszłości prowadził do zwiększenia zapotrzebowania na usługi w zakresie srebrnej gospodarki, problemów w zakresie utrzymania szkół, znalezienia pracy dla nauczycieli, zmniejszaniem się liczby osób posiadających wykształcenie wyższe,
- spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym może prowadzić do zmniejszenia się poziomu atrakcyjności inwestycyjnej Gminy i prowadzić do wystąpienia negatywnych konsekwencji na rynku pracy (m.in. brak zastępowalności pokoleniowej) oraz prowadzić do obniżenia się potencjału dochodowego budżetu Gminy z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatku dochodowym od osób prawnych, podatku od nieruchomości, itp.,
- atrakcyjność Gminy jako miejsca do zamieszkania i życia powinna być wzmacniana poprzez tworzenie warunków do rozwoju na jego terenie wspólnoty społeczności aktywnej i zintegrowanej, rozwoju współpracy transgranicznej, systemowych rozwiązań w zakresie funkcjonowania i struktury przestrzeni publicznych w Gminie, poprawy jakości komponentów środowiska oraz rozwoju zdywersyfikowanej gospodarki.

Kapitał społeczny

Na obszarze Gminy funkcjonuje jedna placówka świadcząca opiekę nad dziećmi do lat 3. Żłobek przystosowany jest do świadczenia usług opiekuńczych dla maksymalnie 94 dzieci. Starsze dzieci mogą korzystać z opieki oferowanej przez 6 przedszkoli publicznych oraz 2 szkoły podstawowe, w których utworzono oddziały przedszkolne.

Wnioski:

- globalne tendencje demograficzne przejawiające się w spadku liczby urodzeń na terenie Gminy oraz spadku ogólnej liczby mieszkańców Gminy znajdują swoje odzwierciedlenie także w malejącej liczbie dzieci korzystających z oferty gminnych przedszkoli,
- niemniej na terenie Gminy wciąż znajdują się dzieci, którym odmówiono możliwości opieki żłobkowej z powodu braku dostępnych miejsc, dlatego przyszłe działania w zakresie systemu opieki żłobkowej i przedszkolnej powinny koncentrować się na zapewnieniu dostępu do opieki dla wszystkich chętnych, uwzględniając najnowsze i stale aktualizowane prognozy demograficzne,
- świadczone usługi opiekuńcze powinny uwzględniać także możliwość zapewnienia dostępu do opieki dzieci posiadających szczególne potrzeby, modernizacji (w tym termomodernizacji) budynków, doposażeniu gminnych placówek w niezbędną infrastrukturę techniczną, multimedialną i pomoce dydaktyczne, oraz dostosowaniu ich oferty do zmieniających się potrzeb rodziców (np. godziny otwarcia, atrakcyjność zajęć).

Na system edukacji podstawowej i ponadpodstawowej w Gminie Bogatynia składa się siedem szkół podstawowych oraz jedno liceum ogólnokształcące. Oprócz tego, na terenie Bogatyni funkcjonuje także Zespół Szkół Zawodowych prowadzony przez powiat zgorzelecki.

Wnioski:

- szkoły podstawowe na terenie Gminy Bogatynia oferują swoim uczniom bogatą ofertę zajęć dodatkowych, kół przedmiotowych, kół i zespołów artystycznych oraz zajęć sportowych, jednak oferta ta jest szersza w szkołach zlokalizowanych na terenie miasta niż na terenach wiejskich, przez co występują znaczne dysproporcje pomiędzy szkołami,
- poszczególne szkoły podstawowe charakteryzują się różnym poziomem kształcenia. Jednocześnie średnia wyników uzyskiwanych w egzaminie ósmoklasisty w 2020 r. była niższa zarówno od średniej wyznaczonej dla wszystkich szkół podstawowych powiatu zgorzeleckiego, jak i całego województwa dolnośląskiego. Sytuacja ta pokazuje, że gminne placówki edukacyjne mają jeszcze możliwość znacznej poprawy poziomu edukacji,
- stałe podnoszenie poziomu edukacji w Gminie powinno odbywać się zarówno na drodze modernizacji infrastruktury szkolnej, doposażenia bazy dydaktycznej placówek oświatowych, zwiększania liczby oraz atrakcyjności oferowanych zajęć pozalekcyjnych, jak i poprawy jakości prac kadry nauczycielskiej (np. poprzez modyfikację systemu motywacyjnego), systemowe wsparcie uczniów zdolnych i słabszych,
- rozwój szkolnictwa na obszarze Gminy powinien także następować na drodze współpracy z funkcjonującymi na jej obszarze przedsiębiorstwami, w tym kompleksem górniczo-energetycznym *Turów*, oraz instytucjami otoczenia biznesu,
- dopełnienie systemowych działań w zakresie wsparcia rozwoju edukacji powinno także następować na drodze rozwoju współpracy z obecnymi w Gminie organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze oświaty, nauki, kultury, sportu, itp.

Za tworzenie oferty i propagowanie wśród mieszkańców Gminy działań w zakresie kultury odpowiada Bogatyński Ośrodek Kultury (BOK), do którego głównych zadań należą kultywowanie tradycji, zwyczajów i osobliwości Dolnego Śląska, promowanie lokalnych autorów i twórców oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi (szczególnie w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami). W ramach BOK funkcjonuje szereg pracowni tematycznych oraz Kino KADR 3D. Na obszarze Gminy swoją działalność prowadzi także Dom Kultury w Zatoniu, który jest jednostką wyodrębnioną w ramach Bogatyńskiego Ośrodka Kultury. Jego funkcjonowanie skupia się głównie na realizacji zadań związanych z organizacją czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W Bogatyni działa także Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bogatyni im. Polskich Noblistów. Oprócz placówki głównej, na obszarze Gminy, funkcjonują także jej filie w Zatoniu, Działoszynie i Porajowie.

Wnioski:

- dostępna na obszarze Gminy oferta kulturalna charakteryzuje się wysoką jakością i różnorodnością wydarzeń, choć w 2020 r. została ona mocno ograniczona przez restrykcje związane z wystąpieniem epidemii Covid-19. Pomimo tego powinna być ona stale monitorowana, rozwijana, wzbogacana oraz dostosowywana do zmieniających się gustów, potrzeb i oczekiwań odbiorców,
- na obszarach wiejskich Gminy rozwój oferty kulturalnej powinien odbywać się w oparciu o istniejącą tam infrastrukturę, która będzie modernizowana i rozwijana. W szczególności wykorzystać należy potencjał świetlic wiejskich, których działalność powinna być stale rozszerzana i modyfikowana,
- podejmowane działania w zakresie rozwoju kultury muszą zostać wzmocnione przez ich odpowiednią promocję, tak aby informacja o nich miała możliwość dotarcia do jak najszerszej grupy odbiorców wewnątrz, ale także na zewnątrz Gminy.

Operatorem obiektów sportowych oraz organizatorem zajęć sportowych na terenie Gminy jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni (OSiR). Do jego głównych zadań należą prowadzenie działalności w zakresie sportu i rekreacji ruchowej, organizowanie zawodów, imprez sportowo-rekreacyjnych i turystycznych, prowadzenie działalności wychowawczej i popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej oraz prowadzenie działalności w sekcjach rekreacyjnych. W ramach OSiR działają także cztery sekcje tematyczne: strzelecka, pływacka, turystyczno-rekreacyjna oraz biegowa.

Wnioski:

- istniejąca w Gminie baza sportowa i rekreacyjna zapewnia jej mieszkańcom możliwość stałego dbania i rozwijania własnej kultury fizycznej, niemniej konieczne jest także podjęcie działań w zakresie budowy nowych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
- część obiektów sportowych wymaga przeprowadzenia remontów i modernizacji, połączonej z dostosowaniem ich do występujących aktualnie trendów i potrzeb mieszkańców,
- zmieniające się potrzeby mieszkańców (wynikające ze zmian demograficznych, postępu technologicznego, zmiany zainteresowań ludzi) powinny pociągać za sobą także rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej, dostosowanej do wymagań mieszkańców w każdej grupie wiekowej.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Zadania z zakresu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Bogatynia realizowane są przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bogatyni (SP ZOZ) oraz placówki spółki MegaMed. W strukturze SP ZOZ mieści się Szpital Gminny w Bogatyni, dwie przychodnie rejonowe w Bogatyni oraz trzy Wiejskie Ośrodki Zdrowia zlokalizowane w Działoszynie, Opolnie Zdroju oraz Porajowie. Na terenie szpitala działalność prowadzi także miejscowy Punkt Krwiodawstwa (RCKiK Wałbrzych OT Bogatynia). Mieszkańcy Gminy w lokalnych placówkach zdrowia mają możliwość skorzystania z oferty poradni alergologicznej, dermatologicznej, ginekologiczno-położniczej, chirurgii ogólnej, urazowo-ortopedycznej, otolaryngologicznej, urologicznej, stomatologicznej oraz rehabilitacji ambulatoryjnej. Przychodnie zdrowia MegaMed świadczą dla mieszkańców usługi podstawowej opieki zdrowotnej, usługi okulistyczne, otolaryngologiczne, stomatologiczne, medycyny pracy, USG, pediatriczne, chirurgiczne oraz diabetologiczne. Dodatkowo w Sieniawce działalność prowadzi Zakład dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr M. Marzyńskiego będący filią Wielospecjalistycznego szpitala SP-ZOZ w Zgorzelcu. Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Bogatynia odpowiedzialny jest Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny (BOPSiWR).

Wnioski:

- funkcjonujący na terenie Gminy system opieki zdrowotnej wymaga podjęcia działań zmierzających do zapewnienia pełnej dostępności usług podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców,
- w obliczu występujących cywilizacyjnych zagrożeń dla życia i zdrowia mieszkańców Gminy rozwijać należy działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej, które w przyszłości przełożą się na zmniejszenie liczby osób wymagających opieki w zakresie systemu ochrony zdrowia ,

- na obszarze Gminy Bogatynia sukcesywnie spada liczba rodzin oraz osób korzystających z systemu pomocy społecznej (odpowiednio o 23,1% oraz 33,3% w latach 2016-2020),
- wśród najważniejszych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą społeczną można wymienić ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- Gmina realizuje szereg jednorocznych i wieloletnich programów społecznych, które w kompleksowy sposób odpowiadają na zdiagnozowane problemy i potrzeby jej mieszkańców,
- zachodzące zmiany demograficzne (m.in. proces starzenia się społeczeństwa) będą wymagały podjęcia w przyszłości działań w zakresie utworzenia miejsc opieki krótko i długoterminowej oraz aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców,
- średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne lub socjalne wynosi obecnie ok. 5 lat, w związku z czym należy podjąć działania w zakresie budowy nowych mieszkań komunalnych oraz stwarzać sprzyjające warunki do rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- dodatkowo należy podjąć działania w zakresie poprawy stanu technicznego budynków i mieszkań komunalnych obecnie wykorzystywanych przez Gminę i jej mieszkańców.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden Komisariat Policji (w Bogatyni), którego właściwość obejmuje całe terytorium jednostki. Specyficzne położenie geograficzne Gminy (obszar przygraniczny, którego ponad 90% długości granic stanowią granice państwa z wieloma przejściami granicznymi) ma znaczący wpływ na ilość, rodzaj i charakter popełnianych na niej przestępstw. W Gminie funkcjonuje także jednostka Straży Miejskiej, której właściwość obejmuje obszar Bogatyni oraz wszystkie wsie na jej terenie. Oprócz tego w Gminie działa jednostka Państwowej Straży Pożarnej, a także 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

- wśród najczęściej popełnianych przestępstw na obszarze Gminy dominują rozboje, bójki i pobicia, kradzieże, kradzieże z włamaniem, zniszczenie mienia, uszkodzenia ciała oraz przestępczość narkotykowa,
- w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa funkcjonariusze policji współpracują z funkcjonariuszami straży miejskiej,
- najczęściej strażacy z rejonu Gminy musieli interweniować w sprawie pojawiających się pożarów oraz zagrożeń miejscowych (np. wypadków samochodowych).

Otoczenie gminy i współpraca

Gmina Bogatynia jest członkiem szeregu związków oraz stowarzyszeń o charakterze krajowym i międzynarodowym. Na obszarze Gminy funkcjonują obecnie 103 organizacje pozarządowe wpisane do rejestru organizacji pozarządowych, pełniących różne funkcje społeczne, polityczne i ekonomiczne.

Wnioski:

- międzynarodowa współpraca władz Gminy oraz poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego powinna w przyszłości stanowić jeden z fundamentów jej dalszego rozwoju,
- liczba funkcjonujących w Gminie fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców kształtuje się na poziomie niższym, niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego,
- dalszemu rozwojowi Gminy, w szczególności w obszarze społecznym, kulturowym, turystycznym oraz sportowym służyć powinno także wzmocnienie współpracy instytucji gminnych w organizacjami pozarządowymi, np. poprzez wsparcie profesjonalizacji lokalnego sektora NGO.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BOGATYNIA

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY BOGATYNIA

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 została opracowana na podstawie wniosków wysnutych z przeprowadzonej diagnozy aktualnej sytuacji Gminy, analizy SWOT, warsztatów diagnostycznych z mieszkańcami oraz badań ankietowych. Podczas przeprowadzanych prac zwracano uwagę zarówno na potencjały Gminy (jej strony silne, stanowiące szanse dla przyszłego rozwoju), jak również trapiące ją problemy (strony słabe, stanowiące zagrożenia dla jej dalszego rozwoju). W procesie strategicznym określono także MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Bogatynia, które na późniejszym etapie prac stanowiły drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych i operacyjnych.

MISJA jest to element Strategii, który wskazuje na najważniejsze kierunki rozwoju Gminy. Skupione są w niej wszystkie podstawowe wartości, które przyświecają władzom Bogatyni i jego mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest to ścieżka, jaką należy podjąć do osiągnięcia wizji. Zawiera w sobie odpowiedź na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia MISJA Gminy Bogatyni brzmi następująco:

Bogatynia 3ma energie

W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie WIZJI, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. WIZJA ukazuje Bogatynię w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów.

WIZJA Gminy:

- określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota,
- jest stanem Gminy w przyszłości, efektem wdrażania strategii,
- nadaje kształt przyszłym kierunkom działań władz Gminy.

WIZJA Gminy Bogatynia brzmi następująco:

Gmina Bogatynia to miejsce przyjazne inwestorom z prężnie funkcjonującą kopalnią i elektrownią. Jest dobrze skomunikowana, bezpieczna, z bogatym zapleczem turystycznym i rozbudowaną infrastrukturą ścieżek rowerowych. Gmina jest przyjazna rodzinie i posiada bogatą ofertę edukacyjną, kulturalną, mieszkaniową, zapewnia swoim mieszkańcom możliwość stabilnego zatrudnienia. To Gmina zachowująca i promująca krainę domów przysłupowych. Swoim mieszkańcom oferuje bezpieczne, zielone, estetyczne, dobre miejsce do życia, pracy, nauki oraz wypoczynku.

2. Cele strategiczne, kierunki planowanych działań i oczekiwane rezultaty

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Bogatynia, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także przeprowadzonych warsztatów określono trzy cele strategiczne, którymi są:

CEL I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców

CEL II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego

CEL III: Rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy

Wyznaczone cele strategiczne Gminy Bogatynia odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Podstawę realizacji zadań w sferze gospodarczej będą stanowiły działania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej i poprawy jakości środowiska przyrodniczego.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej:

CEL I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców	CEL II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego	CEL III: Rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia	2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców	3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia
1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia	2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego	3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia
1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia	2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia	3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia
1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone	2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia	

CEL STRATEGICZNY I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców

- 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia
- 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia
- 1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia
- 1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone

Problematyka planowania i kształtowania przestrzeni publicznych o wysokiej jakości urbanistycznej stanowi podstawowe zadanie własne Gminy. Jednocześnie dla każdego mieszkańca przestrzeń ta stanowi obecnie ważny czynnik oddziaływania, przekładając się w bezpośredni sposób na jego codzienne samopoczucie oraz zadowolenie (bądź niezadowolenie) z jakości prowadzonego życia. Racjonalne zarządzanie przestrzenią przekłada się także na osiąganie założonych celów gospodarczych oraz społecznych, wytyczając przy tym pożądane kierunki zmian w zachowaniach mieszkańców każdej gminy. Położenie Gminy Bogatynia na Trójstyku trzech granic oraz jej dotychczasowe zagospodarowanie sprawia, że przestrzeń ta staje się także dobrem o strategicznym znaczeniu dla lokalnej społeczności.

Kierunki przyszłych zmian w zagospodarowaniu przestrzeni Gminy Bogatynia opierać się będą na czterech podstawowych filarach, spośród których pierwszym będzie poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy. Osiągnięciu założonych w jego ramach celów służyć będą działania w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich (w przypadku dwóch ostatnich prowadzone we współpracy z Zarządem Dróg Powiatowych i Wojewódzkich). Dla zmotoryzowanych uczestników ruchu drogowego przygotowane zostaną nowe miejsca postojowe. Równocześnie Gmina podejmie działania zmierzające do ograniczenia natężenia ruchu samochodowego na jej obszarze, zwłaszcza w przypadku przemieszczania się na krótkich odcinkach. Możliwości wyboru alternatywnych sposobów przemieszczania się po jej obszarze zostaną wzmocnione poprzez budowę systemu ścieżek rowerowych oraz modernizację oświetlenia ulicznego uwzględniającą tworzenie tzw. aktywnych przejść dla pieszych. Władze Gminy będą w dalszym ciągu podejmowały wysiłki zmierzające do zwiększenia znaczenia zbiorowych środków transportu, m.in. poprzez przywrócenie połączenia kolejowego na trasie Bogatynia-Zgorzelec. Wszystkie zaplanowane działania przełożą się zarówno na komfort przemieszczania się po jej terenie osób zmotoryzowanych, jak i poprawę bezpieczeństwa pozostałych uczestników ruchu drogowego (np. pieszych i rowerzystów). Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Gminy będzie także podstawowym czynnikiem wzmocnienia gospodarczego potencjału i atrakcyjności inwestycyjnej jednostki. Poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń związanej z ruchem samochodowym osiągnięte zostaną także wymierne efekty w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Drugim filarem zmian zachodzących w strukturze przestrzennej Gminy będzie rozwój podstawowej infrastruktury technicznej. Do podstawowych wyzwań w tym zakresie należeć będą budowa sieci kanalizacyjnej na terenie dzielnic Zatonie oraz Trzciniec oraz podłączenie ich do sieci ciepłowniczej, a także modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na pozostałym obszarze Gminy. Jednocześnie podjęte zostaną działania zmierzające do uregulowania stanu gospodarki wodno-ściekowej poza wyznaczonymi aglomeracjami. Rozwój gospodarczy i społeczny, w tym pojawianie się nowych terenów zabudowy mieszkaniowej na terenie Gminy powodować będzie stały wzrost zapotrzebowania na wodę pitną, dlatego w przyszłych działaniach jednostki uwzględniono budowę jej nowych, alternatywnych źródeł. Stale rozwijana będzie sieć ciepłownicza, tak aby objęła ona kolejne budynki mieszkalne na terenie Gminy. Równocześnie w budynkach użyteczności publicznej stanowiących własność Gminy przeprowadzane będą inwestycje zmierzające do poprawy ich efektywności energetycznej. Dążyć się będzie także do poprawy stanu technicznego komunalnej substancji mieszkaniowej.

W najbliższych latach przestrzeń Gminy Bogatynia pozostawać będzie pod silnym wpływem funkcjonowania kompleksu górniczo-energetycznego Turów. W związku z tym w niniejszej Strategii zawarto także szereg działań mających chronić jej środowisko naturalne przed negatywnymi skutkami funkcjonowania obydwu przedsiębiorstw (filar trzeci). Podjęte zostaną wysiłki zmierzające do stworzenia alternatywnego (niskoemisyjnego, zeroemisyjnego) źródła energii cieplnej na terenie Gminy. Rozbudowany zostanie system monitoringu powietrza. Władze Gminy podejmą aktywne działania, których celem będzie wspieranie prywatnych inwestycji w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania.

CEL STRATEGICZNY I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNAYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia	1. Modernizacja i rozbudowa sieci dróg gminnych 2. Współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych i Wojewódzkich w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci dróg na terenie Gminy 3. Stworzenie systemu ścieżek rowerowych na terenie Gminy 4. Budowa nowych miejsc postojowych 5. Modernizacja oświetlenia ulicznego i tworzenie aktywnych przejść dla pieszych 6. Przywrócenie połączenia kolejowego na trasie Bogatynia-Zgorzelec 7. Stworzenie zeroemisyjnej sieci gminnej komunikacji autobusowej	– rozbudowa i poprawa stanu siatki drogowej na obszarze Gminy (drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie) – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na obszarze Gminy – zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego – poprawa dostępności komunikacyjnej poszczególnych miejscowości w Gminie – ograniczenie ruchu samochodowego (głównie samochodów osobowych) na obszarze Gminy – zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i CO2 do atmosfery związanej z tzw. emisją liniową – poprawa organizacji ruchu komunikacyjnego i bezpieczeństwa w Gminie	– długość wybudowanych dróg gminnych (km) – długość zmodernizowanych dróg gminnych (km) – długość zmodernizowanych dróg we współpracy z Powiatowym i Wojewódzkim Zarządem Dróg (km) – długość wybudowanych dróg i ścieżek rowerowych (km) – długość ciągów pieszo-rowerowych na terenie Gminy (km) – liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym np. wiat, przystanków, tablic informacyjnych (szt.) – liczba zmodernizowanych urządzeń oświetlenia ulicznego (szt.) – liczba utworzonych aktywnych przejść dla pieszych (szt.) – liczba połączeń kolejowych (kursów pociągu) na trasie Bogatynia-Zgorzelec (szt.)
1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia	1. Modernizacja sieci wodociągowej oraz budowa sieci kanalizacyjnej na terenie dzielnic Zatonie i Trzcinec	– zwiększenie atrakcyjności Gminy z perspektywy nowych mieszkańców i przedsiębiorców – polepszenie jakości środowiska wodnego dzięki zmniejszeniu	– długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km) – długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km)

	2. Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy 3. Uregulowanie stanu gospodarki wodno-ściekowej poza aglomeracjami 4. Budowa alternatywnych źródeł wody pitnej na terenie Gminy 5. Rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie Gminy, w szczególności podłączenie do sieci ciepłowniczej dzielnicy Trzciniec 6. Poprawa efektywności energetycznej gminnych budynków użyteczności publicznej 7. Poprawa stanu technicznego komunalnej substancji mieszkaniowej	niekontrolowanego odpływu ścieków – polepszenie jakości istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej – przyciągnięcie nowych mieszkańców dzięki dostępnym uzbrojonym terenom przeznaczonym pod zabudowę mieszkaniową – polepszenie jakości powietrza dzięki rozbudowie sieci ciepłowniczej – ograniczenie problemu ubóstwa energetycznego wśród mieszkańców Gminy	– procent mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej (%) – procent mieszkańców mających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%) – procent mieszkańców mających dostęp do sieci ciepłowniczej (%) – liczba obiektów i budynków poddanych modernizacji energetycznej (szt.) – liczba wybudowanych źródeł wody pitnej (szt.)
1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia	1) Stworzenie alternatywnego (niskoemisyjnego, zeroemisyjnego) źródła energii cieplnej na terenie Gminy 2) Wsparcie prywatnych inwestycji w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania 3) Racjonalne gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzące do zwiększenia ich stopnia segregacji i recyklingu oraz minimalizacji zużycia surowców i powstawania odpadów poprzez wdrażanie idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) 4) Likwidacja dzikiego wysypiska śmieci REVITA 5) Stworzenie monitoringu terenów zielonych w celu ograniczenia problemu dzikich wysypisk śmieci	– rozwój terenów zielonych na obszarze Gminy – poprawa jakości przestrzeni i ochrona ładu przestrzennego w Gminie – zwiększenie atrakcyjności przestrzeni w Gminie – zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej i terenów zieleni – łagodzenie skutków zmian klimatycznych – racjonalne wykorzystanie zasobów oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów – stała kontrola jakości powietrza atmosferycznego, wpływająca	– liczba utworzonych alternatywnych źródeł energii cieplnej na terenie Gminy (szt.) – liczba wspartych prywatnych inwestycji w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania (szt.), – ilość zebranych odpadów w ciągu roku (Mg), – udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości odpadów (%), – poziom osiągnięcia recyklingu odpadów (%). – liczba usuniętych dzikich wysypisk śmieci (szt.) – liczba punktów pomiaru jakości powietrza na terenie Gminy (szt.)

	6) Rozbudowa systemu monitoringu czystości powietrza 7) Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy 8) Wsparcie rozwoju mikroinstalacji prosumenckich pozyskujących energię elektryczną z OZE	również na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców – ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery z tradycyjnych źródeł ciepła – zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła – zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM 2,5, PM 10 oraz emisji CO ₂ – zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców	– liczba przeprowadzonych wydarzeń proekologicznych w ciągu roku (szt.) – liczba mikroinstalacji prosumenckich pozyskujących energię elektryczną z OZE (szt.)
1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone	1. Budowa systemu retencji na terenie Gminy 2. Zakładanie i utrzymanie tzw. ogrodów deszczowych 3. Zwiększenie powierzchni przestrzeni biologicznie czynnej na terenie Gminy	– rozwój terenów zielonych na obszarze Gminy – zwiększenie atrakcyjności przestrzeni w Gminie – zwiększenie ilości wody zatrzymywanej na terenie Gminy – łagodzenie skutków zmian klimatycznych	– liczba inwestycji w zakresie budowy systemu retencji w Gminie (szt.) – liczba założonych ogrodów deszczowych (szt.) – wzrost powierzchni biologicznie czynnej na terenie Gminy (%)

CEL STRATEGICZNY II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego

- 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców
- 2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego
- 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia
- 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia

Dążenie do zrównoważonego i stałego rozwoju gospodarczego stanowi jedno z głównych zadań stawianych przed nowoczesnym samorządem. Rozwój ten powinien odbywać się na drodze wzrostu gospodarczego nierozzerwalnie połączonego z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz postępu społeczno-kulturowego każdej jednostki. Prorozwojowa polityka władz powinna prowadzić do wzrostu dochodów mieszkańców, eliminacji ubóstwa, niezależności gospodarczej przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb związanych z dostępem do usług społecznych, rekreacji oraz kultury.

Fundamentem dalszego rozwoju Gminy Bogatynia stanie się rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców, pozwalająca stopniowo zmniejszać jej uzależnienie od kompleksu górniczo-energetycznego *Turów*. Jej wyrazem będzie tworzenie przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej oraz aktywne poszukiwanie nowych inwestorów. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy osiągnięty zostanie poprzez aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem dostępności terenów inwestycyjnych oraz przygotowanie i uzbrojenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę przemysłową.

Jedną z dróg rozwoju gospodarczego Gminy stanie się także wykorzystanie w tym procesie jej bogatego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Podejmowane działania zmierzać będą do rewitalizacji zabytków oraz regulacji prawa lokalnego w zakresie estetyki miasta. W celach promocyjnych budowana będzie marka „Stolica domów przysłupowych”, która pozwoli zwiększyć rozpoznawalność jednostki w kraju i za granicą. Promowane będą walory turystyczne Gminy, co powinno przełożyć się na zwiększenie liczby odwiedzających ją turystów, a samej turystyce stać się ważną gałęzią lokalnej gospodarki. Utworzona zostanie cykliczna impreza wizerunkowa promująca Bogatynię oraz wspomagająca się będzie promocję lokalnych produktów. Zwieńczeniem podejmowanych działań w tym zakresie stanie się utworzenie regionalnego muzeum domów przysłupowych.

Polityka zrównoważonego rozwoju koncentrować się będzie także na stworzeniu atrakcyjnej oferty turystycznej, rekreacyjnej oraz oferty wolnego czasu. Podejmowane działania przyczynią się do rewitalizacji terenów byłego zwałowiska KWB *Turów* oraz terenów Zalewu. Tworzyć się będzie warunki do rozwoju bazy noclegowej oraz gastronomicznej. Jednym z kluczowych działań będzie także utworzenie szeregu turystycznych szlaków tematycznych i sieci tras rowerowych połączonej z podobną infrastrukturą rowerową na terenie Czech i Niemiec.

Zmiany zachodzące w lokalnej gospodarce staną się odzwierciedleniem procesów zachodzących w gospodarce światowej, w szczególności w zakresie dostępu i źródeł energii. W Gminie Bogatynia interakcja pomiędzy gospodarowaniem a środowiskiem naturalnym będzie podstawowym czynnikiem warunkującym kierunki jej rozwoju. Konieczne jest uruchomienie procesów, które w przyszłości pozwolą Gminie w sposób łagodny przejść przez proces transformacji energetycznej oraz przygotować lokalną gospodarkę na wstrząs wynikający z zakończenia pracy kompleksu górniczo-energetycznego *Turów*. Rozwiązaniem jej współczesnych i przyszłych problemów powinna być stopniowa zmiana w zakresie podejścia do kwestii rozwojowych, w tym w zakresie tworzenia warunków do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Podstawowym jej celem stanie się wykorzystanie wewnętrznych potencjałów Gminy, w tym tych wynikających z jej transgranicznego położenia.

CEL STRATEGICZNY II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNAYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców	1. Tworzenie przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej na obszarze Gminy, w tym w sektorze turystyki 2. Aktualizacja MPZP pod kątem dostępności terenów inwestycyjnych 3. Przygotowanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych na obszarze Gminy 4. Aktywne poszukiwanie inwestorów	– zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy – zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na obszarze Gminy – zwiększenie liczby nowych przedsięwzięć inwestycyjnych (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie Gminy – zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy	– liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.) – liczba nowych inwestycji na terenie Gminy (szt.) – powierzchnia terenów przygotowanych na cele inwestycyjne (ha) – liczba nowych miejsc pracy (szt.)
2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego	1. Rewitalizacja zabytków na terenie Gminy 2. Utworzenie muzeum regionalnego domów przysłupowych 3. Regulacje prawa lokalnego w zakresie estetyki miasta 4. Wsparcie merytoryczne i formalne społeczności lokalnej w podejmowanych przez nią działaniach na rzecz rewitalizacji zdegradowanej przestrzeni wsi Wigancice Żytawskie dopuszczającej odbudowę budownictwa jednorodzinnego oraz obsługę ruchu turystyczno-rekreacyjnego 5. Wsparcie merytoryczne i formalne społeczności lokalnej w działaniach na rzecz kultywowania i promocji	– zwiększenie atrakcyjności przestrzeni w Gminie, – zachowanie i poprawa stanu technicznego historycznej zabudowy miejskiej, – wzrost rozpoznawalności Gminy, – poprawa jakości oraz wzrost dostępności do instytucji kultury na terenie Gminy	– liczba zrewitalizowanych zabytków na terenie Gminy (szt.) – liczba utworzonych muzeów (szt.) – liczba podjętych aktów prawa lokalnego w zakresie regulacji estetyki miasta (szt.)

	dziedzictwa historycznego Opolna Zdrój (dawne Bad Oppelsdorf)		
2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia	1. Budowa marki „Stolica domów przysłupowych” 2. Promocja walorów turystycznych Gminy 3. Utworzenie cyklicznej imprezy wizerunkowej promującej Miasto w kraju i za granicą 4. Wykreowanie produktu lokalnego 5. Promocja oferty inwestycyjnej Gminy	– wzrost rozpoznawalności Gminy, – wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców Gminy – zwiększenie stopnia świadomości walorów turystycznych i kulturowych wśród mieszkańców Gminy, odwiedzających i turystów – poszerzenie wiedzy o istniejącej ofercie rekreacyjnej i ofercie spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców i turystów	– liczba podjętych działań w zakresie budowy marki „Stolica domów przysłupowych” (szt.) – liczba utworzonych cyklicznych imprez wizerunkowych (szt.) – liczba produktów lokalnych (szt.) – liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.)
2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia	1. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów hałdy – byłego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów” 2. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów Zalewu (w tym ich rewitalizacja) 3. Tworzenie warunków do rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie Gminy 4. Utworzenie punktów widokowych na terenie byłego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów” oraz w rejonie prowadzonej odkrywki 5. Utworzenie turystycznych szlaków tematycznych (np. szlak Drezdeński, „Przemysłowa	– rozwój miejsc wypoczynku i rekreacji dla młodzieży, – rozwój turystyki na obszarze Gminy, – rozwój bazy noclegowej na obszarze Gminy, – zwiększenie możliwości rekreacyjnego wykorzystania potencjału wynikającego z położenia i walorów Gminy – promocja turystycznej i rekreacyjnej oferty Gminy – zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną Gminy – zapewnienie oferty spełniającej oczekiwania nowoczesnego modelu podróżowania i wypoczynku	– liczba utworzonych miejsc wypoczynku i rekreacji (szt.) – liczba inwestycji o charakterze turystycznym zrealizowanych na obszarze Gminy (szt.) – liczba powstałych obiektów turystycznych (szt.) – liczba powstałych obiektów rekreacyjnych (szt.) – liczba powstałych miejsc noclegowych (szt.) – liczba powstałych obiektów gastronomicznych (szt.) – długość powstałych ścieżek i dróg rowerowych (km) – liczba utworzonych turystycznych szlaków tematycznych (szt.)

	Bogatynia”, „Szlakiem domów przysłupowych”) 6. Utworzenie sieci tras rowerowych na terenie Gminy połączonej z infrastrukturą rowerową Czech i Niemiec 7. Rozbudowa basenu krytego przy Szkole Podstawowej nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Bogatyni w kierunku przekształcenia go w „park wodny”	— poszerzenie oferty rekreacyjnej oraz oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców	
--	---	--	--

CEL STRATEGICZNY III: Rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy

- 3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia
- 3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia
- 3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia

Jakość oferowanych usług społecznych jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą każdej gminy. Jednocześnie planowane przyszłe działania muszą być odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potrzeby lokalnej społeczności. Jednym z głównych celów realizacji niniejszej Strategii będzie podniesienie jakości oraz efektywności kształcenia w Gminie. Podejmowane działania będą zmierzały do zwiększenia ilości miejsc opieki dla dzieci do lat 3. Infrastruktura gminnych placówek edukacyjnych (szkół i przedszkoli) będzie modernizowana. Znoszone będą bariery architektoniczne utrudniające lub uniemożliwiające korzystanie z nich przez dzieci i uczniów ze szczególnymi potrzebami. Dla zapewnienia wysokiej jakości usług edukacyjnych Gmina będzie podejmować działania zmierzające do ciągłego wzmacniania oferty edukacyjnej, poprzez rozwój systemu zajęć dodatkowych oraz dalsze doposażenie szkół i przedszkoli, w tym doposażenie bazy dydaktycznej w najnowsze i zaawansowane technologicznie pomoce naukowe. W odpowiedzi na pogarszającą się sytuację demograficzną w Gminie, w działaniach należy również uwzględnić racjonalizację sieci szkół w najbliższym okresie.

Kolejnym ważnym elementem realizacji Strategii będzie rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie. Utworzone zostaną miejsca opieki krótko- i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej oraz rozwijane będą działania w zakresie prowadzenia profilaktyki zdrowotnej. Osiągnięte rezultaty powinny służyć dopasowaniu oferty usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej oraz poszerzeniu usług wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla seniorów. Poprawie ulegnie jakość opieki zdrowotnej świadczonej na obszarze Gminy oraz ograniczony zostanie problem chorób cywilizacyjnych.

Istotne dla dalszego rozwoju Gminy będzie także wzmocnienie jej kapitału społecznego. W przyszłości planowane jest utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w ramach którego seniorzy będą mogli realizować własne pasje i zainteresowania. Uniwersytet stanie się także miejscem wzajemnej integracji oraz przeciwdziałać będzie wykluczeniu społecznemu tej grupy mieszkańców. Stale modyfikować i rozszerzać będzie się ofertę kulturalną, sportową i rekreacyjną. Na terenach wiejskich rozszerzać się będzie działalność miejscowych świetlic. Podejmowane działania realizowane będą we współpracy instytucji gminnych oraz lokalnych organizacji pozarządowych, czego efektem będzie rozwój i profesjonalizacja działalności tych ostatnich. Gmina tworzyć będzie warunki do rozwoju prywatnego budownictwa mieszkaniowego. Planowane działania obejmą także budowę nowych mieszkań komunalnych.

Na rozwój społeczny Gminy Bogatynia znaczący wpływ będzie miał w przyszłości złożony i trwały proces zmian o charakterze społecznym, zachodzących z udziałem lokalnych mieszkańców. Gminne instytucje mogą odgrywać w tym procesie decydującą rolę. Wykorzystując lokalne zasoby powinny przyczyniać się one do zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej samorządu, zaspokajając przy tym potrzeby jej mieszkańców. Efektem realizowanych działań powinna być zmiana układu stosunków społecznych, jego zainteresowań i preferencji, nawyków i działań. Doprowadzi to do ukształtowania nowych wzorców zachowań, postaw i świadomości społecznej odpowiedzialności za funkcjonowanie Gminy jako wspólnoty. Doskonaleniu podlegać będą także zasady wzajemnego współżycia mieszkańców i współpracy ludzi. Ich wyrazem będzie dążenie do podniesienia jakości życia lokalnego społeczeństwa.

CEL STRATEGICZNY III: Rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWNAYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia	1. Zwiększenie liczby miejsc opieki dla dzieci do lat 3 2. Modernizacja infrastruktury szkół i przedszkoli (termomodernizacja budynków, likwidacja barier architektonicznych, modernizacja przyszkolnej bazy sportowej, monitoringu, placów zabaw przy przedszkolach) 3. Doposażenie bazy dydaktycznej gminnych placówek oświatowych 4. Poprawa jakości i efektywności kształcenia 5. Racjonalizacja sieci szkół, w tym zmiana granic obwodów szkolnych	– upowszechnienie dostępności do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 – prowadzenie długofalowej polityki remontowej – termomodernizacja budynków oświatowych – dostosowanie obiektów oświatowych do wymogów osób niepełnosprawnych – poprawa istniejącej infrastruktury sportowej – zmodernizowane przedszkolne place zabaw – wyposażenie szkół i przedszkoli w nowoczesny sprzęt oraz nowoczesne pomoce dydaktyczne – systematyczna modernizacja i wymiana sprzętu informatycznego w szkołach – wysokie wyniki egzaminów zewnętrznych – zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych – zwiększenie dostępności do pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i przedszkolach	– liczba miejsc żłobkowych (szt.) – liczba placówek edukacyjnych, w których dokonano modernizacji infrastruktury oraz liczba placówek z dostępnością architektoniczną (szt.) – liczba wyremontowanych boisk i placów zabaw (szt.) – liczba zmodernizowanych pracowni informatycznych (szt.) – liczba zakupionych nowoczesnych pomocy edukacyjnych (szt.) – wyniki egzaminów zewnętrznych (%) – liczba zrealizowanych projektów rozszerzających ofertę edukacyjną (szt.) – liczba zajęć pozalekcyjnych finansowanych z budżetu Gminy (szt.) – liczba uzyskiwanych przez nauczycieli dodatkowych kwalifikacji i uprawnień (szt.)

		– realizacja projektów w ramach programów UE i innych projektów szkolnej współpracy międzynarodowej – rozwijanie współpracy z uczelniami, instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze oświaty – podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli	
3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia	1. Utworzenie miejsc opieki krótko i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów 2. Zapewnienie dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej 3. Rozwój działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej	– dopasowanie oferty usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej – poszerzenie usług ogólnodostępnego wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami – zwiększenie i polepszenie dostępu do wsparcia w formie usług opiekuńczych – ograniczenie skali problemów społecznych występujących na obszarze Gminy – poprawa jakości opieki zdrowotnej świadczonej na obszarze Gminy	– liczba form wsparcia skierowanych do osób ze szczególnymi potrzebami (szt.) – liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia (os.) – liczba działań w zakresie poprawy jakości podstawowej opieki zdrowotnej (szt.) – liczba przeprowadzonych działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej (szt.)
3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia	1. Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku 2. Rozszerzenie działalności świetlic wiejskich 3. Rozszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy 4. Budowa nowej ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej	– usprawnienie funkcjonowania gminnych jednostek kulturalnych – zwiększenie atrakcyjności i różnorodności gminnej oferty kulturalnej – zwiększenie dostępności do oferty kulturalnej dla	– liczba uczestników zajęć Uniwersytetu Trzeciego Wieku (os.) – liczba zajęć odbywających się w świetlicach wiejskich (szt.) – liczba wybudowanych elementów ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (szt.)

	5. Wzmocnienie współpracy gminnych instytucji z organizacjami pozarządowymi (wsparcie profesjonalizacji lokalnego sektora NGO) 6. Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, w tym rozwój odpowiedniej infrastruktury 7. Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców 8. Poprawa stanu technicznego mieszkań komunalnych	mieszkańców Gminy, szczególnie z terenów wiejskich – zwiększenie dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych dla mieszkańców Gminy – rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży – aktywizacja i integracja mieszkańców w Gminie – wzrost dostępności mieszkań komunalnych w Gminie	– liczba organizacji pozarządowych współpracujących z jednostkami gminnymi (szt.) – liczba wyremontowanych i przywróconych do użytkowania mieszkań komunalnych (szt.)
--	--	---	--

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Gmina Bogatynia posiada wielofunkcyjny charakter, w którym dominującą rolę odgrywa sektor przemysłowy. Jednocześnie ważną rolę w strukturze gospodarczej obszaru pełnią rolnictwo oraz sektor usług. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy obejmuje:

- układ osadniczy - Miasto Bogatynia (m. Bogatynia, założenia ruralistyczne Trzcinec i Zatonie oraz kolonie zabudowy osiedlowej – o. Trzcinec i o. Zatonie),
- układ osadniczy zabudowy wiejskiej i osiedlowej (wsie Krzewina, Lutogniewice, Bratków, Posada, Działoszyn, Wyszków, Wolanów, Wigancice Żytawskie, Opolno Zdrój, Jasna Góra, Sieniawka, Porajów, Kopaczów),
- obszar związany z funkcjonowaniem zespołu paliwowo-energetycznego (Kopalnia Węgla Brunatnego Turów i Elektrownia Turów),
- tereny otwarte, tworzące obszar rolniczo-przyrodniczy oraz
- układ komunikacyjny.

Miasto Bogatynia jako główny ośrodek osadniczy na terenie Gminy pełni funkcje mieszkalne, przemysłowe oraz obsługi w zakresie usług publicznych i komercyjnych. Zabudowa mieszkaniowa jest w niej zróżnicowana – można odnaleźć zarówno formy zabudowy osiedlowej jednorodzinnej (zwartej i rozproszonej, posiadającej cechy układu ruralistycznego), jak i wielorodzinnej. Miasto stanowi lokalne centrum rozwoju, stanowiąc ważny czynnik wzrostu i kumulując na swoim obszarze działalność usługową oraz inne działalności gospodarcze. Wywierając wpływ na sąsiadujące z nią mniejsze miejscowości, umożliwia ich społeczny i ekonomiczny rozwój.

Wiejski układ osadniczy na terenie Gminy obejmuje:

- wielofunkcyjne układy ruralistyczne z zachowanym pierwotnym rozplanowaniem położone w jej północnej części, z Działoszynem jako wyróżniającym się ośrodkiem (pozostałe wsie: Krzewina, Lutogniewice, Bratków, Posada, Wigancice Żytawskie, Wyszków, Wolanów),
- położony w zachodniej części Gminy układ trzech wsi (Sieniawka, Porajów, Kopaczów) o zróżnicowanych przestrzennie układach ruralistycznych oraz zwartych zespołach osiedlowych zabudowy mieszkaniowej, w których w oparciu o transgraniczne drogi Zittau – Sieniawka – Hradek nad Nisou rozwijają się usługi o charakterze podstawowym oraz działalność gospodarcza,
- Jasną Górę, czyli wieś o układzie ruralistycznym i specyficznym położeniu, związaną w zakresie obsługi i funkcjonowania z Miastem Bogatynia,
- Opolno Zdrój, czyli wieś o układzie zarówno ruralistycznym, jak i zurbanizowanym (funkcje uzdrowiskowe i mieszkaniowe, letniskowe) w znacznym stopniu zlikwidowaną w związku z rozbudową Kopalni Węgla Brunatnego Turów, która w wyniku tego procesu będzie w coraz większym stopniu związana w zakresie obsługi z Miastem Bogatynia.

Kolejną, wyróżniającą się w skali Gminy, sferą jest obszar przemysłowy lub poprzemysłowy związany z działalnością zespołu wydobywco-energetycznego – Kopalni Węgla Brunatnego Turów i Elektrowni Turów. Eksploatację złoża metodą odkrywkową rozpoczęto w 1904 roku, wtedy kopalnia należała jeszcze do niemieckiej Spółki Herkules. Na własność Państwa Polskiego przeszła w 1947 roku i wtedy nadano jej nazwę Kopalnia Węgla Brunatnego Turów. Niecałe dziesięć lat później zaczął się okres intensywnej rozbudowy kopalni w skutek czego, stała się ona największą, w tamtych czasach, inwestycją energetyczną w Europie. Eksploatację złoża węgla brunatnego przeprowadza się metodą odkrywkową, powierzchnia odkrywki wynosi 2400 ha. Węgiel brunatny wykorzystywany jako paliwo, dostarczany jest taśmowo do Elektrowni Turów.

Powierzchnia całego obszaru górniczego stanowi aż 48,5% całkowitej powierzchni Gminy, a udział aktualnej powierzchni wyrobiska to 8,65%. Obszar byłego zwałowiska zewnętrznego zrekultywowano wysadzając na jego przestrzeni 20 mln sztuk drzew, z których powstał kompleks leśny. Aby odtworzyć stosunki wodne utworzono 187 tys. mb. rowów odwadniających, 135 sztuk zbiorników (osadników), a także 11 ty. mb. sprowadzeń. Po zakończeniu

eksploatacji węgla brunatnego, w 2044 roku, teren ten ma zostać zrehabilitowany zgodnie z wodno-leśnym kierunkiem rekultywacji.

Innym obszarem w Gminie jest obszar terenów otwartych stanowiący otoczenie terenów układu osadniczego oraz terenu przemysłowego. Na obszarze terenów otwartych występują tereny infrastruktury technicznej, drogi oraz tereny związane ze środowiskiem przyrodniczym oraz rolniczym i leśnym. Na opisywanym obszarze wyróżnia się w szczególności rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”, Obszar Natura 2000 Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej, pomniki przyrody, stanowiska roślin i zwierząt prawnie chronionych, tereny leśne, grunty orne, łąki i pastwiska zaliczane do klas bonitacyjnych od II do IVa, grupy śródpolnej zieleni wysokiej, istniejące ciągi zadrzewione, ciągi ekosystemów wodno-łąkowych wzdłuż cieków wodnych, tereny zieleni urządzonej i złoża surowców mineralnych.

Układ komunikacyjny obejmuje drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz tereny kolejowe. Ich istniejący i projektowany układ związany jest z układem dróg regionalnych na terenie Czech i Niemiec i wynika bezpośrednio z historycznego przebiegu głównych szlaków gospodarczych.

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia określa także podstawowe kierunki zmian i zasady kształtowania struktury przestrzennej jednostki:

- zagospodarowanie terenów Bogatyni odbywać się będzie poprzez jej rozwój przestrzenny oraz intensyfikację i odnowę przestrzeni miejskiej (rewitalizację, przekształcenia) z równoczesnym uczytelnieniem i uporządkowaniem jej struktur funkcjonalno-przestrzennych,
- nowe centrum miasta zostanie wykształcone na bazie historycznej struktury przestrzennej oraz na terenach odzyskanych w wyniku rehabilitacji obszarów przemysłowych i kolejowych,
- następować będzie utrzymanie oraz odnowa charakteru i skali układów przestrzennych wsi Działoszyn, Bratków, Posada, Krzewina, Lutogniewice, Wigancice Żytawskie, Wolanów, Wyszków, jak i położonych na terenie miasta ruralistycznych układów dawnych wsi Trzciniec i Zatonie z dopuszczeniem ograniczonego obszaru ich rozwoju przestrzennego,
- zespół wsi Porajów – Sieniawka – Kopaczów podlegać będzie znacznej transformacji struktur przestrzennych, dopuszczającej rozwój zabudowy, intensyfikację istniejącego zagospodarowania jako w pełni wykształconego obszaru wielofunkcyjnego (funkcje mieszkalne, wypoczynkowe, gospodarcze, obsługa transportu transgranicznego ze szczególnym uwzględnieniem drogi Zittau – Sieniawka – Hradek nad Nisou) u zbiegu trzech granic,
- tereny zajmowane przez Elektrownię Turów oraz tereny związane z eksploatacją węgla brunatnego podlegać będą rehabilitacji, przekształceniu oraz (odpowiedniemu do potrzeb) powiększeniu,
- wykształcenie i uczytelnienie docelowego zasięgu obszaru rolniczo-przyrodniczego (jako terenów otwartych) z nowym zagospodarowaniem obejmującym między innymi: obiekty infrastruktury technicznej, obiekty budowlane wytwarzające energię z OZE (farmy wiatrowe, zespoły ogniw fotowoltaicznych) oraz inne,
- ukształtowanie układu komunikacyjnego na drodze jego modernizacji, przebudowy i rozbudowy uwzględniającej funkcje transgraniczne, gospodarcze i potrzeby rozwoju układu osadniczego

została zaliczona do Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego (strefa górską) oraz Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. Bogatynia jest również jedną z gmin, na terenie których zlokalizowane są korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym oraz przebiegają linie kolejowe, jako tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa. Jednocześnie *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* wskazuje na następujące kluczowe cele i kierunki polityki przestrzennej prowadzonej na terenie województwa, których realizacja wymaga skoordynowania działań na poziomie regionalnym i lokalnym. W ramach każdego z nich sformułowano **postulaty kierowane do gmin** przygotowujących studia uwarunkowań oraz planujących inwestycje. W odniesieniu do Gminy Bogatynia są to:

Tabela 1. Cele i kierunki polityki przestrzennej na terenie Gminy Bogatynia

1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją	Uwzględnienie w studium Gminy kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjętych w dokumentach planistycznych miasta sąsiedniego. Wspólne, transgraniczne konsultowanie kierunków zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.
	Uwzględnianie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030
1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji	Uwzględnianie w studiach gmin obszarów <i>optymalnej lokalizacji nowych inwestycji</i> , wskazanych na rysunku Planu nr 1. Osadnictwo, jako terenów lokalizacji budynków oraz budowli związanych z prowadzeniem działalności mającej na celu wytwarzanie dóbr i materiałów oraz jako rekomendowanych przedsiębiorcom optymalnych lokalizacji nowych inwestycji w rozumieniu przepisów art. 7 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji.
1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami	Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez (1) planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, (2) określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach.
	Uwzględnieni w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich	Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).
	Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
	Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.
	Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i

2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego	lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.
	Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.
	Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.
	Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
	Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
	Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
	Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez (1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi, (2) wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.
	W obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.
	Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).
	Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.
	Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej (1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowanych do rozwoju szlaków turystycznych, (2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.

	Wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0%.
	Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecznictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.
2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska	Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.
	Ograniczenie przeznaczenia zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową.
	Uwzględnianie obszarów i wymogów ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) i Lokalnych Zbiorników Wód Podziemnych (LZWP) jako obszary ochrony Zbiorników Wód Podziemnych, zgodnie z warunkami określonymi w planach gospodarowania wodami.
	Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym występowania wpływów eksploatacji górniczej w zasięgu terenów górniczych.
3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu	Uwzględnienie możliwości realizacji inwestycji wynikających planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w lokalnych opracowaniach planistycznych.
	Zastosowanie zapisów w <i>lokalnych opracowaniach planistycznych</i> wskazujących realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod rozwój zabudowy.
	Wykonanie i uwzględnienie <i>bilansu energetycznego</i> , zawierającego analizę potrzeb transportowych użytkowników terenów oraz lokalnych warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, przy planowaniu rozwoju przestrzennego gmin.
	Dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło poprzez (1) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń zasilanych paliwem gazowym lub ciekłym w przypadku rozwiązań indywidualnych, (2) sukcesywne podłączenia zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyposażonej w indywidualne źródła ciepła do scentralizowanych lub grupowych systemów grzewczych.
	Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza.

	Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających ze Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim.
	Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach (1) położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych, (2) o niskim nachyleniu terenu – obszary nizinne, (3) o wysokim nasłonecznieniu, (4) nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych.
	Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.
	Wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.
3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów	Uwzględnienie możliwości realizacji instalacji do termicznego przekształcania odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami.
	Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych
	Stosowanie zbiorczych lub grupowych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzanie ścieków komunalnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy.
	Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę (1) powinno być możliwe wyłącznie na terenach o niskiej koncentracji osadnictwa oraz niskiej intensywności zabudowy, (2) poza terenami o niskiej koncentracji osadnictwa i intensywności zabudowy, powinno być ograniczone do celów gospodarczych i produkcyjnych oraz przeciwpożarowych.
	Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków komunalnych (1) na terenach aglomeracji ściekowych, zgodnie z warunkami określonymi w AKPOŚK 2017, (2) ograniczenie ich stosowania poza aglomeracjami ściekowymi do terenów o niskiej koncentracji osadnictwa oraz niskiej intensywności zabudowy.
	Wskazanie w lokalnych opracowaniach planistycznych, na podstawie opracowań ekofizjograficznych zasięgu terenów na których możliwe jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej	Wspieranie rozwoju systemów łączności bezprzewodowej oraz uwzględnianie stref ochronnych wokół obiektów radiowo-telekomunikacyjnych oraz pasów ochronnych linii radiowych.
	Budowa miejskich sieci szerokopasmowych.

	Zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.
3.5. Ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy	Ograniczenie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie wytycznych Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią”.
	Ograniczenie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
	Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego.
	Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych granic i funkcji polderów.
	Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy.
	Wyznaczenie w opracowaniach ekofizjograficznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji oraz uwzględnianie tych obszarów i terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych i w decyzjach o warunkach zabudowy.
	Zabezpieczenie lokalizacji zbiorników małej retencji.
3.6. Ograniczenie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców	Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
	Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu.
	Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowano ponadnormatywne źródła dźwięku.
	Ograniczenie planowanych terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają (1) możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych, (2) dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażania w sieć gazową z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.

4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa

Uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg wchodzących w skład korytarzy (1) korytarz żytański – przebieg: DW352 Zgorzelec-Bogatynia-Turoszów – dalej DW354 Sieniawka – dalej DW332 Zittau/Hradec nad Nisou.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wskazano także **ustalenia dla gmin** w zakresie zasad ich zagospodarowania przestrzennego. W odniesieniu do Gminy Bogatynia są to:

Tabela 2. Ustalenia dla gmin w zakresie zasad ich zagospodarowania przestrzennego – Gmina Bogatynia

1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją	Zachowanie rezerw terenowych pod nowe drogowe, rowerowe i piesze przeprawy mostowe na Nysie Łużyckiej w celu poprawy wzajemnej dostępności miejscowości transgranicznych po polskiej i niemieckiej stronie.
2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich	Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy.
2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego	Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.
	Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.
	Wskazanie obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.
	Wskazanie obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania (1) w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów, (2) w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów, (3) w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.
	Wskazanie obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.
	Wskazanie w studium Gminy przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych,

	krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego” przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku. Wskazanie w studium Gminy węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze Gminy. Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.
3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu	Określenie warunków i wskaźników lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii i zadaszeniach obiektów przy określaniu wytycznych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę usługową i produkcyjną, w szczególności wyznaczonych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji. Uwzględnienie budowy GPO 20/110 kV wraz z siecią dystrybucyjną 110 kV w celu przyłączenia jednostek generacji OZE o mocy 28 MW w następujących dokumentach (1) ustawie o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, (2) ustawie o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, (3) liście Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej POLiŚ2014-2020, (4) Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów	Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie modernizacji obiektów i urządzeń części ściekowej w Bogatyni oraz lokalnej oczyszczalni ścieków, modernizacji obiektów i urządzeń części ściekowej – oczyszczalnia Sieniawka, modernizacji istniejącego MBP poprzez wykonanie zamknięcia (w hali) części mechanicznej instalacji oraz rekultywacja składowiska odpadów w Bogatyni.
3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy	Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczeni odpływu wód opadowych i roztopowych. Ustalenie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających (1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji, (2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku, (3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych, (4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych, (5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spodkach powyżej 15% na zalesianie

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Gmina Bogatynia podejmując działania określone w Strategii Rozwoju będzie kierowała się zasadami i postulatami wskazanymi w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Najważniejsze ustalenia i rekomendacje dla Gminy Bogatynia będą uwzględniane w opracowywaniu dokumentów planistycznych oraz podczas realizacji inwestycji.

5. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 jest dokumentem spójnym z dokumentami wyższego rzędu. Przy jej opracowywaniu brano pod uwagę kierunki rozwoju wyznaczone w Krajowej Strategii rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Jako cel główny polityki regionalnej kraju określono w KSRR „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 wpisuje się w kierunki KSRR. W dokumencie regionalnym wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiednie wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 wpisuje się w założenia obu powyższych dokumentów.

Tabela 3. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 ze strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

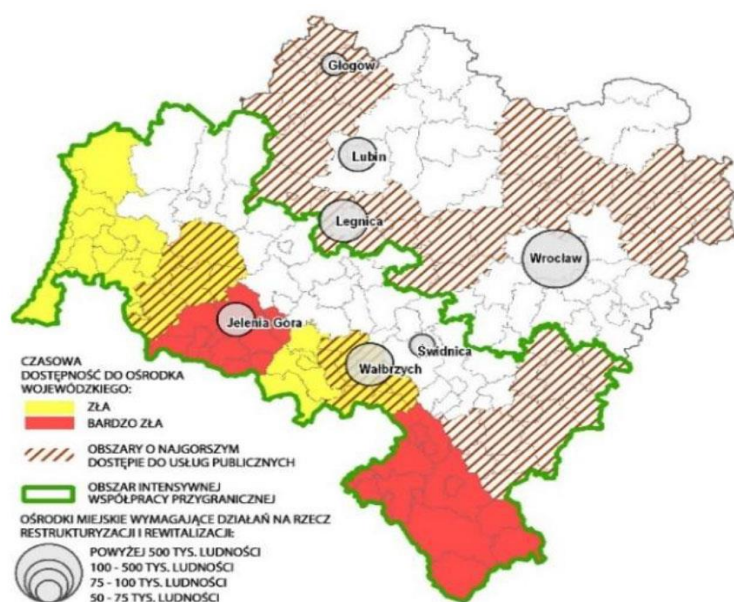
Cele Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027
1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu: 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu 1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia 1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia 1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców

	2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych: 2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej 2.2. Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia Cel strategiczny III: rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy 3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia 3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia 3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego: 3.1. Kształtowanie postaw obywatelskich 3.2. Wzrost społecznej integracji 3.3. Doskonalenie regionalnych i lokalnych rynków pracy 3.4. Poprawa efektywności kształcenia 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych	Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców Cel strategiczny III: rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy 3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia 3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia 3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego 4.1. Poprawa stanu środowiska 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi 4.4. Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspierania bezpieczeństwa energetycznego	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia 1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia

4.5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego 4.6. Rozwój gospodarki cyrkularnej	1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej 5.2. Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych 5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców 2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które dla pełnego wykorzystania ich potencjałów rozwojowych wymagają zewnętrznej interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie w nich zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Obszary interwencji (Obszary Funkcjonalne) będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego z typami poszczególnych obszarów. Gmina Bogatynia zakwalifikowana została jako obszar o złej czasowej dostępności do ośrodka województwa (miasta Wrocław).

Ryc. 3. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa dolnośląskiego
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Zgodnie z definicją ustawową, obszar funkcjonalny należy rozumieć jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Gmina Bogatynia położona jest na obszarze oddziaływania Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego (strefa górską), dla którego główne cele i priorytety rozwojowe zdefiniowane zostały w Strategii Rozwoju Sudety 2030 (Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030 obejmującej swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski oraz jeleniogórski (NUTS 3)).

Tabela 4. Spójność Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 ze Strategią Rozwoju Sudety 2030

Cele Strategii Rozwoju Sudety 2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027
1. Bardziej inteligentne terytorium 1.1. Wspieranie form integracji regionu 1.2. Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzeniania się nowych MŚP 1.3. Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach 1.4. Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes-nauka 1.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji	Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców 2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia
2. Terytorium bliżej obywateli 2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców

2.2. Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy 2.3. Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych) 2.4. Aktywizacja społeczna osób starszych 2.5. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia Cel strategiczny III: rozwój świadczonych usług społecznych determinantą wzrostu atrakcyjności Gminy 3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia 3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia 3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia
2. Lepiej skomunikowane terytorium 3.1. Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego 3.2. Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno-uzdrowiskowymi 3.3. Upowszechnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości 3.4. Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region)	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego 2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego 2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia 2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia
4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał 4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych 4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych 4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych 4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej 4.5. Zintegrowany marketing terytorialny	Cel strategiczny I: Aktywne zarządzanie procesami kształtowania przestrzeni dla podniesienia poziomu życia mieszkańców 1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia 1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia 1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone

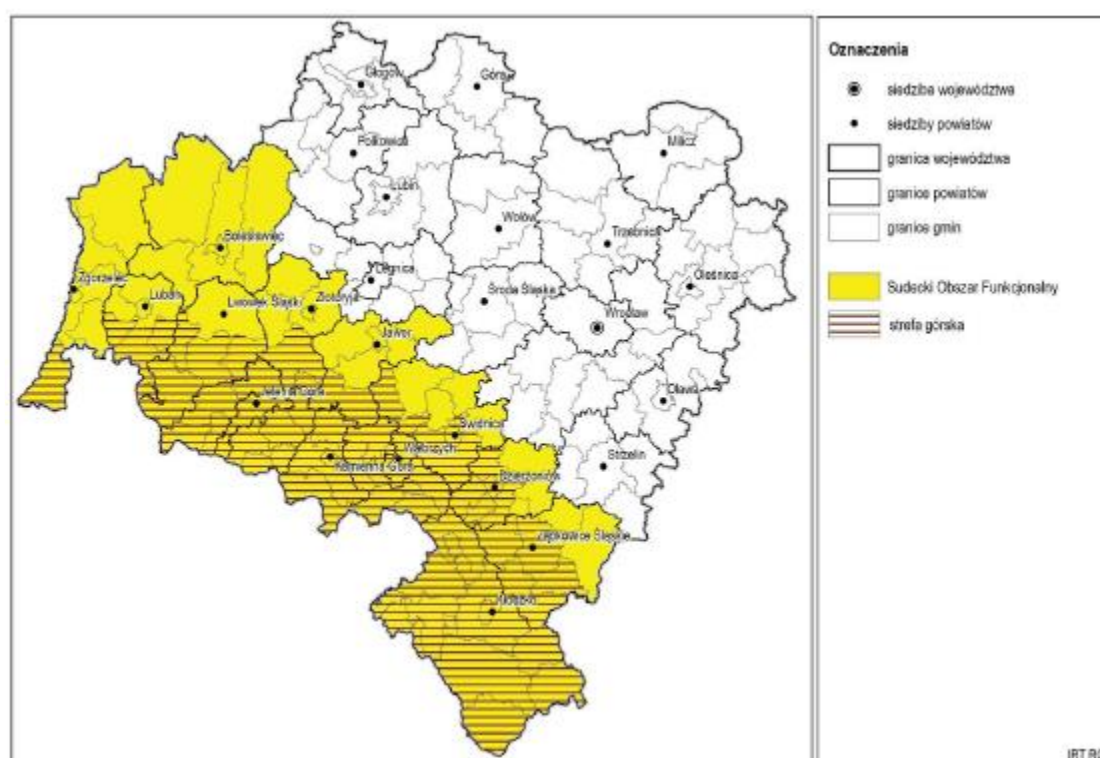
Cel strategiczny II: Wykorzystanie potencjałów Gminy w procesie zrównoważonego i trwałego rozwoju gospodarczego

2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego

2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia

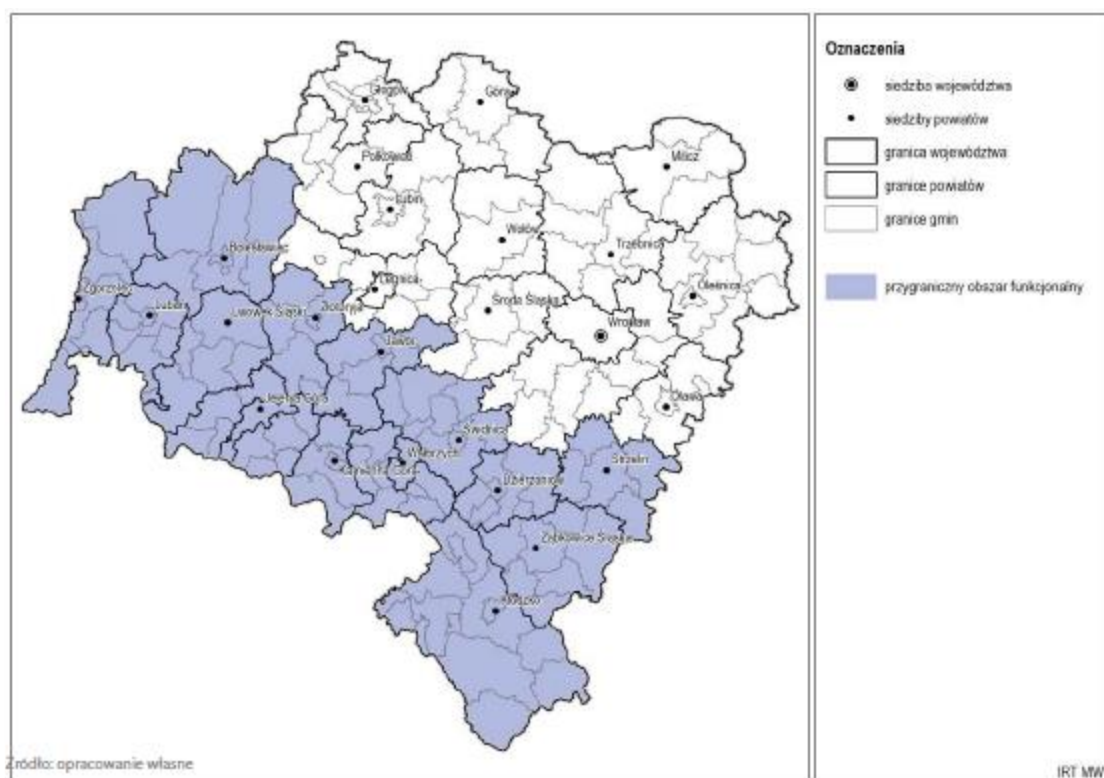
2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Sudety 2030”.

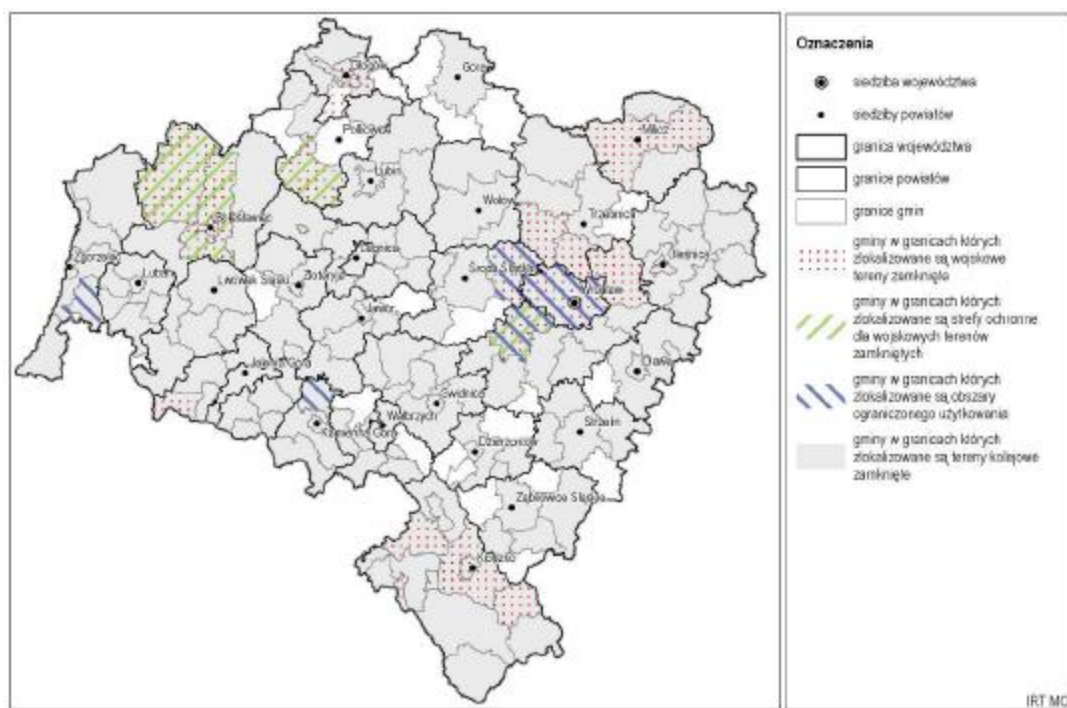

Ryc. 4. Zasięg Sudeckiego obszaru funkcjonalnego i strefy górskiej

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Ryc. 5. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego
 Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Ryc. 6. Tereny zamknięte i obszary ograniczonego użytkowania w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

6. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów i jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach tych obszarów. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia oraz odpowiednie komórki Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni oraz jego jednostki organizacyjne.

Burmistrz Miasta i Gminy Bogatynia	• stymulowanie i koordynacja działań • integrowanie zasobów
Rada Miejska w Bogatyni	• wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii i podejmowaniu decyzji strategicznych
Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni jednostki organizacyjne spółki miejskie partnerzy	• realizacja • koordynacja działań • monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji • poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań przewidzianych do realizacji w Strategii

W okresie realizacji Strategii aktualizacji wymagać mogą programy i strategie z poszczególnych obszarów tematycznych. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina sporządzi ocenę aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z administracją rządową, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat zgorzelecki i gminy powiatu zgorzeleckiego. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał Rady Gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach oraz pozwoli na wprowadzenie niezbędnych działań naprawczych.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji zadania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Bogatynia na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, stanowiących zarówno wydatki bieżące, jak i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnośląskiego 2027, ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, Polski Ład;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy, wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w Strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Bogatynia.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi (także z obszaru Niemiec i Czech), powiatem zgorzeleckim oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których Gmina Bogatynia jest lub będzie członkiem. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określania ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Gmina Bogatynia będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długotrwałe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe, np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych, w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą nr LX/403/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dn. 22 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bogatynia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia budżetu Gminy Bogatynia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, co daje gwarancję zabezpieczenia środków finansowych a realizację zadań zapisanych w treści niniejszej Strategii. Potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostających do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach realizacji Strategii wyniesie ok. 110 mln zł.

Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej **Gminy Bogatynia**

SPIS TREŚCI

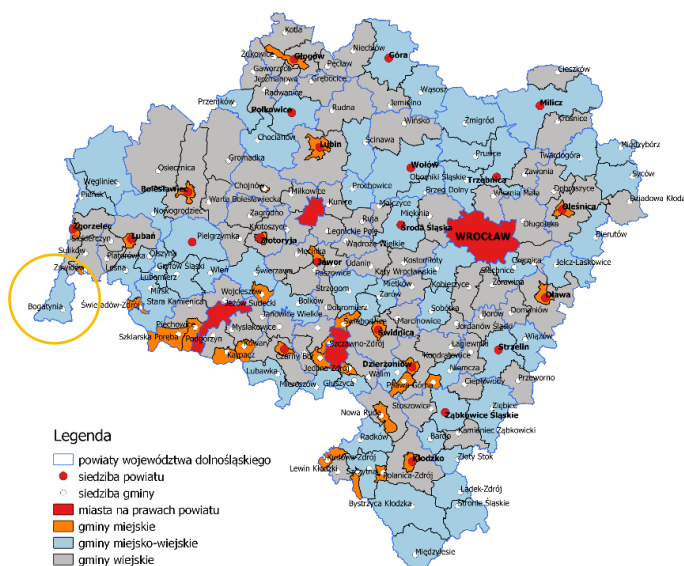
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY BOGATYNIA.....	58
1.1. Informacje ogólne	58
1.2. Transport i łączność	59
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	60
1.4. Dziedzictwo lokalne	61
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY BOGATYNIA.....	63
2.1. Gospodarka lokalna	63
2.2. Rynek pracy	65
2.3. Stan finansów samorządowych	66
Wykonanie budżetu	66
Struktura dochodów i wydatków	67
Potencjał inwestycyjny	69
2.4. Infrastruktura i środowisko	69
Zaopatrzenie w wodę	69
Kanalizacja ściekowa	70
Gospodarka odpadami	71
Internet	72
Sieć gazownicza	72
Sieć ciepłownicza	72
Energia elektryczna	73
Odnawialne źródła energii (OZE)	73
Lasy, formy ochrony przyrody i tereny zielone	74
Złoża kopalin	75
Jakość powietrza	76
Stan wód	76
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY BOGATYNIA.....	77
3.1. Demografia	77
3.2. Kapitał społeczny	80
Żłobki i przedszkola	80
Edukacja	81
Kultura	83
Turystyka, rekreacja i sport	84
3.3. Opieka zdrowotna	85
3.4. Pomoc społeczna	86
3.5. Bezpieczeństwo publiczne	88
3.6. Otoczenie gminy i współpraca	90
CZĘŚĆ 4: JAKOŚĆ ŻYCIA W GMINIE BOGATYNIA – WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	92
4.1. Ocena sytuacji Gminy	92
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	97
CZĘŚĆ 5: ANALIZA SWOT Z UWZGLĘDNIENIEM ELEMENTÓW PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	100

1.1. Informacje ogólne

Gmina Bogatynia jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie zgorzeleckim. Na jej sieć osadniczą składa się obecnie miasto Bogatynia oraz 12 sołectw: Bratków, Białopole, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Porajów, Sieniawa oraz Wyszków-Wolanów. Gmina graniczy z:

- gminą wiejską Zgorzelec – od północy,
- Republiką Czech – od wschodu i południa oraz
- Republiką Federalną Niemiec – od zachodu.

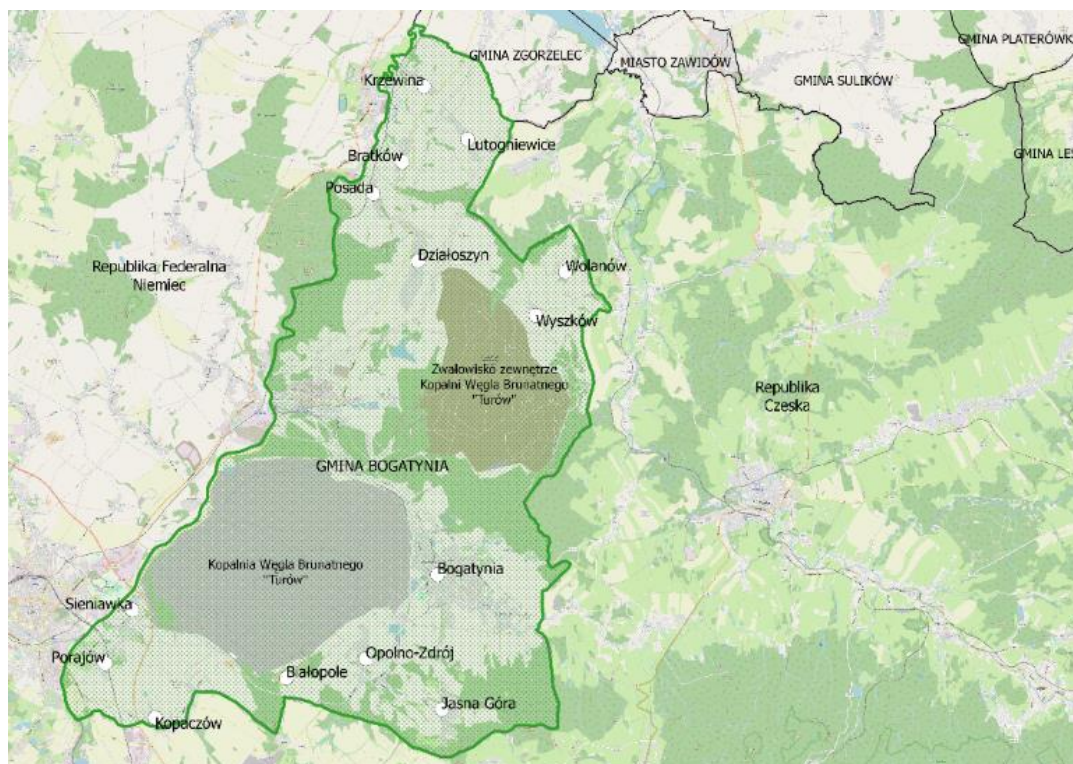
Łączna długość granic okalających Gminę wynosi 64,0 km, z czego 60,2 km (94,1%) to granice państwowe. Na obszarze Gminy funkcjonują obecnie trzy przejścia graniczne z Niemcami (Krzewina – Ostritz, Sieniawka – Zittau, Porajów – Zittau) oraz pięć przejść granicznych z Czechami (Lutogniewice – Andelka, Bogatynia – Kunratice [2], Porajów – Hradek, Kopaczów – Ołdrzyczów).

Ryc. 7. Województwo dolnośląskie – podział administracyjny

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Bogatynia położona jest w zachodniej części Sudetów, w północnej części Masywu Czeskiego. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski wg. J. Kondrackiego obszar Gminy w przeważającej części położony jest w mezoregionie Obniżenia Żytawsko-Zgorzeleckiego. Jedynie wschodnie kresy Gminy (okolice Wiganic Żytawskich, Wyszkowa i Wolanowa) znajdują się w mezoregionie Pogórza Izerskiego, a jej południowo-wschodnie krańce (Graniczny Wierch) przynależą do mezoregionu Gór Izerskich. Na obszarze Gminy można wyróżnić kilka mikroregionów. Największą część zajmuje Kotlina Turoszowska. Pozostałe jednostki to Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej, Obniżenie Zawidowskie oraz Przedgórze Izerskie. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 136,12 km².

Ryc. 8. Mapa Gminy Bogatynia

Źródło: Opracowanie własne.

1.2. Transport i łączność

Istniejący i projektowany układ dróg w Gminie Bogatynia jest ściśle związany z układem dróg regionalnych na terenie Polski, Niemiec i Czech. W znacznej mierze wynika także z przebiegu historycznych szlaków gospodarczych i przystosowany jest do jej specyficznego położenia. Przez teren Gminy nie przebiegają obecnie żadne drogi krajowe. Najbliższy położony węzeł autostradowy (A4) znajduje się w odległości ok. 32 km od Miasta Bogatyni, na obszarze Gminy Zgorzelec.

Gminę przecinają trzy drogi wojewódzkie, z których największe znaczenie posiada obecnie droga nr 352 (Zgorzelec – Bogatynia – Bogatynia/Kunratice). Stanowi ona główną trasę samochodową Gminy łączącą od północy Miasto i Gminę Bogatynia z systemem drogowym województwa i kraju oraz od wschodu z przejściem drogowym Bogatynia/Kunratice (Czechy). Zachodnie odgałęzienie drogi nr 352 stanowi droga nr 354 przebiegająca wzdłuż granicy Gminy i kraju z Niemcami, obok rzeki Nysy Łużyckiej. Siatkę dróg wojewódzkich dopełnia droga nr 332 (granica państwa PL – D Sieniawka/Zittau Nord [B – 178] – Sieniawka [DW354] – granica państwa PL – CR Kopaczów/Hradek nad Nisou [R-35]). Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie Gminy Bogatynia wynosi 30,5 km.

Na terenie Gminy Bogatynia położone są także drogi powiatowe o łącznej długości ok. 42,8 km. Stanowią one główne trakty komunikacyjne, łączące poszczególne miejscowości na jej obszarze.

Dopełnieniem siatki dróg publicznych na obszarze Gminy Bogatynia są drogi gminne, których łączna długość wynosi ok. 72,0 km, z czego ok. 71,0% to drogi asfaltowe, a ok. 18,0% to drogi betonowe. Stan techniczny dróg gminnych jest w przeważającej części dobry (54,0%) lub zadawalający (19,0%). Drogi złe i bardzo złe stanowią niespełna 5,0% całości siatki publicznych dróg gminnych¹.

Stan komunikacji zbiorowej Gminy Bogatynia wymaga znacznej poprawy. Jedynymi przewoźnikami w Gminie są firmy prywatne, jednak ich oferty nie zaspokajają w wystarczającym stopniu potrzeb komunikacyjnych mieszkańców. Sieć połączeń kolejowych na terenie Gminy również jest słabo rozwinięta. Przez jej obszar przebiega

¹ Dane na podstawie „Systemu Oceny Stanu Nawierzchni” za rok 2019.

jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa (Zgorzelec – Mikułowa – Bogatynia), która jest obecnie wykorzystywana jedynie przez składy towarowe. Do samej Bogatyni nie ma torowiska, dlatego organizacja przewozów osobowych jest obecnie niemożliwa. Dodatkowo przez teren Gminy przebiegają dwie linie kolejowe wykorzystywane przez przewoźników niemieckich i czeskich:

- lokalne pociągi kolei niemieckich relacji Görlitz – Zittau obsługują poprzez stację Krzewina Zgorzelecka ruch do miasta Ostritz, korzystając z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Krzewiną a Turoszowem,
- lokalne pociągi kolei niemieckich i czeskich relacji Zittau – Hradec nad Nisou korzystają z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Porajowem a Kopaczowem.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Bogatynia charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Zajmująca jej przeważający obszar Kotlina Turoszowska, wchodząca w skład Obniżenia Żytawsko-Zgorzeleckiego, jest kotliną śródgórską o nieco falistym dnie i deniwelacjach nieprzekraczających 95 m. Wysokości bezwzględne dna kotliny wahają się w granicach 215-300 m n.p.m. Najwyższym punktem w Gminie jest wzniesienie *Graniczny Wierch* o wysokości 642,8 m n.p.m., znajdujący się w jej południowo-wschodniej części. Najniższym usytuowany jest jej obszar położony wzdłuż rzeki Nysy Łużyckiej (199 m n.p.m.).

Na obecny krajobraz Gminy oraz jej politykę planowania i zagospodarowania przestrzennego największy wpływ wywiera prowadzone w tym rejonie wydobywanie węgla brunatnego (Kopalnia Węgla Brunatnego *Turów*). Odkrywka wraz z obszarem byłego zwałowiska tworzy obraz specyficznego krajobrazu górniczo-przemysłowego, którego dopełnieniem są kominy i chłodnie kominowe Elektrowni *Turów*. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała powstanie na obszarze Gminy głębokich (dochodzących nawet do 300 m) wyrobisk oraz wysokich hałd płonnego urobku. Trwałą częścią jej krajobrazu stanowi także byłe zwałowisko zewnętrzne kopalni, obecnie zalesione i poddane rekultywacji, znajdujące się na północ od miasta Bogatyni. Jego wysokość bezwzględna wynosi ponad 220 m.

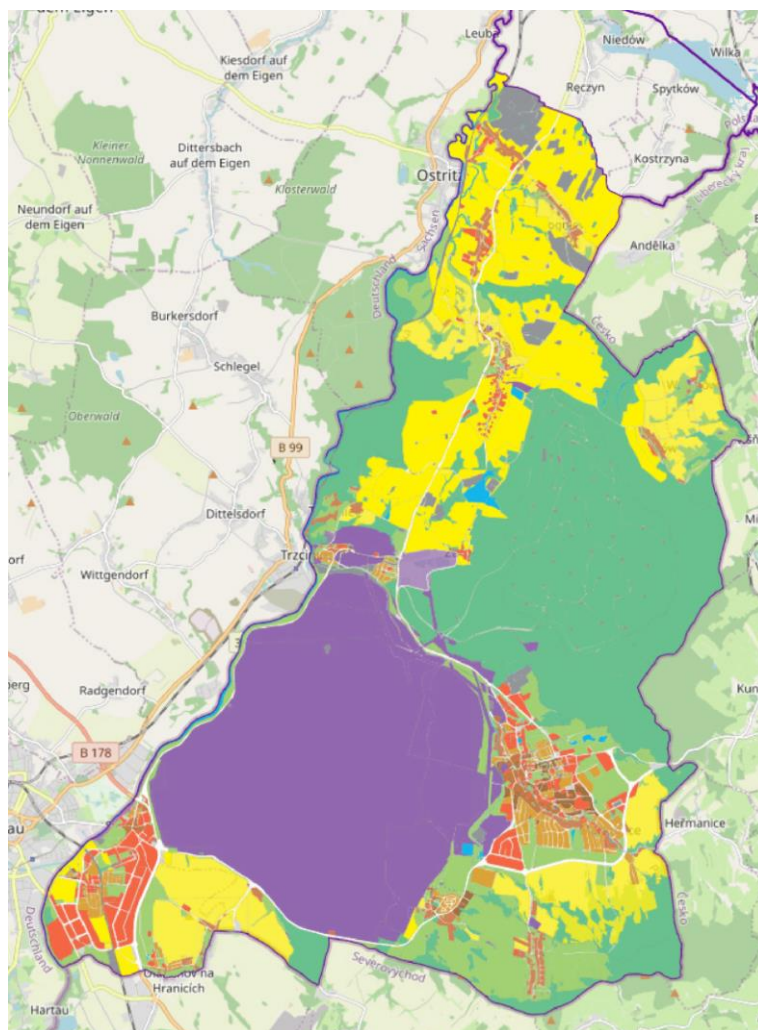
Poza krajobrazem górniczym i przemysłowym, związanym z zespołem paliwowo-energetycznym *Turów*. Dla pozostałego obszaru Gminy charakterystyczne są elementy krajobrazu rolniczego – otwartego i odznaczającego się szerokim, naturalnym widnokręgiem. Jego podstawowymi elementami są przestronne i otwarte wnętrza krajobrazowe, kulminacje terenów, mozaikowe rozmieszczenie użytków rolniczych i elementy ich gospodarczej obsługi oraz elementy środowiska przyrodniczego (las, zadrzewienia śródpolne, łąki).

Na obecny układ sieci osadniczej Gminy składają się:

- obszar zurbanizowany miejski – miasto Bogatynia oraz
- sieć osadnicza wiejska – sieć układów ruralistycznych i urbanistycznych poszczególnych wsi i zespołów zabudowy nierolniczej łącznie z ich rolniczo-przyrodniczym otoczeniem, nie będącym elementem krajobrazu górniczego.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze Gminy Bogatynia jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia*. Obowiązująca obecnie wersja dokumentu została przyjęta uchwałą nr LV/459/17 Rady Miejskiej w Bogatyni z dnia 28.03.2017 r.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Bogatynia, na koniec 2020 r., obowiązywały ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, których największa koncentracja przypada na rejon położony w mieście Bogatynia i jego najbliższej okolicy oraz obszary położone w północnej i południowo-zachodniej części Gminy. Łączna powierzchnia Gminy, pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosiła ok. 136,12 km², co stanowi 100% jej całkowitej powierzchni.

Ryc. 9. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Bogatynia

Źródło: https://mapa.inspire-hub.pl/#/gmina_bogatynia

1.4. Dziedzictwo lokalne

Historia Bogatyni jest nierozzerwalnie związana z dziejami Górnych Łużyc, które w pierwszych wiekach zamieszkiwali Serbołużyczanie, potomkowie Słowian Połabskich. Do terenów Polski rejon ten został po raz pierwszy włączony w X w., jednak już w 1031 r. n.e. został on utracony. Pierwsza wzmianka o miejscowości (osadzie) Bogatynia pochodzi z 1262 r. (wówczas pod nazwą Richnove). W XII i XIII w. Bogatynia była częścią państwa Żytawa, a następnie państwa Trzciniec. W XIII w. Łużyce Górne znalazły się pod protektorem Czech. Pierwsza połowa XV w. w dziejach Górnych Łużyc upłynęła pod znakiem najazdów Husytów, które na Bogatyni odcisnęły znaczne wojenne piętno. W XVII w. na spowolnienie rozwoju osady silnie wpływała wojna trzydziestoletnia. Pomimo, że sama osada nie była areną prowadzonych działań wojennych, to jednak poniosła znaczne koszty związane z koniecznością zapłaty dodatkowych podatków, obowiązkowych dostaw towarów oraz rozbojów kwaterujących w jej pobliżu wojsk. Wynikiem tego były liczne zniszczenia i zubożenie ludności.

W połowie XVII w. rozpoczął się okres szybkiego wzrostu Bogatyni, wynikający w głównej mierze z gwałtownego rozwoju rzemiosła na tym obszarze. W tym okresie we wsi działały dwa młyny, dwie kuźnie, piekarnia i mała wytwórnia win. Silnie rozwijało się tkactwo chałupnicze. Z tego okresu pochodzą także domy o konstrukcji przysłupowo-zrębowej z charakterystyczną drewnianą konstrukcją widoczną na zewnątrz stanowiące jedno z najważniejszych dziedzictw historyczno-kulturowych Gminy.

W latach 30. XIX w. w Bogatyni szybko rozwijać zaczęła się produkcja tkanin bawełnianych, a do 1875 r. we wsi istniało już 11 fabryk włókienniczych. Szczególne zasługi pod dalszy rozwój wsi położyła w tamtym okresie rodzina Preibischów, w posiadaniu której znajdowała się znaczna liczba istniejących fabryk włókienniczych. Karol August

Preibisch sfinansował budowę wodociągu, basenu kąpielowego oraz cegielni. Był także fundatorem osiedla mieszkaniowego dla pracowników oraz zakładu gazowniczego. Bogaty fabrykant założył w Bogatyni także jednostkę ochotniczej straży pożarnej, powołał do życia przedszkole dla dzieci oraz ufundował żelazny most na Miedzianką. W 1884 r. uroczyście otwarto linię Saksońskiej Kolei Wąskotorowej łączącej Żytawę z Bogatynią.

W kolejnych latach coraz ważniejszą rolę dla rozwoju wsi zaczęła odbywać eksploatacja pobliskich złóż węgla brunatnego. Pierwsze próby takiej działalności podjęte zostały w 1790 r. na terenie Zatonia, jednak proces wydobywania na masową skalę rozpoczął się dopiero w latach 1836-1869. W 1904 r. działalność rozpoczęła pierwsza kopalnia odkrywkowa „Herkules”, przekształcona następnie w „Towarzystwo Akcyjne Herkules”.

Po drugiej wojnie światowej Bogatynia ponownie znalazła się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadano jej prawa miejskie, a zamieszkującą ją ludność niemiecką wysiedlono do Niemiec. Rozwój rejonu przyspieszył znacznie po 1958 r. kiedy uruchomiono kombinat paliwowo energetyczny „Turów”. W 1973 r. Bogatynię połączono z Turoszowem, a w następnych latach miasto wzbogaciło o sąsiednie wioski: Markocice, Trzciniec oraz Zatonie.

Gminna Ewidencja Zabytków z terenu Miasta i Gminy Bogatynia została przyjęta Zarządzeniem nr 5/2014 Burmistrza Miasta i Gminy Bogatynia z dn. 14 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu Miasta i Gminy Bogatynia. Ewidencja zawiera 618 pozycji, wśród których dominują domy mieszkalne.

Jednym z charakterystycznych elementów historycznej zabudowy mieszkalnej na terenie Gminy, stanowiącym obecnie jej ważne dziedzictwo, są tzw. domy przysłupowe. Dom przysłupowy jest rodzajem budynku (najczęściej dwukondygnacyjnego) z wydzielonymi częściami mieszkalną i gospodarczą i dwuspadowym dachem. Zazwyczaj część mieszkalna wykonana jest z drewna o konstrukcji zrębowej, a część gospodarcza – murowana. Piętra budowane były w konstrukcji ryglowej z wypełnieniem szachulcowym z gliny. Konstrukcja drewnianej części parteru jest zdublowana. Część mieszkalna posiada zrębowe ściany obciążone stropem belkowym. Nie noszą one jednak na sobie ciężaru kondygnacji górnych, które spoczywają na zewnętrznych, drewnianych „przysłupach”. W Polsce pozostało ok. 600 takich budynków, z czego na terenie Gminy Bogatynia znajdują się 264 takie obiekty.

2.1. Gospodarka lokalna

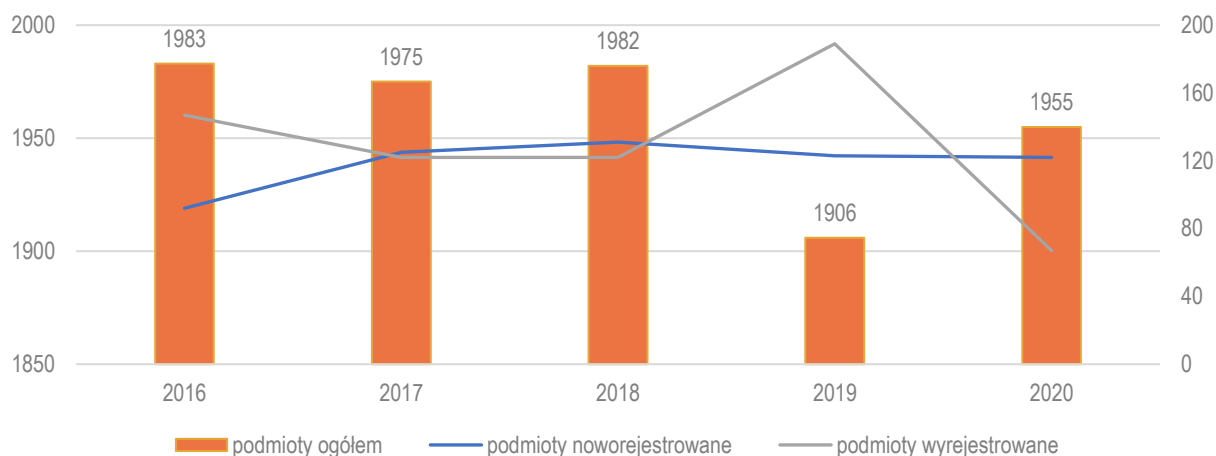
Według danych opublikowanych w BDL GUS na terenie Gminy Bogatynia, na koniec 2020 r., w bazie REGON zarejestrowanych było 1 955 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to niespełna 21,9% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu zgorzeleckiego. Udział ten plasował Gminę na drugim miejscu wśród wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego, za miastem Zgorzelec (3 886 podmiotów, 43,4%). Głównym ośrodkiem prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Gminy jest miasto Bogatynia, na terenie którego w 2020 r. zarejestrowanych było 1 594 podmiotów gospodarczych.

Tab. 1. Podmioty zarejestrowane w bazie REGON na terenie powiatu zgorzeleckiego oraz Gminy Bogatynia – stan na koniec 2020 r.²

Nazwa	Wartość	Udział w powiecie
powiat zgorzelecki	8 947	
Bogatynia	1 955	21,9%
Bogatynia - miasto	1 594	17,8%
Bogatynia - obszar wiejski	361	4,0%
Śmigiel	1 971	22,9%
Sokółka	2 031	48,2%
Barcin	1 082	25,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W latach 2016-2018 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze Gminy Bogatynia kształtowała się na zbliżonym poziomie. W roku 2019 nastąpił jednak ich widoczny spadek spowodowany ograniczeniem prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców jednostki.

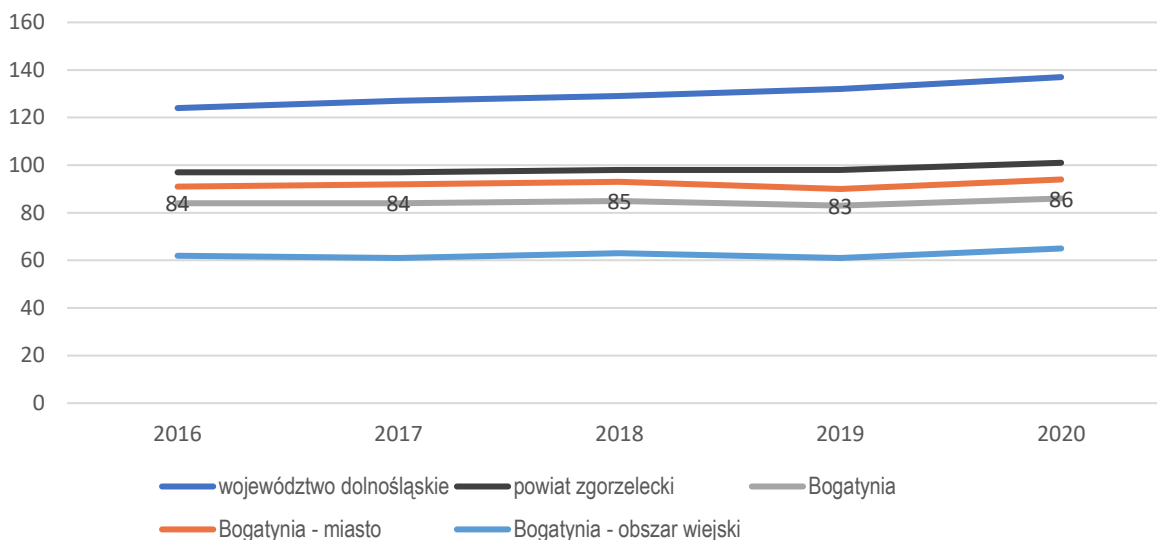

Ryc. 10. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON na terenie Gminy Bogatynia w latach 2016-2020 – ogółem, podmioty noworejestrowane oraz podmioty wyrejestrowane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

² Gminy wybrane jako grupa porównawcza są, tak jak Bogatynia, gminami miejsko-wiejskimi o podobnej liczbie mieszkańców, i zbliżonych wpływach do budżetu z tytułu opłaty eksploatacyjnej.

Wskaźnikiem, który dobrze obrazuje stopień przedsiębiorczości wśród mieszkańców poszczególnych gmin jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W Gminie Bogatynia, na koniec 2020 r., współczynnik ten wyniósł 86 podmiotów. Jednocześnie była to wartość nieznacznie niższa, niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego oraz znacznie niższa niż średnia wyznaczona dla obszaru województwa dolnośląskiego. Szczegółowe dane w zakresie kształtowania się omawianego współczynnika w Gminie Bogatynia, powiecie zgorzeleckim oraz całym województwie dolnośląskim w latach 2016-2020 przedstawiono na wykresie poniżej.

Ryc. 11. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Największym pracodawcą w regionie, mającym obecnie najistotniejsze znaczenie dla funkcjonowania Gminy oraz jej sytuacji społeczno-gospodarczej, jest kompleks Kopalni i Elektrowni *Turów*. Kopalnia Węgla Brunatnego *Turów* zatrudnia obecnie około 2 400 osób, natomiast Elektrownia *Turów* około 1 200 osób. Dodatkowo, prawie 1 100 osób zatrudnionych jest w spółkach zależnych. W latach 2018-2020, oba podmioty współpracowały z ponad 3 000 przedsiębiorstwami świadczącymi dla nich różnego rodzaju usługi. Szacuje się, że kompleks zapewnia stabilny byt ok. 60 000 osób (pracownikom i ich rodzinom). Turoszowski kompleks energetyczny odpowiada za ok. 5% krajowej produkcji energii elektrycznej i jest istotnym elementem polskiego systemu elektroenergetycznego, zapewniającym jej bezpieczeństwo energetyczne oraz nieprzerwane dostawy prądu do blisko 2,3 mln gospodarstw domowych. Po zakończeniu budowy nowego bloku energetycznego liczba ta zwiększy się o dodatkowy 1 mln gospodarstw. Dodatkowo, wytwarzane w Elektrowni ciepło wykorzystywane jest do ogrzewania budynków mieszkalnych i gospodarczych w Bogatyni.

Jednocześnie oba podmioty pełnią w Gminie istotną rolę w systemie edukacji i szkolnictwa zawodowego. Elektrownia *Turów* współpracuje z lokalnymi szkołami średnimi wspierając rozwój szkolnictwa zawodowego. Elektrownia *Turów* współpracuje z Zespołem Szkół Zawodowych w Bogatyni (ZSZ), w którym utworzono klasy patronackie PGE kształcące w zawodach technik mechatronik i technik elektryk. Uczniowie placówki mają zapewnioną możliwość praktycznej nauki zawodu oraz uczestnictwa w stażach zawodowych. Wyróżniający się uczniowie otrzymują od spółki stypendia. Poza ZSZ, Elektrownia organizuje także praktyki i staże dla uczniów innych lokalnych szkół (w kierunkach takich jak: biotechnologia, mechatronika, mechanik i budowa maszyn, automatyka i robotyka, logistyka, ochrona środowiska, zarządzanie i inżynieria produkcji, bezpieczeństwo wewnętrzne, chemia). W kopalni *Turów* średnio ok. 20 studentów rocznie z różnych uczelni odbywa letnie praktyki zawodowe (mechatronika, elektronika, logistyka, ochrona środowiska).

Analizując strukturę przedsiębiorstw zarejestrowanych na obszarze Gminy Bogatynia pod kątem liczby zatrudnianych przez nie pracowników można zauważyć, że dominują w niej przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób – w 2020 r. było to 1 895 podmiotów (96,9%). Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób stanowią 2,1% (42), a przedsiębiorstwa większe jedynie 1,0% (18) ogółu przedsiębiorstw zarejestrowanych na

obszarze Gminy. Na przestrzeni analizowanych lat nie zaszły znaczące zmiany w strukturze przedsiębiorstw, biorąc pod uwagę liczbę zatrudnianych przez nie osób.

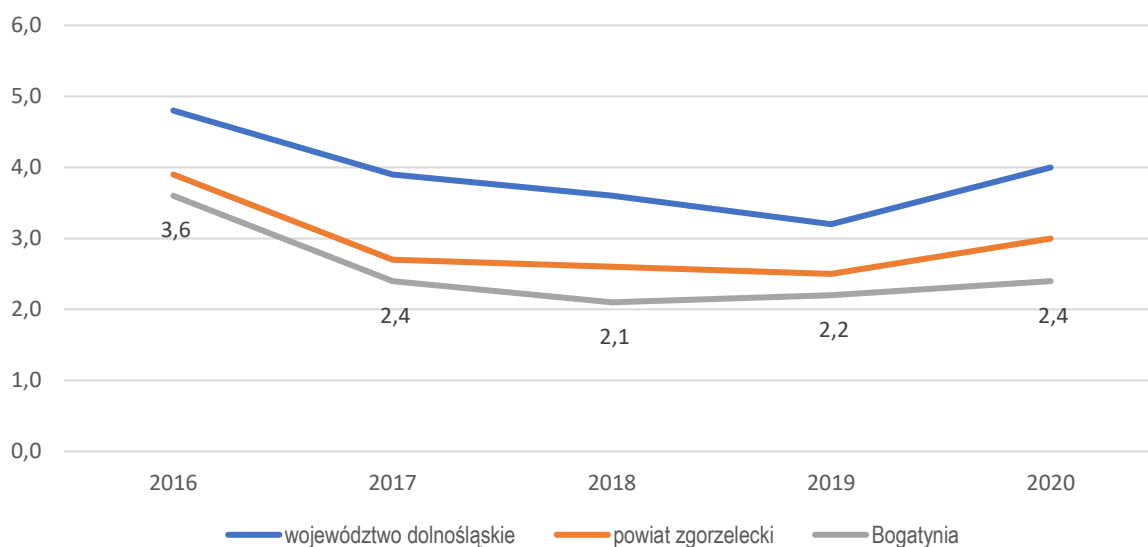
Tab. 2. Struktura przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Bogatynia wg liczby zatrudnianych osób w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1 983	1 975	1 982	1 906	1 955
0 - 9	1 921	1 914	1 920	1 845	1 895
10 - 49	44	42	44	43	42
50 - 249	15	16	15	15	15
250 - 999	2	2	2	2	2
1000 i więcej	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

2.2. Rynek pracy

Stopa bezrobocia w Gminie Bogatynia, w latach 2016-2020, kształtowała się na stosunkowo niskim poziomie. W pierwszych trzech latach analizowanego okresu można było także zaobserwować trend malejący w zakresie liczby bezrobotnych zarejestrowanych (z poziomu 3,6% w roku 2016, do poziomu 2,1% w roku 2018). Jednak w roku 2019 nastąpiło odwrócenie spadkowego trendu w tym zakresie i liczba osób pozostających bez stałego miejsca zatrudnienia zaczęła ponownie rosnąć do poziomu 2,4% w roku 2020. Jednocześnie podobną tendencję w zakresie kształtowania się poziomu bezrobocia można było zauważyć w całym powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim. Gmina w analizowanym okresie każdorazowo charakteryzowała się najniższymi stopniem bezrobocia, spośród wszystkich analizowanych jednostek.

Ryc. 12. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Bogatynia, powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Problem bezrobocia na terenie Gminy Bogatynia w większym stopniu dotyka kobiet, niż mężczyzn. W 2020 r. stanowiły one 57,8% wszystkich osób w wieku produkcyjnym, które były zarejestrowane jako bezrobotne. Jednocześnie jednak ich liczba w latach 2016-2019 spadała znacznie szybciej niż liczba bezrobotnych wśród mężczyzn (odpowiednio o 2,0 i 0,8 pkt proc). W 2020 r. nastąpił nieznaczny wzrost liczby osób, które zarejestrowały się jako bezrobotne, spowodowany w znacznej mierze ograniczeniem możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w wyniku wystąpienia epidemii Covid-19. Szczegółowe dane na ten temat zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tab. 3. Bezrobotni zarejestrowani na terenie Gminy Bogatynia w podziale na kobiety i mężczyzn (liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia) – lata 2016-2020

	2016		2017		2018		2019		2020	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
ogółem	539	3,6	355	2,4	309	2,1	315	2,2	339	2,4%
kobiety	337	4,8	218	3,2	195	2,9	185	2,8	196	3,1%
mężczyźni	202	2,5	137	1,7	114	1,4	130	1,7	143	1,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dla rozwoju lokalnego rynku pracy w przyszłości duże znaczenie będzie miał wskaźnik udziału osób w tzw. wieku produkcyjnym mobilnym w całkowitej liczbie mieszkańców danego regionu. Wskaźnik ten obejmuje osoby w wieku 18-44 lat, niezależnie od płci. Przyjmuje się, że są to osoby, które stosunkowo łatwo mogą znaleźć nowe miejsce pracy, wciąż się doksztalcają oraz są otwarte na nowe możliwości, podróże, mobilne miejsca pracy lub nawet całkowite przekwalifikowanie się. W przypadku Gminy Bogatynia wskaźnik ten w latach 2016-2020 wyraźnie spadał, co można uznać za sytuację o wydźwięku negatywnym. Jednocześnie prognozy przygotowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 r. liczba oraz udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym na terenie Gminy Bogatynia będą podlegały dalszym spadkom do poziomu odpowiednio 6 290 osób i 29,9%.

Tab. 4. Liczba osób w wieku produkcyjnym mobilnym oraz jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Bogatynia w latach 2016-2020

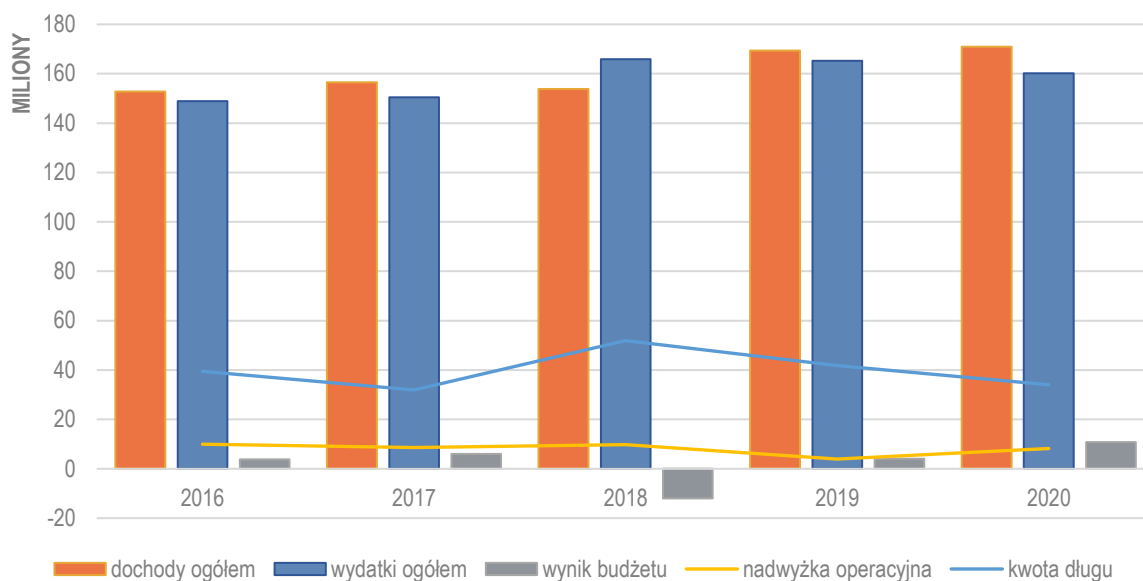
	2016		2017		2018		2019		2020	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
osoby w wieku produkcyjnym mobilnym	9 301	39,2%	9 112	38,8%	8 898	38,3%	8 765	38,2%	8 514	37,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

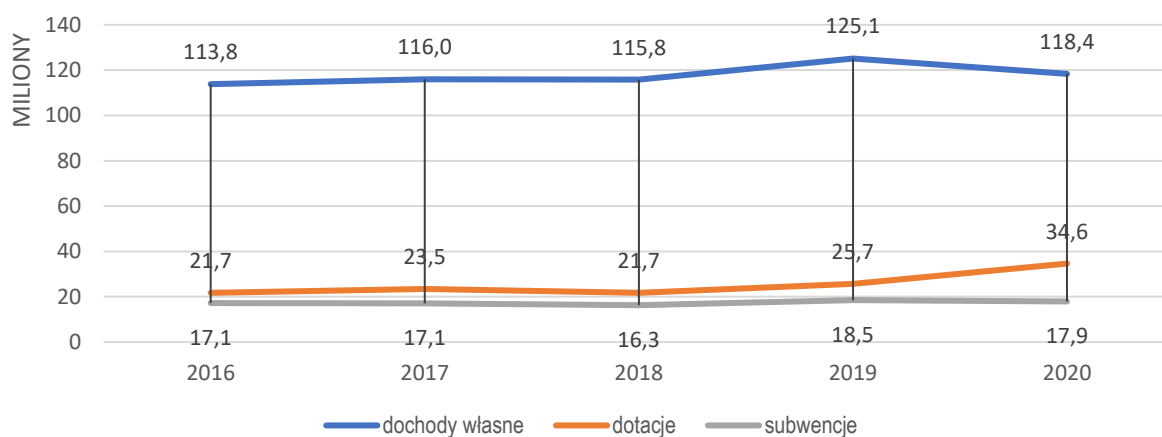
W latach 2016-2020 można było zauważyć stały wzrost ogólnych dochodów budżetu Gminy Bogatynia. W 2016 r. wyniosły one ponad 152,7 mln zł, a w 2020 r. – niespełna 171,0 mln zł. W ślad za dochodami rosły także ogólne wydatki budżetu Gminy. W 2016 r. wyniosły one ponad 148,8 mln zł, a w 2020 r. – ponad 160,1 mln zł. Poza rokiem 2018 w Gminie stałe występowały niewielkie nadwyżki budżetowe (dochody ogółem przekraczały wydatki ogółem). Kwota całkowitego zadłużenia Gminy w analizowanym okresie kształtowała się na podobnym poziomie. Jednocześnie w każdym roku w budżecie występowały także nadwyżki operacyjne (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2016-2020 wynosiła ona ponad 8,0 mln zł (4,7%) dochodów ogółem w 2020 r.). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały na wykresie poniżej.

Ryc. 13. Wyniki budżetu Gminy Bogatynia w latach 2016-2020
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

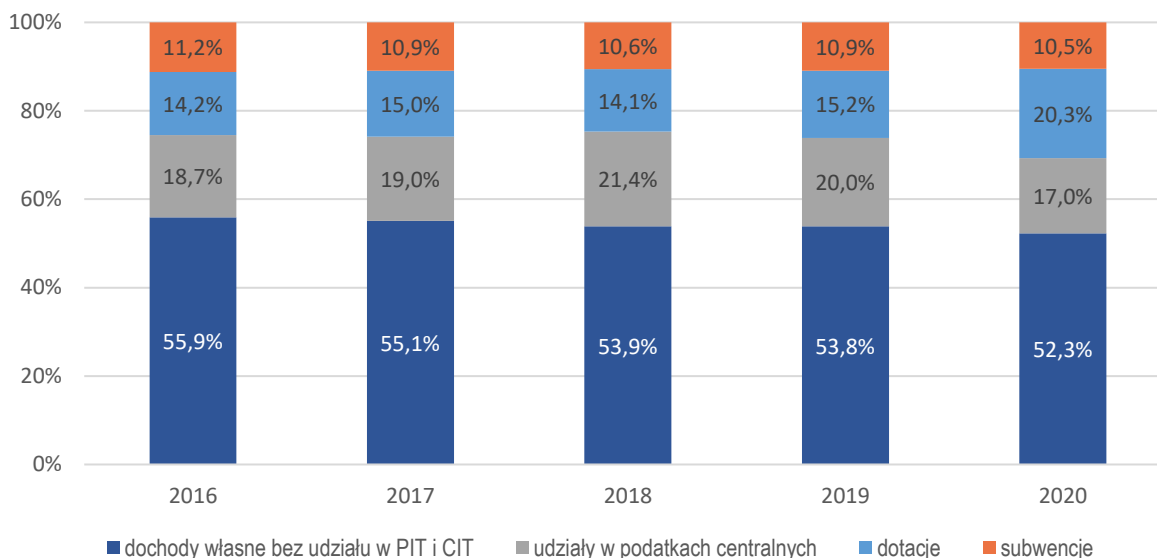
Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które wskazują na stopień samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne oraz udziały w podatkach centralnych. Dodatkowo, w przypadku podatków i opłat lokalnych, gminy posiadają kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym mogą one decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, JST może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Ryc. 14. Struktura dochodów budżetu Gminy Bogatynia w latach 2016-2020
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Na wykresie poniżej przedstawiono strukturę dochodów budżetu Gminy Bogatynia w latach 2016-2020. Można zauważyć, że w analizowanym okresie największe wpływy do niego były realizowane przez dochody własne, chociaż ich procentowy udział uległ wyraźnemu zmniejszeniu. W 2016 r. dochody własne budżetu Gminy (łącznie z udziałami w podatkach centralnych) stanowiły 74,6% dochodów całkowitych, natomiast w 2020 r. było to już

69,3%. Rosło natomiast znaczenie dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa na realizację kolejnych zadań. W 2016 r. dotacje celowe stanowiły 14,2% całkowitych dochodów budżetu Gminy Bogatynia, natomiast w 2019 r. było to już 20,3%. Za taki stan rzeczy w największym stopniu odpowiadały dotacje na realizację programu „Rodzina 500+” oraz dotacje na realizację projektów współfinansowanych ze środków europejskich. W strukturze dochodów budżetu Gminy najmniejszy udział posiada subwencja ogólna przekazywana z budżetu państwa – w analizowanym okresie jej udział w strukturze dochodów budżetu Gminy kształtował się na zbliżonym poziomie ok. 11,0%

Ryc. 15. Struktura dochodów budżetu Gminy Bogatynia w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród dochodów własnych budżetu Gminy Bogatynia największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z podatku od nieruchomości (prawie 70,4 mln zł w 2020 r., 41,2% dochodów ogółem), udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ponad 26,8 mln zł, 15,7%) oraz wpływy z opłaty eksploatacyjnej (ponad 5,8 mln zł, 3,4%). Duże znaczenie dla dochodów Gminy odgrywa funkcjonowanie kopalni Turów. W 2019 i 2020 roku średni udział dochodów z kopalni Turów wynosił 27% dochodów ogółem, w tym podatek od nieruchomości i opłata eksploatacyjna średnio 38,5 mln zł i 5,9 mln zł rocznie. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tab. 5. Ważniejsze kategorie dochodów podatkowych, opłat lokalnych i udziały w podatkach centralnych w Gminie Bogatynia w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	24 895 612,00	25 209 808,00	27 600 275,00	29 327 921,00	26 809 745,00
udział w podatku dochodowym od osób prawnych	3 610 602,12	4 567 119,84	5 357 619,42	4 616 825,53	2 224 582,86
podatek rolny	516 216,40	537 079,17	812 288,71	611 723,65	697 820,88
podatek od nieruchomości	61 765 849,12	63 216 658,77	63 945 602,31	67 628 760,81	70 389 863,79
podatek leśny	64 548,68	86 105,01	81 361,53	79 471,83	82 351,32
podatek od środków transportowych	670 935,90	717 841,42	721 697,46	670 713,13	737 472,55
karta podatkowa	33 099,00	39 581,76	20 162,28	24 112,58	18 135,28
podatek od czynności cywilnoprawnych	927 256,79	785 417,42	794 153,78	872 819,67	782 644,04
wpływy z opłaty skarbowej	64 135,05	65 860,60	78 431,34	85 353,50	73 415,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	7 964 307,60	8 218 721,40	7 591 861,20	6 778 009,80	5 854 297,40

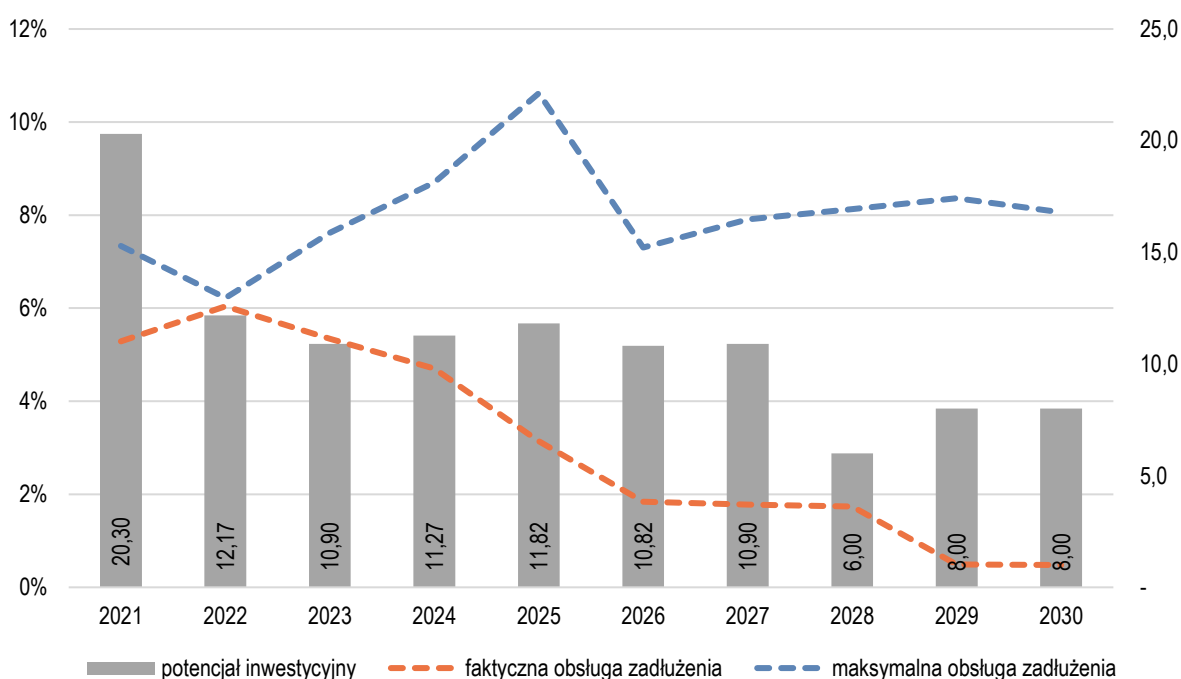
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród wydatków budżetu Gminy Bogatynia największą rolę odgrywają wydatki bieżące. W 2020 r. wyniosły one ponad 158,1 mln zł (98,8% wydatków ogółem). Wydatki majątkowe w 2020 r. wyniosły niespełna 2,0 mln zł (1,2% wydatków ogółem).

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Bogatynia na lata 2021-2030 zgodnie z uchwałą nr LX/403/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dn. 22 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bogatynia. Pozwala ona na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Bogatynia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 16. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Bogatynia na lata 2021-2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwały nr LX/403/21 Rady Miejskiej w Bogatyni z dn. 22 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bogatynia.

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach realizacji strategii. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie ok. 110 mln zł.

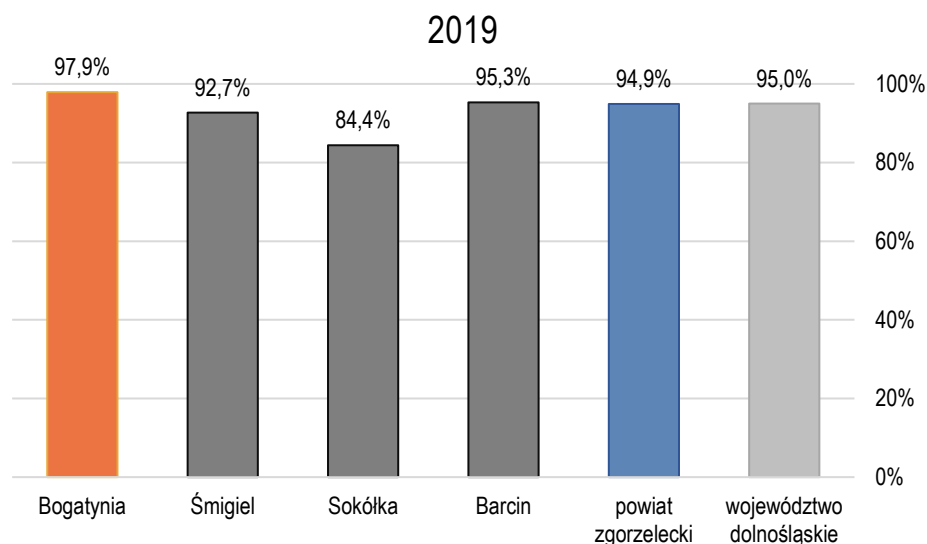
2.4. Infrastruktura i środowisko

Zaopatrzenie w wodę

Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Gminy Bogatynia w wodę realizowane są na jej terenie przez przedsiębiorstwo Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia Ścieków S.A. z siedzibą w Bogatyni. Woda dostarczana mieszkańcom pobierana jest ze zbiornika Zatonie, z własnych ujęć wody w Bogatyni oraz z ujęcia w Opolnie Zdroju. Woda ujmowana ze zbiornika Zatonie oczyszczana jest w SUW w Bogatyni i tłoczona do sieci

w Mieście oraz południowej (Porajów, Kopaczów, Białopole, Sieniawka) i północnej (Działoszyn, Wyszków, Posada, Bratków, Krzewina, Lutogniewice) części Gminy. Łączna długość sieci wodociągowej będącej w zarządzie Spółki, na koniec 2020 r., wyniosła ok. 192,5 km. Składało się na nią 60,0 km sieci magistralnej oraz 132,5 km sieci rozdzielczej³.

Obszar Gminy Bogatynia jest zwodociagowany prawie w całości. Jedynie mieszkańcy części wsi Wolanów nie posiadają dostępu do wodociągów sieciowych. Na co dzień korzystają oni z własnych ujęć wody.

Ryc. 17. Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej – rok 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ogólny stan sieci wodociągowej na terenie Gminy można określić jako dobry. Do najważniejszych działań, które w najbliższej przyszłości należy podjąć w celu dalszego sprawnego dostarczania mieszkańcom Gminy uzdatnionej wody konieczne jest jednak wykonanie inwestycji w zakresie modernizacji (przebudowy) magistrali przesyłowej SUW Zatonie – Bogatynia oraz wymiana sieci rozdzielczych wraz z przyłączami na terenie Bogatyni oraz poszczególnych obszarów wiejskich Gminy. Wymiana wadliwych i wysłużonych sieci wodociągowych powinna przyczynić się również do zwiększenia szczelności rurociągów, zmniejszenia ich awaryjności, a w konsekwencji umożliwi ograniczyć straty wody i zapewnić ciągłość jej dostaw do odbiorców.

Kanalizacja ściekowa

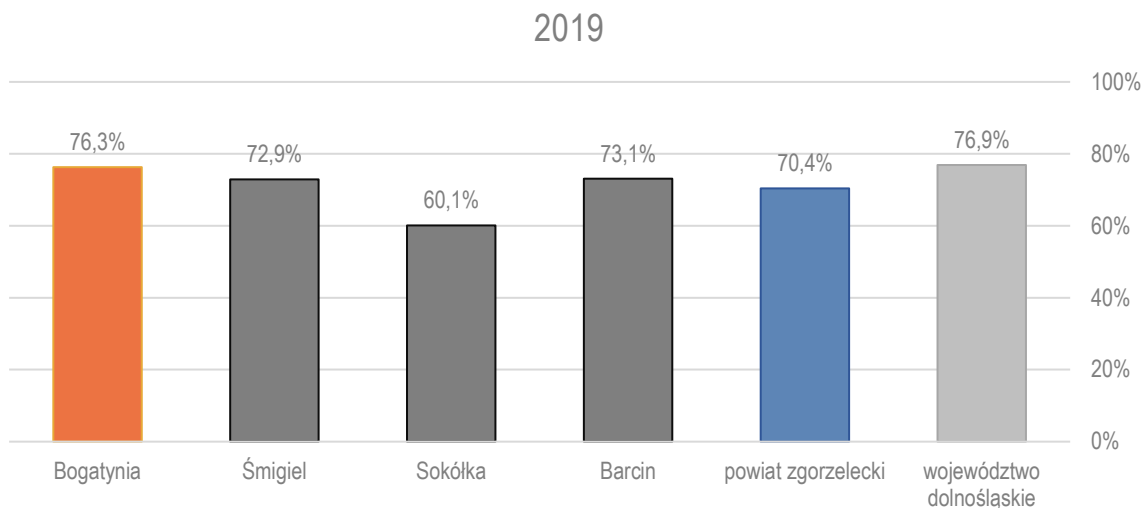
Zadania z zakresu odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenu Gminy Bogatynia, podobnie jak zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, realizuje przedsiębiorstwo Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia Ścieków S.A. z siedzibą w Bogatyni. Łączna długość sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie spółki, na koniec 2020 r., wyniosła ok. 72,0 km. Składało się na nią ok. 14,9 km sieci kanalizacji sanitarnej, 52,7 km sieci kanalizacji ogólnospławnej oraz 4,4 km sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej⁴.

Na obszarze Gminy zlokalizowane są obecnie dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków: w Bogatyni (z podwyższonym usuwaniem biogenów) oraz Sieniawce. Nieustabilizowane osady ściekowe powstające w procesie oczyszczania ścieków poddawane są stabilizacji w Gminnej stacji Przeróbki Osadów Ściekowych w Bogatyni. Dodatkowo na obszarze Gminy wyznaczono dwie aglomeracje kanalizacyjne: Aglomeracja Bogatynia (RLM 17 844) obejmująca miejscowości Bogatynia, Jasna Góra i Opolno Zdrój oraz Aglomeracja Sieniawka (RLM 2 263) obejmująca miejscowości Sieniawka i Porajów.

³ „Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych na lata 2021-2024”, Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia Spółka Akcyjna, Bogatynia, styczeń 2021 r.

⁴ jw.

Obecnie na obszarze Gminy Bogatynia dostęp do kanalizacji sieciowej posiada ok. 76,3% jej mieszkańców. Przepustowość istniejących oczyszczalni ścieków umożliwia jednak oczyszczenie dodatkowych ilości ścieków, w przypadku podjęcia działań zmierzających do rozbudowy sieci kanalizacyjnej w miejscowościach dotychczas nieskanalizowanych. Mieszkańcy nie posiadający obecnie dostępu do kanalizacji sieciowej korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych.

Ryc. 18. Mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacyjnej – rok 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Okresowo występującym problemem w zakresie gospodarki ściekowej na terenie Gminy są wpływające na obie oczyszczalnie ścieki z kanalizacji ogólnospławnej oraz ścieki napływające z terenu Wielospecjalistycznego Szpitala SP-ZOZ w Zgorzelcu – Zakład dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr M. Marzyńskiego w Sieniawce. W okresach deszczowych powodują one zwiększenie przepływu do poziomu maksymalnego obsługiwanego przez oczyszczalnię w Sieniawce.

Do najważniejszych zadań inwestycyjnych, których celem powinno być uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy, można zaliczyć prowadzony obecnie program budowy kanalizacji rozdzielczej, która pozwoli zmniejszyć ilość wód opadowych dopływających na oczyszczalnię ścieków oraz unikać przeciążenia kanalizacji ogólnospławnej. Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej pozwoli zwiększyć liczbę mieszkańców mającą dostęp do urządzeń sieciowych i wywrzeć pozytywny efekt ekologiczny na lokalne środowisko naturalne. Planowane połączenie oczyszczalni ścieków w Bogatyni ze stacją przeróbki osadów powinno doprowadzić do optymalizacji kosztów działalności obu jednostek.

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu Miasta i Gminy Bogatynia zbierane są w podziale na następujące frakcje: niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, tworzywa sztuczne i metal, papier, bioodpady, szkło bezbarwne i szkło kolorowe. Odpady wielkogabarytowe odbierane są raz na kwartał (w zabudowie jednorodzinnej) lub raz na cztery tygodnie (w zabudowie wielolokalowej). Mieszkańcy mogą je także dostarczać osobiście na teren Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego przy ul. Zgorzeleckiej w Bogatyni.

W tabeli poniżej zestawiono liczby dotycząc stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy, w tym masy odbieranych od mieszkańców odpadów oraz liczbę osób objętych systemem gospodarowania odpadami i odsetek gospodarstw deklaruujących zbieranie odpadów w sposób selektywny. Na przestrzeni lat 2016-2020 ilość zbieranych odpadów wzrosła o 34%. Jednocześnie należy podkreślić, że coroczny wzrost masy zbieranych odpadów jest sytuacją typową w kraju.

Niestety osiągany w Gminie poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w ostatnich 3 latach pozostawał na poziomie zdecydowanie niższym niż wymagają tego przepisy prawa. W celu poprawy tego stanu rzeczy Gmina w ostatnich latach podejmowała liczne działania zmierzające do poprawy świadomości ekologicznej swoich mieszkańców (w tym działalność edukacyjną w szkołach). Znaczna ich

część w ostatnim roku musiała zostać jednak zawieszona lub odwołana z powodu ograniczeń wprowadzonych w związku z przeciwdziałaniem epidemii Covid-19. W Gminie funkcjonuje także Strategia rozwoju systemu gospodarki odpadami komunalnymi w Mieście i Gminie Bogatynia na lata 2020-2030 z perspektywą do 2035 r.

Tab. 6. Stan gospodarki odpadami w Gminie Bogatynia w latach 2016-2020

		2015	2016	2017	2018	2019
Ilość zebranych odpadów komunalnych [Mg], w tym:		6 967,1	9 577,7	10 052,2	10 082,2	9 337,4
<i>zmieszane</i>		5 069,8	7 252,6	7 384,5	7 331,5	6 800,2
<i>segregowane</i>		274,8	511,2	811,3	403,4	512,5
<i>udział odpadów segregowanych</i>		3,9%	5,3%	8,1%	4,0%	5,5%
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	Gmina Bogatynia	19%	22%	22%	29%	22%
	wymagany	18%	20%	30%	40%	50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia.

W Bogatyni, przy ul. Zgorzeleckiej, znajduje się również składowisko odpadów oraz funkcjonująca na jego terenie instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych. Instalacja ta została wpisana na listę funkcjonujących na terenie województwa dolnośląskiego instalacji komunalnych do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów. Ponadto, na terenie składowiska znajduje się również instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów (kompostowania poligonowa odpadów roślinnych). Na teren składowiska odpadów trafiają zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Odpady surowcowe, po ich wstępnym sortowaniu, przekazywane są recyklerom lub innym podmiotom gospodarującym opadami.

Internet

Gmina Bogatynia należy do Dolnośląskiej Unii Światłowodowej. Na jej terenie, w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, realizowany jest projekt „Jeleniogórski Orange Światłowód”, którego celem jest likwidacja internetowych „białych plam” i dostarczenie mieszkańcom jednostki ultraszybkiego Internetu. W ramach realizacji pierwszego etapu projektu doprowadzono infrastrukturę światłowodową do szkół i placówek edukacyjnych w miejscowościach Bogatynia, Działoszyn, Opolno Zdrój i Porajów. Drugi etap projektu obejmuje budowę sieci światłowodowej do wytypowanych gospodarstw domowych zlokalizowanych na obszarze miejscowości Bogatynia, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów i Sieniawka. Mieszkańcy Gminy mogą także korzystać z oferty innych komercyjnych dostawców Internetu (przedsiębiorstw z branży sieci telefonii komórkowej, C3 Zawidów, Vectra i innych).

Jednocześnie w miejscowościach oddalonych od Bogatyni, w tym głównie w miejscowościach przygranicznych (Kopaczów, Porajów) występują obecnie duże problemy z efektywnym zasięgiem sieci komórkowych, a co za tym idzie – z dostępem do Internetu.

Sieć gazownicza

Na obszarze Gminy Bogatynia brak jest instalacji sieci gazowniczej. Mieszkańcy chcący wykorzystywać w swojej działalności ten rodzaj paliwa zmuszeni są do korzystania z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach.

Sieć ciepłownicza

Na terenie Miasta Bogatynia działa centralny system ciepłowniczy, za pomocą którego ciepło przesyłane jest magistralami ciepłowniczymi do odbiorców przemysłowych i komunalnych. System funkcjonuje w oparciu o źródło, którym jest Elektrownia Turów wytwarzająca energię ciepłą w skojarzeniu z energią elektryczną. Elektrownia do tego procesu wykorzystuje węgiel brunatny wydobywany w pobliskiej Kopalni Turów. Za przesył i dystrybucję ciepła zakupionego w Elektrowni Turów odpowiada Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. z siedzibą w Bogatyni.

Jednocześnie dalsze funkcjonowanie centralnego systemu ciepłowniczego uzależnione jest w pełni od dalszego funkcjonowania elektrowni.

W pozostałej części Miasta oraz innych miejscowościach położonych na terenie Gminy, do których nie została doprowadzona infrastruktura centralnego systemu ciepłowniczego, ciepło dostarczane jest za pomocą systemów centralnego ogrzewania pracujących w oparciu o kotłownie lokalne oraz indywidualne źródło ciepła c.o. wykorzystujące węgiel kamienny, olej opałowy, gaz płynny, a także odnawialne źródła energii w postaci pomp ciepła (coraz bardziej popularnych na terenie Gminy).

Pozostali mieszkańcy i indywidualni odbiorcy ciepła najczęściej pokrywają swoje potrzeby grzewcze poprzez wykorzystanie energii zawartej w paliwach stałych takich jak węgiel i biomasa. W procesie ogrzewania mieszkań i budynków jednorodzinnych często jako dodatkowe i tańsze paliwo wykorzystywane jest drewno oraz odpady.

Stan centralnej sieci ciepłowniczej na terenie Miasta można określić jako dostateczny, a na niektórych odcinkach jako zły. Sieć napowietrzna wymaga modernizacji. Prowadzone są działania w celu pozyskania zewnętrznych środków na modernizację sieci napowietrznej. Równocześnie dostrzega się potrzebę jej rozbudowy i podłączenia do niej nowych obiektów oraz budowy kolejnych magistrali ciepłowniczych umożliwiających dostawę ciepła do nowych odbiorców. Procesowi termomodernizacji należy poddać część obiektów użyteczności publicznej oraz stworzyć system wsparcia dla posiadaczy budynków prywatnych, chcących poddać procesowi termomodernizacji własne obiekty. Należy prowadzić także inne dalsze działania zmierzające do ograniczenia problemu tzw. „niskiej emisji”.

Energia elektryczna

Na terenie Gminy, w odległości ok. 6,0 km na północ od granic Miasta Bogatynia, zlokalizowana jest jedna z największych elektrowni w Polsce – Elektrownia *Turów*. Jest to elektrownia ciepłowna, kondensacyjna, blokowa z międzystopniowym przegrzewem pary i zamkniętym układem wody chłodzącej. Dysponuje sześcioma blokami energetycznymi fluidalnymi o mocy 3x235 MW i 2x260 MW oraz jeden blok pyłowy o mocy 496 MW, który został oddany do użytku 14.05.2021 r., wszystkie wysokiej sprawności przemiany energii chemicznej paliwa w energię elektryczną. Udział mocy zainstalowanej w elektrowni w systemie energetycznym kraju w 2020 r. wynosił ok. 3,2%. Podstawowym paliwem wykorzystywanym w jej działalności jest węgiel brunatny wydobywany w pobliskiej Kopalni Węgla Brunatnego *Turów*.

Wszystkie miejscowości na obszarze Gminy są zelektryfikowane. Sprzedażą energii elektrycznej na jej terenie zajmuje się przedsiębiorstwo TAURON Dystrybucja S.A. Zaopatrzenie mieszkańców oraz przedsiębiorstw w energię elektryczną na terenie Gminy odbywa się za pomocą systemu linii napowietrznych, napowietrzno-kablowych i kablowych wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz przez napowietrzne, wewnętrzne i wbudowane stacje transformatorowe. Przez jej teren przebiegają linie elektroenergetyczne 400 kV oraz linie elektroenergetyczne 220 kV. Wymienione powyżej linie są ważnym elementem sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego i umożliwiają przesył mocy elektroenergetycznych stacji 400/220/110 kV oraz energii elektrycznej wytworzonej w Elektrowni *Turów*. Ze stacji tych energia elektryczna dosyłana jest przez sieć dystrybucyjną między innymi do odbiorców indywidualnych za pomocą linii napowietrznych 110 i 20 kV.

Gmina Bogatynia jest członkiem dwóch klastrów energii: Południowo-Zachodniego Klastra Energii oraz Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej.

Odnawialne źródła energii (OZE)

Gmina Bogatynia posiada dogodne warunki do rozwoju energetyki słonecznej (fotowoltaika, panele solarne). Na obszarze Gminy Bogatynia funkcjonuje obecnie jedna farma fotowoltaiczna o mocy 21 MW. Trwa także budowa drugiej farmy o mocy 55 MW w rejonie miejscowości Ręczyn oraz największego w Polsce inteligentnego systemu sieci dystrybucyjnej dla zespołu elektrowni fotowoltaicznych. Rozwija się sektor małych instalacji prosumenckich. Obecnie na terenie Gminy nie funkcjonują żadne inne komercyjne i wielkopowierzchniowe instalacje OZE.

Gmina Bogatynia jest współtwórcą Zgorzeleckiego Klastra Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej. Głównymi celami klastra są:

- planowanie i realizacja projektów w zakresie efektywności energetycznej przede wszystkim w budynkach użyteczności publicznej,

- planowanie i realizacja projektów budowy systemów dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia,
- realizacja projektów badawczo-rozwojowych, a także
- kreowanie i wdrażanie przedsięwzięć w zakresie rozwoju elektromobilności.

W 2019 r. Gmina stała się także jednym z sygnatariuszy i członków „Komitetu Transformacji Regionu Turoszowskiego”. Głównym celem organizacji jest tworzenie dogodnych warunków dla zmian w regionach górniczych, stworzenia nowych możliwości rozwojowych poprzez transformację systemu energetycznego, ekologicznych innowacji i dbałości o czyste powietrze i środowisko, a także koordynowanie i pozyskiwanie funduszy przeznaczonych na cele związane z tą transformacją.

Lasy, formy ochrony przyrody i tereny zielone

Lasy na koniec 2020 r. zajmowały na obszarze Gminy Bogatynia powierzchnię 38,8 km², co stanowiło 28,5% jej ogólnego obszaru. Zwarte kompleksy leśne znajdują się głównie w jej południowej, wschodniej oraz centralnej części. Na obecny układ lasów na obszarze Gminy największy wpływ w przeszłości (a także obecnie) miały działalność gospodarcza związana z rolnictwem oraz górnictwem węgla brunatnego, które prowadziły do stopniowego ograniczania powierzchni lasów. Z drugiej jednak strony było zwałowisko zewnętrzne kopalni *Turów* zostało zrekultywowane w kierunku leśnym. Większość zbiorowisk leśnych na terenie Gminy można zaliczyć do borów mieszanych. Obszar Gminy należy do Nadleśnictwa Pieńsk podlegającego pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych we Wrocławiu.

Na obszarze Gminy Bogatynia zlokalizowany jest jeden obszar Natura 2000 – Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej. Rozciąga się on wzdłuż rzeki Nysy Łużyckiej, a na jego terenie ochronie podlegają siedliska przyrodnicze i/lub niektóre gatunki roślin i zwierząt (tzw. dyrektywa siedliskowa).

Ryc. 19. Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Bogatynia

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie Gminy położony jest także rezerwat przyrody Grądy koło Posady. Obejmuje swoim zasięgiem część lasów naturalnych porastających strome zbocza przełomu rzeki Nysy Łużyckiej o powierzchni ok. 5,3 ha. Głównym celem jego utworzenia była ochrona i zachowanie fragmentu naturalnych grądów, w tym grądu klonowo-lipowego. Listę form ochrony przyrody na obszarze Gminy dopełniają 3 pomniki przyrody, wśród których można wymienić jedną grupę drzew, jedno drzewo (dąb szypułkowy) oraz skamieniały pień drzewa iglastego.

Złóża kopalin

Na terenie Gminy zlokalizowane są 3 udokumentowane złoża kopalin: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego *Turów* oraz kopalin pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej *Wolanów* i bazaltu *Wojtek*.

Złoże węgla brunatnego *Turów* znajduje się pomiędzy miejscowościami Trzciniec, Zatonie, Bogatynia, Opolno Zdrój, Kopaczów i Porajów. Jego powierzchnia wynosi 1 673,3 ha. Węgiel pochodzący ze złoża jest węglem energetycznym dobrej jakości o podwyższonej zawartości siarki. Jednocześnie dalsza eksploatacja złoża pozostaje przedmiotem kontrowersji związanych z jej wpływem na przeobrażenie powierzchni terenu, zmiany krajobrazowe oraz wpływ prowadzonej działalności na środowisko naturalne, jakość powietrza oraz stosunki wodne i presji ze strony organizacji ekologicznych oraz sąsiednich niemieckich i czeskich władz samorządowych, których celem jest całkowite wstrzymanie wydobycia węgla brunatnego w rejonie tzw. worka turoszowskiego. Obecnie obowiązująca koncesja Ministra Klimatu i Środowiska zezwala na eksploatację opisywanego złoża w perspektywie do 2044 r.

Złoże bazaltu *Wojtek* położone jest na wschód od Markocic, a jego powierzchnia wynosi 6,2 ha. Pozyskiwana w nim kopalina wykorzystywana jest do produkcji kruszywa łamanego. Złoże surowców ilastych *Wolanów* zlokalizowane jest w północno-wschodniej części Gminy. Jego łączna powierzchnia udokumentowana w dwóch

polach wynosi 8,8 km. Kopalina jest wykorzystywana do produkcji wyrobów ceramiki czerwonej, wyrobów kamionkowych i grubociennych.

Dodatkowo na terenie Gminy wyznaczono na podstawie analizy archiwalnych materiałów geologicznych cztery obszary perspektywiczne dla występowania granitów, trachitów, bentonitów (zwietrzelin bazaltowych) i kopaliny skaleniowej oraz trzy obszary prognostyczne dla występowania trachitów, rud toru i kopaliny skaleniowej.

Jakość powietrza

Ocena jakości powietrza w Polsce dokonywana jest w odniesieniu do wyznaczonej strefy. Gmina Bogatynia zlokalizowana jest w obrębie strefy dolnośląskiej. W skład sieci monitoringu stanu jakości powietrza województwa dolnośląskiego wchodzi 28 stacji pomiarowych, spośród których jedna zlokalizowana jest na obszarze Gminy, w Działoszynie.

Tab. 7. Wyniki klasyfikacji strefy dolnośląskiej pod kątem ochrony zdrowia w 2020 r.

Rok	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze strefy dolnośląskiej											
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	PM _{2,5}	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃ **
2020*	A	A	C	A	A	A	A	C	A	A	C	C
												D2

*A – brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego, C – przekroczenie poziomu dopuszczalnego, D2 – przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

** klasa strefy dla O₃ wg poziomu docelowego (powyżej) oraz wg poziomu celu długoterminowego (poniżej).

Źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim – raport wojewódzki za rok 2020”, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2021.

Dominujący wpływ na stan powietrza atmosferycznego na obszarze Gminy posiada emisja punktowa związana z pracą Kopalni *Turów* oraz Elektrowni *Turów*, lokalnych kotłowni na paliwa stałe usytuowanych na obszarze Miasta Bogatynia oraz innych miejscowości (emisja powierzchniowa), narastający ruch drogowy (w szczególności w obrębie DK 352, emisja liniowa) oraz źródła zlokalizowane na terenie Niemiec i Czech. Poziom zanieczyszczeń powietrza w Gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie w zależności od pory roku – większe występuje w sezonie grzewczym, a mniejsze poza tym sezonem. W okresie grzewczym 2019/2020 stacja monitoringu jakości powietrza w Działoszynie zanotowała 28 dni z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów pyłu PM₁₀.

Aby poprawić jakość powietrza na terenie Gminy, w przeszłości podejmowano działania zachęcające do wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych zlokalizowanych na jej terenie. Zadania te były realizowane poprzez udzielenie dotacji w formie dofinansowania do zakupu i montażu kolektorów słonecznych.

Stan wód

Obszar Gminy Bogatynia w całości położony jest w dorzeczu rzeki Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Jednocześnie rzeka Nysa Łużycka na całej swej długości w obrębie Gminy (ok. 25,9 km) stanowi granicę Państwową z Niemcami. Drugim pod względem długości ciekim wodnym przecinającym teren Gminy jest rzeka Miedzianka (ok. 10,7 km) stanowiąca prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej. Miedzianka przepływa przez Miasto Bogatynia oraz w dalszej części w bezpośrednim sąsiedztwie północnego wyrobiska kopalni *Turów*. W związku z prowadzonymi tam pracami wydobywczymi jej naturalne koryto zostało częściowo przesunięte i obudowane (obetonowane).

Na terenie Gminy brak jest większych naturalnych zbiorników wodnych. Do charakterystycznych elementów sieci wodnej Gminy należą jedynie mniejsze zbiorniki wodne w postaci stawów, śródpolnych oczek wodnych i wyrobisk poeksploatacyjnych wypełnionych wodą. Ponadto w okolicy Bogatyni zlokalizowany został sztuczny zbiornik wodny *Zatonie* o objętości ok. 2 mln m³ pełniący rolę zasobnika wodnego na użytek BOT Elektrowni *Turów* oraz Miasta.

Przeprowadzane w ostatnich latach oceny stanu wód powierzchniowych na terenie Gminy wskazują na ich zły stan, zarówno pod kątem ekologicznym, jak i chemicznym. Według Map zagrożenia powodziowego i Map ryzyka powodziowego w Gminie nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią ze strony rzek. We wstępnej ocenie ryzyka powodziowego wyznaczono jednak jeden obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi. Zlokalizowany jest on wzdłuż doliny rzeki Nysy Łużyckiej i Miedzianki. Na obszarze Gminy występują również obszary zagrożone podtopieniami.

3.1. Demografia

W Gminie Bogatynia, na koniec 2020 r., wg danych BDL GUS zarejestrowanych było 22 633 mieszkańców (25,6% całkowitej liczby mieszkańców powiatu zgorzeleckiego), co w przeliczeniu na jej powierzchnię stanowiło 166 os/km². Wynik ten plasował Gminę na drugim miejscu pod względem ogólnej liczby mieszkańców (za miastem Zgorzelec) oraz trzecim miejscem pod względem gęstości zaludnienia (za miastem Zgorzelec i miastem Zawidów) wśród wszystkich gmin powiatu zgorzeleckiego.

Tabela poniżej przedstawia zmiany liczby ludności w Gminie Bogatynia na tle powiatu zgorzeleckiego oraz innych podobnych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2016-2020. Analiza zawartych w niej danych pozwala zauważyć, że liczba ludności w Gminie ulega stopniowemu, ale stałemu zmniejszeniu. Na przestrzeni analizowanych lat spadła ona o 1 073 osób (-4,5%). Jednocześnie spadek ten postępował w tempie znacznie szybszym niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego i województwa dolnośląskiego oraz pozostałych jednostek przyjętych w celach porównawczych.

Tab. 8. Zmiany liczby ludności w Gminie Bogatynia – lata 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	zmiana 2016→2020
województwo dolnośląskie	2 903 710	2 902 547	2 901 225	2 900 163	2 891 321	-0,4%
powiat zgorzelecki	91 258	90 584	90 003	89 188	88 386	-3,1%
Bogatynia	23 706	23 462	23 210	22 940	22 633	-4,5%
<i>Bogatynia – miasto</i>	17 984	17 762	17 559	17 318	17 037	-5,3%
<i>Bogatynia – obszar wiejski</i>	5 722	5 700	5 651	5 622	5 596	-2,2%
Śmigiel	17 756	17 750	17 656	17 607	17 489	-1,5%
Sokółka	25 835	25 765	25 554	25 352	25 184	-2,5%
Barcin	14 911	14 858	14 818	14 751	14 720	-1,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ponad 75% osób zameldowanych na terenie Gminy osób zamieszkuje obszar miasta Bogatynia. W strukturze płci mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety.

Tab. 9. Ludność na terenie Gminy Bogatynia wg płci w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	udział w ogólnej liczbie mieszkańców w 2020 r.
ogółem	23 706	23 462	23 210	22 940	22 633	
kobiety	12 070	11 920	11 785	11 642	11 478	50,7%
	9 273	9 123	9 023	8 897	8 744	38,6%
<i>Bogatynia - miasto</i>						
<i>Bogatynia – obszar wiejski</i>	2 797	2 797	2 762	2 745	2 734	12,1%
mężczyźni	11 636	11 542	11 425	11 298	11 155	49,3%
<i>Bogatynia – miasto</i>	8 711	8 639	8 536	8 421	8 293	36,6%
<i>Bogatynia – obszar wiejski</i>	2 925	2 903	2 889	2 877	2 862	12,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jedną z głównych przyczyn notowanego na obszarze Gminy spadku liczby ludności są migracje ludności. W analizowanym okresie saldo migracji na 1000 osób kształtowało się na znacznym ujemnym poziomie (rekordowy pod tym względem był rok 2018). Jest to wynik znacznie gorszy niż średnia wyznaczona dla całego powiatu

zgorzeleckiego i województwa dolnośląskiego. Jednocześnie problem ten w silniejszym stopniu dotyka samą Bogatynię, co może świadczyć o tym, że część osób zamieszkujących jego teren przenosi się na tereny wiejskie w poszukiwaniu lepszych warunków do zamieszkania (bliskość przyrody, ograniczenie wpływu hałasu na komfort życia, korzystniejsze warunki ekonomiczne do zakupu lub budowy domu, itp.).

Tab. 10. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w Gminie Bogatynia na tle innych gmin powiatu zgorzeleckiego oraz innych podobnych JST w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	zameldowania 2020	wymeldowania 2020
województwo dolnośląskie	1,0	1,0	1,3	1,7	1,3	---	---
powiat zgorzelecki	-2,3	-3,1	-2,7	-3,5	-2,3	907	1 107
Bogatynia	-6,3	-5,9	-7,8	-5,0	-5,6	165	293
<i>Bogatynia – miasto</i>	-4,7	-7,0	-8,6	-6,7	-6,7	98	213
<i>Bogatynia – obszar wiejski</i>	-11,6	-2,6	-5,3	0,2	-2,3	67	80
Śmigiel	-2,7	-2,8	-5,1	-3,7	-3,5	141	202
Sokółka	-5,3	-4,2	-5,2	-3,2	-4,3	181	289
Barcin	0,2	-2,4	-2,7	-2,4	0,5	193	185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

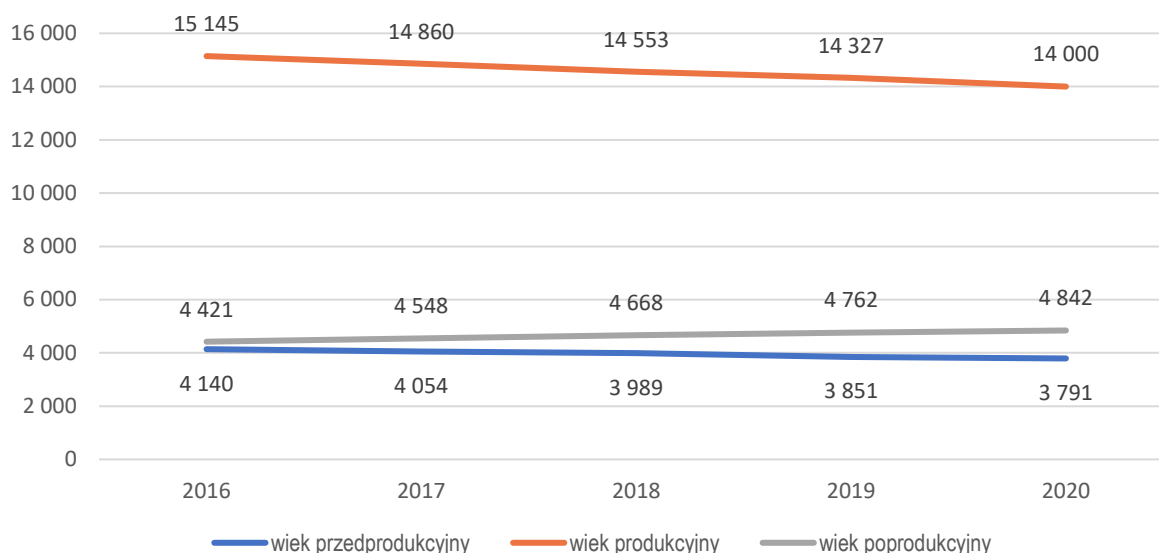
Spadek liczby ludności na terenie Gminy potęgowany był także przez występujący na jej obszarze ujemny przyrost naturalny (tabela poniżej). W analizowanym okresie każdorazowo liczba zgonów znacznie przewyższała liczbę urodzeń. Jednocześnie można także zauważyć tendencję do zacierania się różnic w tym zakresie pomiędzy Bogatynią, a pozostałymi terenami Gminy.

Tab. 11. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w Gminie Bogatynia na tle innych gmin powiatu zgorzeleckiego oraz innych podobnych JST w latach 2016-2020

JST	2016	2017	2018	2019	2020	urodzenia żywe na 1000 ludności (2020 r.)	zgony na 1000 ludności (2020 r.)
powiat zgorzelecki	-3,3	-4,2	-5,2	-5,7	-8,0	6,5	14,5
Bogatynia	-2,1	-4,1	-3,9	-5,1	-8,2	6,2	14,4
<i>Bogatynia – miasto</i>	-2,7	-4,0	-4,8	-5,5	-8,5	5,9	14,3
<i>Bogatynia – obszar wiejski</i>	-0,5	-4,2	-1,4	-3,9	-7,5	7,2	14,7
Śmigiel	2,9	0,9	1,6	1,0	-1,6	10,0	11,6
Sokółka	-2,4	-0,7	-3,8	-4,6	-3,2	8,6	11,8
Barcin	-1,3	-0,6	-2,2	-1,6	-3,6	7,8	11,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

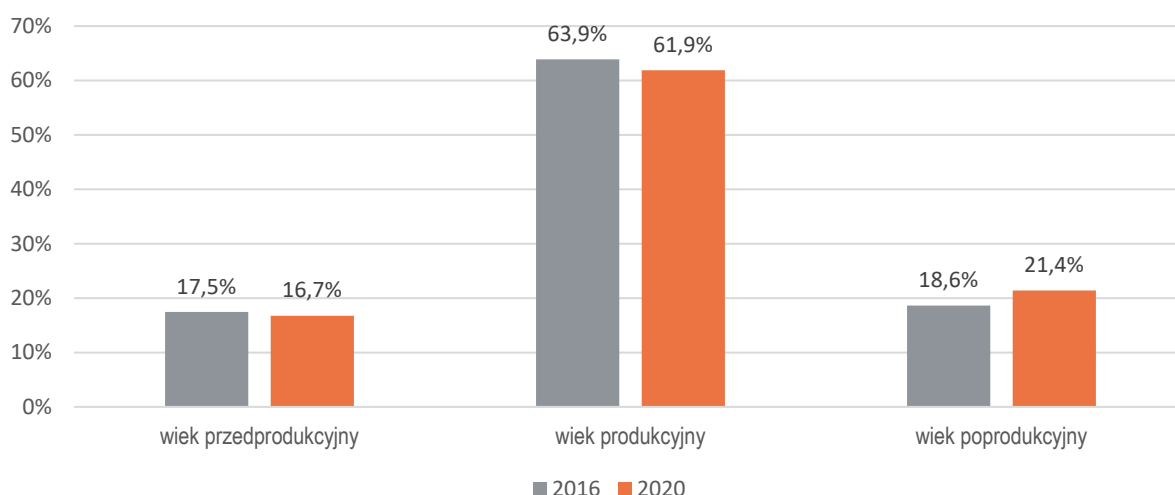
Znaczące zmiany zachodzą także w strukturze wiekowej osób zamieszkujących teren Gminy Bogatynia (wykres poniżej). W latach 2016-2020 zmalała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (o 349 osób) oraz produkcyjnym (o 1 145 osób). Wzrosła natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (o 421). W strukturze wiekowej mieszkańców Gminy należy zwrócić także uwagę na występowanie znaczących dysproporcji pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym. Kobiety stanowiły w 2020 r. ok. 68,6% wszystkich mieszkańców zaliczanych do tej grupy (3 323 osoby).

Ryc. 20. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Bogatynia w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ujęciu względnym udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy spadł z poziomu 17,5% w roku 2016 do poziomu 16,7% w roku 2020 (o 0,8 pkt proc.). Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy spadł z poziomu 63,9% w roku 2016 do poziomu 61,9% w roku 2020 (o 2,0 pkt proc.). Jednocześnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł z poziomu 18,6% w roku 2016, do poziomu 21,4% w roku 2020 (o 2,8 pkt proc.) – wykres poniżej.

Ryc. 21. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Bogatynia – porównanie lat 2016 i 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Pogłębiona analiza struktury demograficznej gminy Bogatynia pozwala zauważyć, że wyraźnie zmniejsza się w niej odsetek w tzw. wieku kreatywnym (25-35 lat). Wysoka wartość tego wskaźnika pozytywnie wpływa na Gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego JST. W Gminie Bogatynia wskaźnik ten spadł z poziomu 15,2% do poziomu 13,4%. Jednocześnie pozostaje on na poziomie zbliżonym do średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Choć spadek wartości opisywanego wskaźnika w analizowanym okresie jest zjawiskiem charakterystycznym dla wszystkich analizowanych jednostek, to należy zwrócić uwagę, że w wymiarze długofalowym zjawisko to może przynieść negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy (np. zmniejszenie ilości osób aktywnych zawodowo, odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej, czy spadek atrakcyjności inwestycyjnej Gminy).

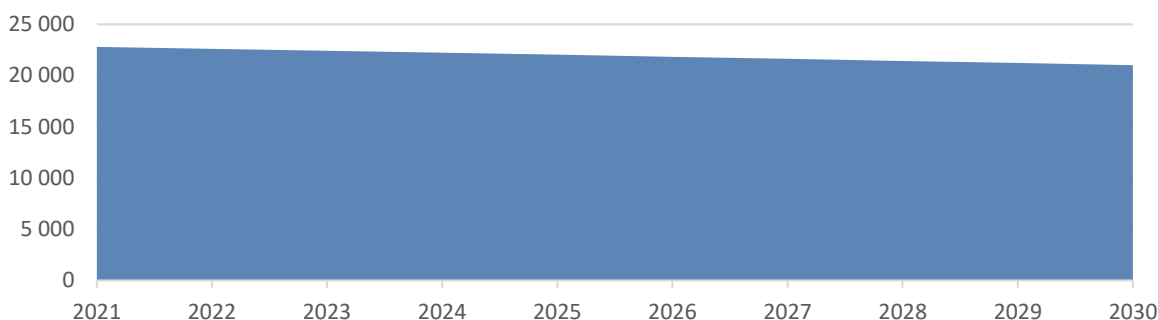
Jednocześnie w Gminie Bogatynia rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego, odzwierciedlający stosunek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym – z poziomu 20,3% w roku 2016 do poziomu 25,2% w roku 2020. Jest to wciąż jednak poziom zdecydowanie niższy niż średnia wyznaczona dla obszaru powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. Należy mieć jednak na uwadze, że dalszy wzrost wartości przyjmowanych przez ten wskaźnik w przyszłości może doprowadzić do znacznego wzrostu zapotrzebowania na usługi społeczne dostosowane do seniorów.

Tab. 12. Wskaźnik udziału mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralnego obciążenia demograficznego dla Gminy Bogatynia – porównanie lat 2016 i 2020

JST	mieszkańcy w wieku kreatywnym (%)			senioralne obciążenie demograficzne (%)		
	2016	2020	dynamika	2016	2020	dynamika
województwo dolnośląskie	15,7	13,4	85%	24,6	29,9	122%
powiat zgorzelecki	14,8	13,2	89%	23,8	29,1	122%
Bogatynia	15,2	13,4	88%	20,3	25,2	124%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 r. liczba ludności Gminy Bogatynia będzie stale spadać, aż do poziomu 21 011 osób. Stale maleć będzie udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy – odpowiednio do poziomu 14,9% i 57,1%. Rosnąć będzie za to udział osób w wieku poprodukcyjnym – do poziomu 28,0%. Zarówno saldo migracji, jak i stopa przyrostu naturalnego kształtować się będą na ujemnym poziomie.

Ryc. 22. Prognoza liczby mieszkańców w Gminie Bogatynia w perspektywie do roku 2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030”, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

3.2. Kapitał społeczny

Żłobki i przedszkola

Na obszarze Gminy Bogatynia funkcjonuje jedna publiczna placówka świadcząca opiekę nad dziećmi do lat 3. wg stanu na dzień 30.09.2020 r. do Integracyjnego Żłobka Publicznego nr 1 uczęszczało 82 dzieci. Żłobek przystosowany jest do świadczenia usług opiekuńczych dla maksymalnie 94 dzieci.

Tab. 13. Wskaźnik „użłobkowania” w Gminie Bogatynia

rok urodzenia dziecka	2020	2019	2018
liczba dzieci w żłobku	liczba dzieci 1-rocznych	liczba dzieci 2-letnich	liczba dzieci 3-letnich
	6	27	49
liczba dzieci zameldowanych	113	187	196
wskaźnik „użłobkowania”	5,3%	14,4%	25,0%

Źródło: Raport o stanie Gminy Bogatynia za 2020 r.

Jednocześnie w latach 2016-2020 r. z powodu braku miejsc nie przyjmowano średnio 19 dzieci (średnio 21,4% chętnych). Wyraźnie widać jednak tendencję w zakresie zmniejszania się liczby dzieci, którym odmówiono możliwości opieki żłobkowej na przestrzeni analizowanych lat.

Tab. 14. Liczba i % dzieci nieprzyjętych do żłobka z powodu braku miejsc w Gminie Bogatynia

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci	13	19	21	17	14
%	28,5%	21,3%	24,8%	19,2%	13,4%

Źródło: Dane Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

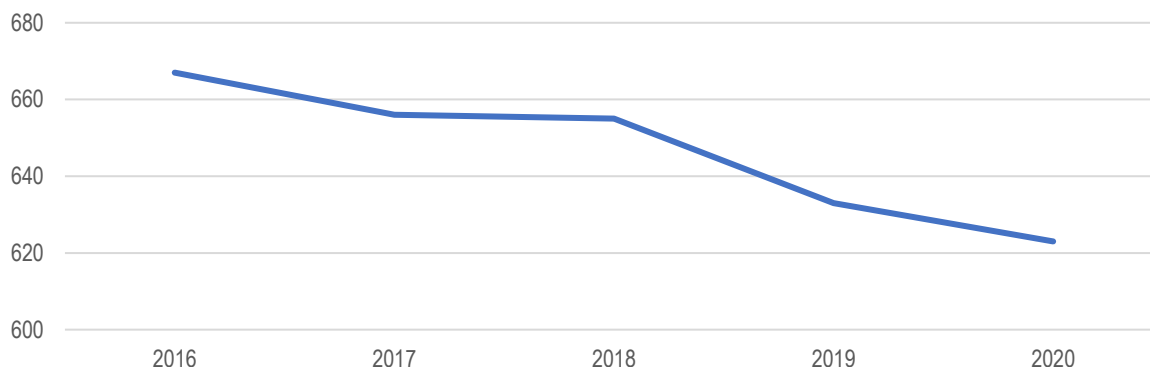
Opieka przedszkolna na terenie Gminy Bogatynia świadczona jest w 6 przedszkolach publicznych oraz 2 szkołach podstawowych, w których utworzono oddziały przedszkolne. W roku szkolnym 2019/2020 opieką przedszkolną objętych było w sumie 677 dzieci.

Tab. 15. Publiczne placówki przedszkolne i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych na terenie Gminy Bogatynia – rok szkolny 2019/2020

	Liczba dzieci	Liczba oddziałów w przedszkolu	Średnia wielkość oddziału
Przedszkole Publiczne nr 1 w Porajowie	69	4	17,3
Przedszkole Publiczne nr 3 w Bogatyni	129	6	21,5
Przedszkole Publiczne nr 4 w Bogatyni	71	3	23,7
Przedszkole Publiczne nr 5 w Bogatyni	163	7	23,3
Przedszkole Publiczne nr 6 w Bogatyni	137	6	22,8
Przedszkole Publiczne nr 7 w Bogatyni	64	3	21,3
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Działoszynie	14	1	14,0
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Opolnie Zdroju	30	2	15,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Bogatynia za rok szkolny 2019/2020”, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Jednocześnie na przestrzeni ostatnich pięciu lat można zauważyć wyraźną malejącą tendencję w zakresie liczby dzieci korzystających z oferty gminnych przedszkoli. Sytuacja ta w głównej mierze związana jest z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi wyrażającymi się przede wszystkim w spadku liczby urodzeń w latach wcześniejszych. Biorąc pod uwagę, że trend ten utrzymywał się także w latach 2016-2020 w przyszłości należy oczekiwać dalszego spadku liczby dzieci uczęszczających do gminnych placówek przedszkolnych.

Ryc. 23. Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Bogatynia

Źródło: Dane Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Edukacja

W roku szkolnym 2019/2020 Gmina Bogatynia była organem prowadzącym dla 7 szkół podstawowych i 1 liceum ogólnokształcącego. Szczegółowy wykaz tych placówek oświatowych zamieszczony został w tabeli poniżej. W roku szkolnym 2019/2020 do gminnych placówek oświatowych uczęszczało w sumie 1 717 uczniów szkół

podstawowych oraz 107 uczniów liceum ogólnokształcącego. Oprócz tego, na terenie Bogatyni funkcjonuje także Zespół Szkół Zawodowych prowadzony przez powiat zgorzelecki.

Tab. 16. Publiczne placówki oświatowe na terenie Gminy Bogatynia – rok szkolny 2019/2020

	Liczba uczniów	Liczba oddziałów w szkole	Średnia wielkość oddziału
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Emilii Plater w Bogatyni	281	15	18,7
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Kornela Makuszyńskiego w Bogatyni	625	30	20,8
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Mikołaja Kopernika w Bogatyni	285	14	20,3
Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bolesława Chrobrego w Bogatyni	128	8	16,0
Szkoła Podstawowa im. Polskiego Czerwonego Krzyża w Opolnie Zdroju	85	7	12,1
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Porajowie	191	12	12,1
Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Śląskiej w Działoszynie	122	9	13,5
Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Bogatyni	107		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Bogatynia za rok szkolny 2019/2020”, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Szkoły podstawowe na terenie Gminy Bogatynia, oprócz obowiązkowych zajęć dydaktycznych, oferują swoim uczniom bogatą paletę zajęć dodatkowych, kół przedmiotowych, kół i zespołów artystycznych oraz zajęć sportowych. Dzieci mają możliwość uczestnictwa m.in. w zajęciach tanecznych (koło tańca ludowego „Turoszowanie”), lekkoatletycznych, gimnastycznych, szachowych, pisarskich, programistycznych, teatralnych, plastycznych i językowych. Szkoły Podstawowe uczestniczą także w projekcie „Cyfrowo kompetentni” (RPO WD na lata 2014-2020), w ramach którego uczniowie mają możliwość podnoszenia własnych kompetencji w zakresie wiedzy przyrodniczej, matematycznej, informatycznej, fizyki i chemii oraz innych projektach finansowanych przy współudziale środków krajowych („Sprawny Dolnoślązaczek”) lub europejskich (Digital Kids – zaprogramuj misję na Marsa! NUTS3 jeleniogórski”).

Tabela poniżej przedstawia wyniki, jakie uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych mieszczących się na terenie Gminy Bogatynia podczas egzaminu ósmoklasisty w 2020 r. Ich analiza wskazuje, że poszczególne szkoły charakteryzują się różnym poziomem kształcenia. Jednocześnie średnia uzyskanych wyników w gminie jest niższa zarówno od średniej wyznaczonej dla wszystkich szkół powiatu zgorzeleckiego oraz całego województwa dolnośląskiego. Sytuacja ta, wskazuje że gminne placówki edukacyjne mają jeszcze możliwość znacznej poprawy poziomu edukacji.

Tab. 17. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Bogatynia w 2020 r.

	język polski	matematyka	język angielski	język niemiecki
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Kornela Makuszyńskiego w Bogatyni	52,0%	44,7%	60,4%	---
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Mikołaja Kopernika w Bogatyni	50,6%	32,6%	45,0%	42,6%
Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bolesława Chrobrego w Bogatyni	40,4%	25,4%	31,5%	30,8%
Szkoła Podstawowa im. Polskiego Czerwonego Krzyża w Opolnie Zdroju	35,5%	20,6%	87,0% ⁵	31,6%
Szkoła Podstawowa im. Jana III Sobieskiego w Porajowie	48,7%	31,1%	36,5%	---
Szkoła Podstawowa im. św. Jadwigi Śląskiej w Działoszynie	58,2%	36,1%	45,1%	83,0% (1)

⁵ Do egzaminu przystąpił 1 uczeń.

Gmina Bogatynia – średnia	50,2%	35,3%	49,1%	37,2%
powiat zgorzelecki – średnia	52,7%	38,3%	51,8%	44,9%
województwo dolnośląskie – średnia	58,8%	44,5%	55,0%	44,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Bogatynia za rok szkolny 2019/2020”, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

W tabeli poniżej przedstawiono wyniki egzaminu maturalnego uzyskane podczas uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. M. Skłodowskiej-Curie w Bogatyni w 2020 r. Liceum charakteryzowało się bardzo wysoką zdawalnością tego egzaminu. Również średnie wyniki osiągane przez jego uczniów można uznać za ponadprzeciętne na tle pozostałych szkół w powiecie zgorzeleckim i całym województwie dolnośląskim.

Tab. 18. Wyniki egzaminu maturalnego w Gminie Bogatynia w 2020 r.

	język polski		matematyka		język angielski		język niemiecki	
	wynik	zdawalność	wynik	zdawalność	wynik	zdawalność	wynik	zdawalność
Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej-Curie w Bogatyni	57,1%	100,0%	53,6%	94,1%	82,3%	100,0%	59,0%	100,0%
Liceum Ogólnokształcące im. Braci Śniadeckich w Zgorzelcu	47,1%	91,3%	64,1%	95,3%	82,6%	99,2%	71,3%	100,0%
powiat zgorzelecki – średnia	42,2%	82,6%	49,1%	77,4%	72,3%	94,5%	60,2%	92,0%
województwo dolnośląskie – średnia	52,6%	91,4%	51,1%	76,7%	73,5%	92,0%	51,2%	83,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Bogatynia za rok szkolny 2019/2020”, Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Kultura

Za tworzenie oferty i propagowanie wśród mieszkańców Gminy działań w zakresie kultury odpowiada Bogatyński Ośrodek Kultury (BOK). Do jego głównych zadań należą kultywowanie tradycji, zwyczajów i osobiowości Dolnego Śląska, promowanie lokalnych autorów i twórców oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi (szczególnie w zakresie działań podejmowanych na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami). Realizując wszystkie te zadania BOK pozyskuje zewnętrzne środki finansowe, uczestniczy w projektach o zasięgu międzynarodowym oraz stwarza możliwości zaprezentowania własnych talentów przez osoby posiadające szczególne zdolności. Ośrodek współpracuje także z Powiatowym Ośrodkiem Wsparcia, Domem Pomocy Społecznej „Jędrak” oraz Domem Kultury w Zatoniu.

W ramach BOK funkcjonuje szereg pracowni tematycznych (pracownia teatralna, muzyczna, integracyjna, plastyczno-ceramiczna, foto+graficzna, koło TPD, Galeria STOPART oraz Sala Doświadczenia Światła). Poszczególne pracownie dają swoim podopiecznym możliwość rozwoju ich talentów, integracji osób z niepełnosprawnościami, zrzeszania się rodzin i dorosłych uczestników. Przygotowywane i prowadzone są akademie, warsztaty, nauka gry na instrumentach, zajęcia wokalne oraz wystawy prac uczestników.

W ramach BOK działa także Kino KADR 3D wyposażone w nowoczesny projektor cyfrowy. Kino poza seansami komercyjnymi, podczas których wyświetlane są najnowsze produkcje filmowe z całego świata, organizuje również seanse zorganizowane, z których korzystając bogatyńskie szkoły, przedszkola i stowarzyszenia.

Za organizację wydarzeń kulturalnych w ramach BOK odpowiada Biuro Organizacji Imprez. Do jego najważniejszych zadań należą obsługa mediów społecznościowych i strony internetowej, reklamowanie wydarzeń kulturalnych oraz repertuaru Kina KADR 3D, planowanie, obsługa techniczna i prowadzenie imprez oraz nawiązywanie kontaktów z wykonawcami i artystami.

W 2020 r. (pomimo ograniczeń związanych ze stanem epidemii COVID-19) BOK udało się zorganizować (lub być współorganizatorem) wielu ważnych imprez i wydarzeń, takich jak:

- „Koncert Noworoczny” w Kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Bogatyni,
- 28. Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- „Mała Akademia Rysunku” wernisaż wystawy – Galeria STOPART,
- „Kolęda 2020. Prezentacja grup folklorystycznych – warsztaty kulinarne – konkurs stołów wigilijnych”,
- „Kaliniak na nowo” – wernisaż wystawy – Galeria STOPART,
- „37. Ogólnopolski Finał Turnieju Małych Form Satyrycznych”,
- „17. Nyski Festiwal Filmowy” w Kinie KADR 3D,
- XV Międzynarodowy Festiwal Piosenkarzy Dojrzałych „Śpiewający Seniorzy”.

W 2020 r., w związku z zamknięciem instytucji kultury podczas pandemii COVID-19, część działań BOK została przeniesiona do serwisu społecznościowego Facebook. Za jego pośrednictwem zorganizowano i przeprowadzono szereg konkursów, zabaw, programów edukacyjnych i innych zajęć, takich jak: Świat Kina, Obrazowe Puzzle, konkurs na wykonanie kartki Bożonarodzeniowej, konkurs na napisanie tekstu piosenki.

Na obszarze Gminy swoją działalność prowadzi także Dom Kultury w Zatoniu, który jest jednostką wyodrębnioną w ramach Bogatyńskiego Ośrodka Kultury. Jego funkcjonowanie skupia się głównie na realizacji zadań związanych z organizacją czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W ramach swych zadań Dom Kultury realizuje zajęcia w zakresie upowszechniania podstawowych dziedzin sztuki (muzyka, śpiew, teatr, plastyka) poprzez przeprowadzanie zajęć w sekcjach zainteresowań oraz organizację imprez i warsztatów tematycznych. W jego budynku odbywają się także zajęcia świetlicowe, przeprowadzane są konkursy i turnieje, organizowane zabawy oraz realizowane imprezy rekreacyjne i festyny.

W Bogatyni działa także Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bogatyni im. Polskich Noblistów. Ta samorządowa instytucja kultury jest otwarta dla czytelników przez 6 dni w tygodniu (oprócz niedziel). Oprócz placówki głównej, na obszarze Gminy, funkcjonują także jej filie w Zatoniu, Działoszynie i Porajowie. Biblioteka pełni funkcję centrum informacji społecznej. Do jej statutowych zadań należy gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów na miejscu oraz na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych, prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej, kulturalno-oświatowej oraz popularyzacja czytelnictwa.

Biblioteka w Bogatyni udostępnia swoje zbiory także za pomocą systemu informatycznego Aleph. Dzięki takiemu rozwiązaniu jej czytelnicy mają dostęp do bazy książek i multimediów bibliotek na terenie Dolnego Śląska, swoich kont czytelniczych oraz mogą rezerwować zbiory online. Placówka w Bogatyni udostępnia 18 darmowych stanowisk komputerowych z oprogramowaniem i dostępem do Internetu, 3 iPady z dostępem do Internetu, 3 urządzenia wielofunkcyjne, 2 ksera, laminarkę i bindownicę.

Zadania z zakresu promocji czytelnictwa wypełniane są poprzez organizację i prowadzenie wystaw, spotkań autorskich, lekcji bibliotecznych, wieczorków poetyckich, konkursów, pogadek tematycznych dla przedszkoli, warsztatów plastyczno-literackich a także imprez okolicznościowych. Jednostka systematycznie współpracuje ze szkołami, przedszkolami, Bractwem Ziemi Bogatyńskiej, Bogatyńskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, BOK oraz innymi stowarzyszeniami i organizacjami działającymi na terenie Miasta i Gminy.

Turystyka, rekreacja i sport

Operatorem obiektów sportowych oraz organizatorem zajęć sportowych na terenie Gminy jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni (OSiR). Do jego głównych zadań należą prowadzenie działalności w zakresie sportu i rekreacji ruchowej, organizowanie zawodów, imprez sportowo-rekreacyjnych i turystycznych, prowadzenie działalności wychowawczej i popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej, prowadzenie działalności w sekcjach rekreacyjnych, tworzenie bezpiecznych i higienicznych warunków dla organizowania zajęć sportowo-rekreacyjnych i turystycznych oraz zapewnienie kadry instruktorskiej do przeprowadzenia zajęć w zakresie rekreacji ruchowej i sportu masowego. Poza wymienionymi powyżej Ośrodek zajmuje się współpracą ze związkami i klubami sportowymi działającymi na terenie Gminy i administrowaniem posiadanymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi.

Do głównych obiektów infrastruktury sportowej na terenie Gminy należy zaliczyć:

- kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej w Bogatyni (2 płyty piłkarskie, kompleks lekkoatletyczny, 4 korty tenisowe ziemne z oświetleniem, otwarta siłownia terenowa, zespół boisk z wykładziną sportową, tor rowerowo-rolkowy),
- obiekt sportowy przy ul. Sportowej 8 w Bogatyni (boisko do piłki nożnej, sala gimnastyczna, napowietrzna siłownia, siłownia miejska, skate park),
- kompleks boisk sportowych „Orlik 2012” w Działoszynie,
- kompleks boisk sportowych „Orlik 2012” w Zatoniu,
- strzelnica pneumatyczna przy ul. Polnej 8 w Bogatyni.

W ramach OSiR działają także 4 sekcje:

- sekcja strzelecka,
- sekcja pływacka,
- sekcja turystyki i rekreacji Bog-Tur,
- sekcja biegowa „Izery Bogatynia”.

Sekcja strzelecka prowadzi zajęcia przeznaczone dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Odbývają się one pod opieką instruktora strzelectwa sportowego posiadającego wszelkie wymagane uprawnienia. Jej członkowie poznają zasady bezpieczeństwa wymagane na strzelnicach i doskonałą technikę strzelecką w oparciu o broń pneumatyczną. W jej ramach organizowane są zawody, a także działa całoroczna liga z uwzględnieniem różnych kategorii wiekowych. Sekcja pływacka skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a jej zajęcia odbywają się na basenie przy SP nr 3. Głównym celem jej istnienia jest nauka pływania i przygotowanie zawodników do startów w różnego rodzaju zawodach. Członkowie sekcji biegowej promują zdrowy tryb życia i poprawne nauki życiowe poprzez wykorzystanie w tym zakresie rekreacji biegowej (w różnych formach i na różnych dystansach). Sekcja organizuje zawody sportowe, testy sprawnościowe i treningi biegowe dla wszystkich chętnych mieszkańców. Sekcja turystyki i rekreacji gromadzi w swym składzie miłośników turystyki pieszej, rowerowej i autokarowej. Organizuje rajdy, wycieczki i wydarzenia związane z lokalną historią i tradycją, promując przy tym turystykę wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.

Do najważniejszych imprez i wydarzeń sportowych, jakie odbyły się na terenie Gminy w 2020 r., można zaliczyć:

- maraton strzelecki „dla wytrwałych” członków stowarzyszenia „Insulinka” w Bogatyni,
- Mistrzostwa Miasta i Gminy w Koszykówce Dziewcząt i Chłopców klas IV-VI,
- turniej szachowy w cyklu „Grand Prix”,
- Mistrzostwa Miasta i Gminy w Mini Piłce Nożnej klas IV-VI,
- Mistrzostwa Miasta i Gminy w Mini Piłce Nożnej klas VII-VIII,
- Liga Halowej Piłki Nożnej,

OSiR organizuje także wydarzenia związane z profilaktyką uzależnień (np. „Akcja Lato 2020”). Podczas nich odbywają się zajęcia rekreacyjno-sportowe, które mają zadanie rozwijać u dzieci zainteresowania sportowe oraz kształtować szybkość, zwinność, siłę i wytrzymałość. Najmłodszym adeptom wpaja się również zasady fair play oraz doskonalą ich samodyscyplinę. OSiR prowadzi także działania na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami, takie jak np. sportowy bal karnawałowy.

3.3. Opieka zdrowotna

Zadania z zakresu opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Bogatynia realizowane są przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bogatyni (SP ZOZ). Jednostka została powołana w 2000 r. i obecnie w swojej strukturze mieści:

- Szpital Gminny w Bogatyni ul. Szpitalna 16,

- Przychodnię Rejonową w Bogatyni zlokalizowaną przy ul. Wyczółkowskiego 15,
- Przychodnię Rejonową w Bogatyni zlokalizowaną przy ul. Fabrycznej 1,
- Przychodnię Zdrowia MegaMed w Bogatyni zlokalizowane przy ul. Pocztowej 13 i ul. Mickiewicza 11A,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Działoszynie,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Opolnie Zdroju,
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Porajowie.

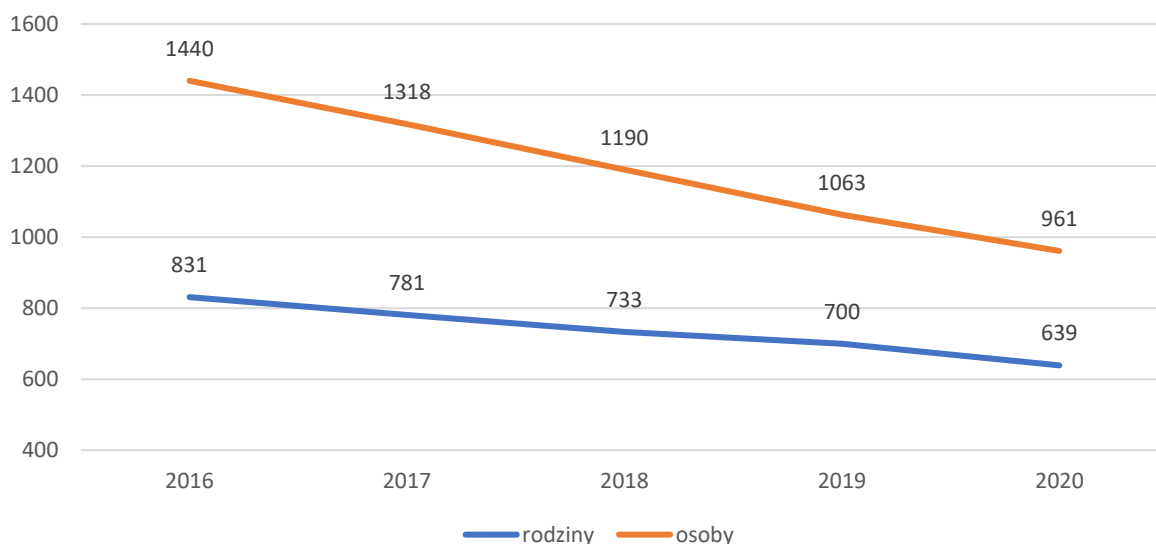
W ramach Szpitala Gminnego pacjenci mają możliwość leczenia na oddziale chirurgicznym, wewnętrznym, ginekologiczno-położniczym, pediatrycznym oraz neonatologicznym. Na terenie szpitala działalność prowadzi także miejscowy Punkt Krwiodawstwa (RCKiK Wałbrzych OT Bogatynia).

Mieszkańcy Gminy w lokalnych placówkach zdrowia mają możliwość skorzystania z oferty poradni alergologicznej, dermatologicznej, ginekologiczno-położniczej, chirurgii ogólnej, urazowo-ortopedycznej, otolaryngologicznej, urologicznej, stomatologicznej oraz rehabilitacji ambulatoryjnej.

Dodatkowo w Sieniawce działalność prowadzi Zakład dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. dr M. Marzyńskiego będący filią Wielospecjalistycznego szpitala SP-ZOZ w Zgorzelcu. W jego ramach osobom potrzebującym udzielana jest pomoc z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień. Jednostka dysponuje 35 miejscami (w tym przeznaczonymi dla kobiet).

3.4. Pomoc społeczna

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Bogatynia odpowiedzialny jest Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny (BOPSiWR). Celem działalności jednostki jest umożliwienie rodzin i osobom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia, wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie tym sytuacjom przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się tych osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym. W 2020 r. w ośrodku zatrudnione były 83 osoby, w tym 11 pracowników socjalnych.

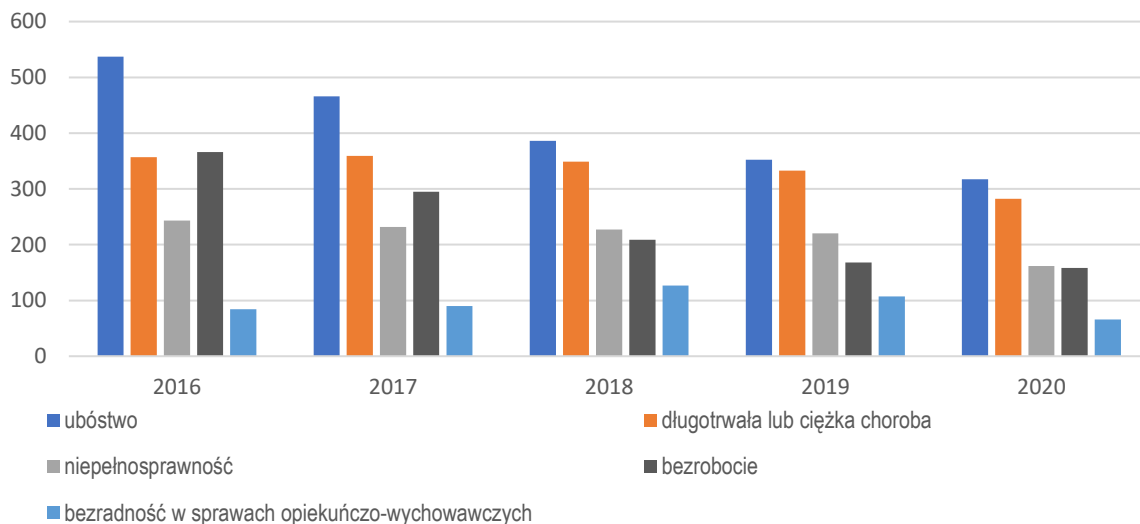
Ryc. 24. Liczba podopiecznych BOPSiWR w latach 2016-2020

Źródło: „Ocena zasobów pomocy społecznej” za rok 2020 Miasta i Gminy Bogatynia.

Analizując szczegółowe dane dotyczące liczby podopiecznych BOPSiWR w latach 2016-2020 można zauważyć malejącą tendencję w zakresie liczby rodzin oraz osób objętych wsparciem pomocy społecznej. W 2016 r. były to

831 rodziny i 1 440 osób, natomiast w 2020 r. – 639 rodzin i 961 osób. W opisywanej perspektywie czasowej spadek liczby rodzin i osób znajdujących się w ewidencji osób korzystających z pomocy społecznej wyniósł odpowiednio 23,1% oraz 33,3%.

Należy także zwrócić uwagę na zmieniającą się charakterystykę obecnych odbiorców wsparcia i pomocy. Wśród najważniejszych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą ośrodka można wymienić: ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na przestrzeni analizowanych lat (wykres poniżej), pomimo ogólnego spadku liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, wciąż występowali beneficjenci, którzy wymagali wieloaspektowej pomocy.

Ryc. 25. Najważniejsze powody objęcia poszczególnych osób pomocą BOPSiWR w latach 2016-2020

Źródło: „Ocena zasobów pomocy społecznej” za rok 2020 Miasta i Gminy Bogatynia.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna świadczona przez placówki pomocy społecznej. Jednak w Gminie Bogatynia nie są prowadzone żadne inne instytucje pomocy społecznej finansowane z budżetu Gminy. W szczególności brak jest Domu Pomocy Społecznej, rodzinnego Domu Pomocy nie są prowadzone żadne mieszkania chronione, ośrodki interwencji kryzysowej lub inne ośrodki wsparcia. Brak jest także noclegowni (ogrzewalni) dla osób bezdomnych.

W 2020 r. BOPSiWR złożył wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Nowy CIS to nasza odpowiedź na COVID-19 – aktywna integracja w Gminie Bogatynia” w ramach RPO Województwa Dolnośląskiego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt polegać będzie na pomocy osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez zastosowanie usług aktywnej integracji.

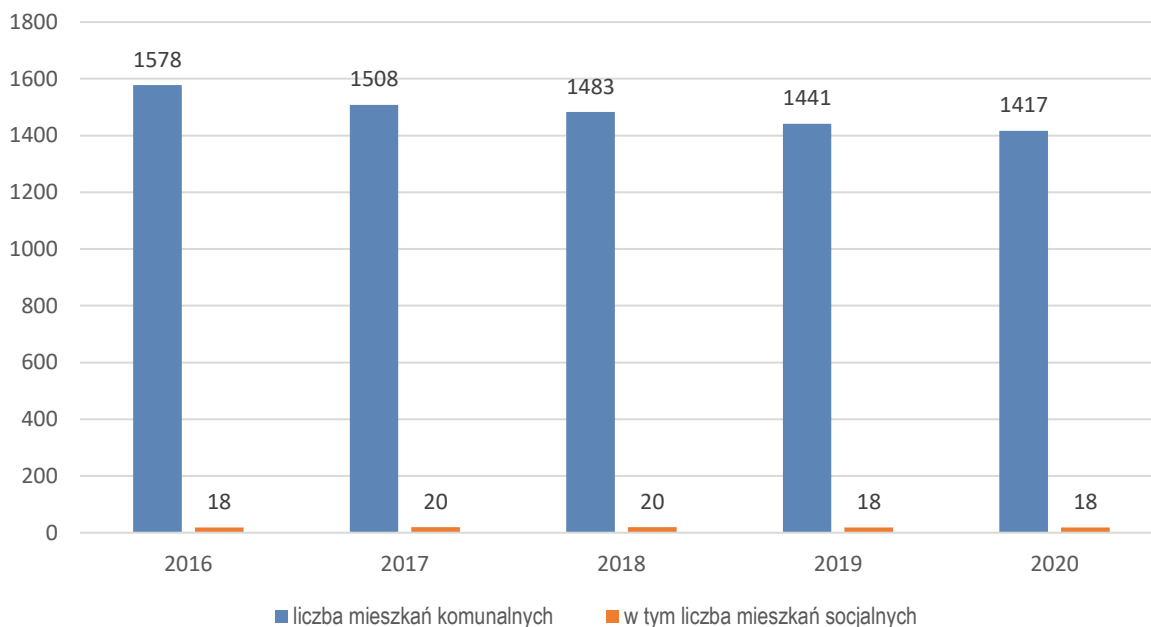
W Gminie realizowane są także następujące jednoroczne i wieloletnie programy społeczne:

- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2023.

W Gminie funkcjonuje także Karta Dużej Rodziny zapewniająca system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i firmach prywatnych.

Na koniec 2020 r. zasób mieszkaniowy Gminy składał się z 1 417 lokali mieszkalnych. W tym samym roku złożono 36 wniosków o udostępnienie takiego lokalu przez osoby potrzebujące (w tym 18 wniosków dotyczyło przyznania mieszkania socjalnego). Jednocześnie liczba oczekujących na mieszkanie socjalne wyniosła 98. Średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne lub socjalne wynosi ok. 5 lat.

Dodatkowo Gmina posiada również pomieszczenia mieszkalne w budynku byłego hotelu Górnik, w których przebywają czasowo rodziny oczekujące na przydział lokalu komunalnego. Gmina wynajmuje także od Towarzystwa Budownictwa Społecznego cztery lokale mieszkalne z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkańców zakwalifikowanych do przydziału lokalu komunalnego, z możliwością dofinansowania przez Gminę dopłaty do czynszu wnoszonego przez osoby skierowane do zasiedlenia lokali mieszkalnych. Administrowaniem zasobami mieszkaniowymi Gminy zajmuje się Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej. Co roku, w kolejnych budynkach, wykonywane są prace związane z remontami instalacji elektrycznych, wymiana pokryć dachowych, przemurowywaniem kominów, wymianą stolarki okiennej oraz wymiana pieców grzewczych i kuchni.

Ryc. 26. Mieszkania komunalne i socjalne w Gminie Bogatynia w latach 2016-2020
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni.

Wspomniane powyżej Towarzystwo Budownictwa Społecznego w Bogatyni zostało powołane dla celów realizacji zadań Gminy w zakresie kształtowania i realizacji polityki mieszkaniowej. Jego podstawowym przedmiotem działania jest budowanie domów mieszkalnych i ich eksploatacja na zasadach najmu. Towarzystwo może również nabywać lokale mieszkalne i budynki mieszkalne oraz niemieszkalne, w celu ich rozbudowy, przeprowadzać remonty i modernizacje obiektów przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach najmu, wynajmować lokale użytkowe, sprawować zarząd nad nieruchomościami mieszkalnymi i niemieszkalnymi niestanowiącymi jego własności lub też prowadzić inną działalność związaną z budownictwem mieszkaniowym i infrastrukturą towarzyszącą. Aktualnie spółka posiada w zasobach własnych 191 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni ponad 10 000 m² oraz administruje ponad 100 wspólnotami mieszkaniowymi obejmującymi łącznie ponad 1 000 mieszkań.

3.5. Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden Komisariat Policji – w Bogatyni, przy ul. Batorego 1a, którego właściwość obejmuje całe terytorium jednostki. Specyficzne położenie geograficzne Gminy (obszar przygraniczny, którego ponad 90% długości granic stanowią granice państwa z wieloma przejściami granicznymi) ma znaczący wpływ na ilość, rodzaj i charakter popełnianych na niej przestępstw.

W 2020 r. na obszarze Gminy odnotowano 311 zgłoszeń w zakresie tzw. pospolitych przestępstw kryminalnych⁶ (o 121 mniej niż w roku 2019). Jednocześnie w powyższym zakresie wszczęto 303 postępowań przygotowawczych (o 43 mniej niż w roku 2019). Wykrywalność ogólna sprawców przestępstw w 2020 r. wyniosła 74,1%.

⁶ Rozboje, bójki i pobicia, kradzieże i kradzieże z włamaniem, zniszczenie mienia, uszkodzenia ciała.

Tab. 19. Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych

Przestępstwa	2019	2020	różnica	wykrywalność 2020
ogółem	608	666	58	74,1%
w tym przestępstwa o charakterze kryminalnym	484	456	-28	64,2%
pospolite przestępstwa kryminalne	346	303	-43	55,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Bogatynia.

Istotnym problemem w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze Gminy jest przestępczość narkotykowa. W 2020 r. ujawniono 113 przypadków działania wbrew prawu w tym zakresie. Wzrost liczby stwierdzonych przestępstw w stosunku do lat poprzednich wynikał przede wszystkim ze zwiększenia aktywności policjantów w zakresie zwalczania przestępczości narkotykowej.

Tab. 20. Przestępczość narkotykowa na obszarze Gminy Bogatynia

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba ujawnionych przypadków	77	55	43	45	113
liczba wszczętych śledztw i dochodzeń z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii				37	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Bogatynia.

W 2020 r. odnotowano także 1011 wykroczeń (w tym 232 wykroczenia z grupy szczególnie uciążliwych dla społeczeństwa). 294 wykroczenia dotyczyły wystąpień przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w ruchu drogowym. Pozostałe zaś dotyczyły wykroczeń przeciwko mieniu, przepisom kodeksu wykroczeń oraz przeciwko przepisom innych ustaw. Na drogach na obszarze Gminy w 2020 r. doszło także do 11 wypadków drogowych, w których zginęła 1 osoba.

Tab. 21. Zdarzenia drogowe na terenie Gminy Bogatynia w 2020 r.

wypadki drogowe	zabici	ranni	kolizje drogowe
11	1	11	208

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Bogatynia.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Bogatyni w 2020 r. podjęli także szereg działań z zakresu prewencji kryminalnej oraz prowadzili akcje i programy prewencyjne. Np. Alkohol i Narkotyki, Bezpieczne ferie, Bezpieczne wakacje, Bezpieczny Wypoczynek nad Wodą i Bezpieczna droga do szkoły. Prowadzono także spotkania z dziećmi, młodzieżą, rodzicami oraz nauczycielami na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

W Bogatyni funkcjonuje także jednostka Straży Miejskiej. Obszar jej właściwości obejmuje zarówno miasto, jak i wszystkie wsie na terenie Gminy. Do zadań funkcjonariuszy Straży Miejskiej należą przede wszystkim zapewnienie przestrzegania przez mieszkańców przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a także reagowanie na przypadki zakłócania spokoju i porządku publicznego. Strażnicy dają o zachowywanie czystości przy posesjach, placówkach handlowych. Reagują na przypadki zanieczyszczania przestrzeni publicznych, niszczenie terenów zielonych oraz używanie słów nieprzyzwoitych. W 2020 r. łącznie przeprowadzili oni 1 140 interwencji wynikających ze zgłoszeń mieszkańców (z czego 245 dotyczyło zakłócania porządku publicznego, a 200 – zagrożeń w ruchu drogowym).

Funkcjonariusze Straży Miejskiej, w ramach wypełniania swoich obowiązków, współpracują z funkcjonariuszami Komendy Policji w Bogatyni. W 2020 r. w ramach tej współpracy wykonali 295 patroli, których celem było zapewnienie ładu i porządku publicznego, ograniczenie wykroczeń, przypadków wandalizmu oraz zakłócania porządku w miejscach publicznych. Dodatkowo realizowana jest także współpraca w Wydziale Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej (przekazywano informacje nt. tworzenia się „dzikich wysypisk”, niszczeniu terenów zielonych, wycince drzew bez zezwolenia) oraz Bogatyńskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny

Na obszarze Gminy Bogatynia swoją siedzibę ma także 5 jednostek ochotniczej straży pożarnej – w Sieniawce, Porajowie, Kopaczowie, Bogatyni oraz Działoszynie. W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie wyjazdów jednostek w ramach reakcji na występujące zagrożenia. Wynika z niej, że zdecydowanie najczęściej strażacy ochotnicy z rejonu Gminy musieli interweniować w sprawie pojawiających się pożarów.

Tab. 22. Wyjazdy jednostek OSP na terenie Gminy Bogatynia w 2020 r.

	pożary	miejscowe zagrożenia	falszywe alarmy	razem
OSP Sieniawka	136	37	6	179
OSP Porajów	62	19	0	81
OSP Kopaczów	2	0	0	2
OSP Bogatynia	54	56	6	116
OSP Działoszyń	23	15	0	38
Razem	277	127	12	416

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportów o stanie Gminy Bogatynia.

3.6. Otoczenie gminy i współpraca

Gmina Bogatynia jest członkiem dwóch związków:

- Związku Gmin Ziemi Zgorzeleckiej oraz
- Związku Miast „Mały Trójkąt” Bogatynia – Hradek n. Nisou – Zittau.

Celem Związku Miast jest reprezentowanie wspólnych transgranicznych interesów, dążenie do rozwijania wzajemnych stosunków pomiędzy obywatelami trzech miast i uzyskanie korzyści w kontaktach gospodarczych i rozwoju infrastruktury. W ramach Związku funkcjonują Wspólna Rada, Grupa Kierownicza, Biuro Związku Miast oraz grupy projektowe. W skład Rady wchodzi burmistrzowie trzech miast oraz po pięciu radnych Rady Miejskiej poszczególnych miast. Do zadań tego organu należy przede wszystkim kontrolowanie stanu prac, celów rozwojowych i precyzowanie zadań poszczególnych grup projektowych oraz pomoc przy ich realizacji. Dodatkowo Rada współuczestniczy w uchwalaniu projektów uchwał, decyduje o tym, które projekty uwzględnione zostaną w budżecie oraz wymienia między sobą doświadczenia związane z realizacją poszczególnych projektów. Grupa Kierownicza składa się z burmistrzów trzech miast, obraduje przynajmniej raz na kwartał. Do jej zadań należy określanie zadań grup projektowych i kontrola nad realizacją zadań, proponowanie wspólnych przedsięwzięć oraz ustalanie propozycji uchwał i opracowywanie stanowisk. Grupy projektowe zajmują się pracami związanymi z projektami i pozyskiwaniem środków finansowych, wyznaczaniem pól działania, opracowywaniem możliwości strategicznych, jak również wymianą niezbędnych informacji. Hradek n. Nisou oraz Zittau stanowią także gminy partnerskie Bogatyni.

Dodatkowo Gmina jest członkiem następujących stowarzyszeń:

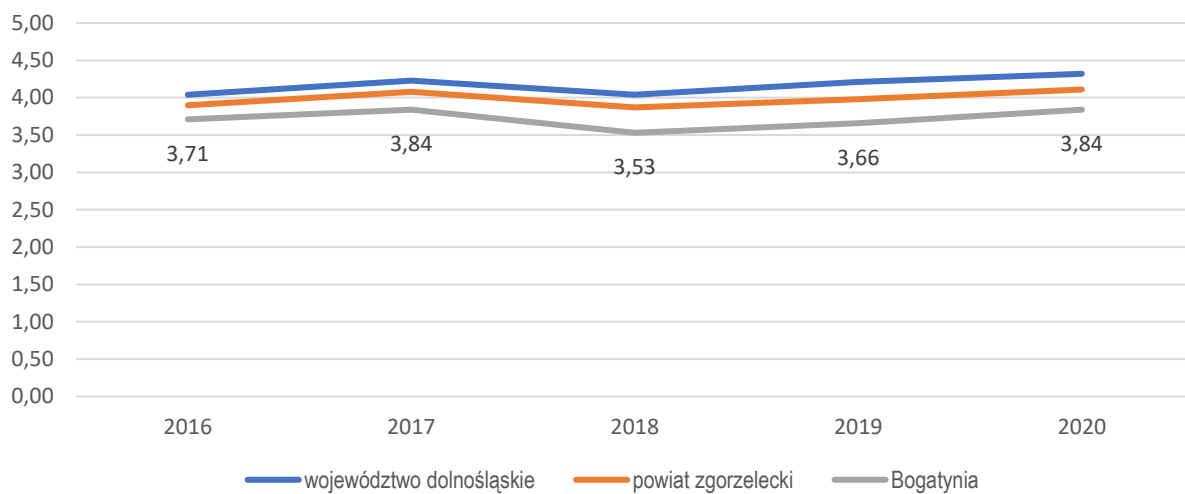
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregion Nysa,
- Porozumienie SUDETY 2030,
- Zachodni Obszar Integracji Województwa Dolnośląskiego,
- Południowo-Zachodni Klaster Energii,
- Zgorzelecki Klaster Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii i Efektywności Energetycznej.

Na obszarze Gminy funkcjonują obecnie 103 organizacje pozarządowe wpisane do rejestru organizacji pozarządowych, pełniących różne funkcje społeczne, polityczne i ekonomiczne. Umożliwiają one wspólne działanie ludzi o podobnych zainteresowaniach, wzbogacając ich życie. Promują różnorodność i umożliwiają wymianę opinii. Część z nich staje na straży wspólnego dobra i lokalnych tradycji. Wśród tych organizacji można wymienić:

- Bogatyńskie Stowarzyszenie „AMAZONKI” OPP,
- Stowarzyszenie Silne Kobiety Bogatyni,
- Stowarzyszenie Inicjatywa Chrześcijańska „Zło dobrem zwyciężaj”,
- Bogatyńskie stowarzyszenie „POGOTOWIE SPOŁECZNE – OTWARTE DRZWI”,
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Ziemi Bogatyńskiej 2010.

Na wykresie poniżej przedstawiono liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych funkcjonujących na terenie Gminy Bogatynia w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Można zauważyć, że wskaźnik ten osiągał w całym

analizowanym okresie wartości niższe niż średnia wyznaczona dla całego powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego.

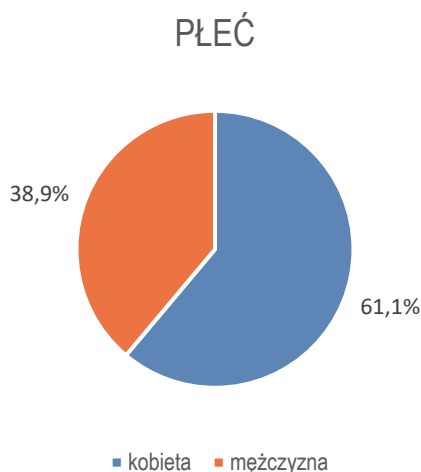
Ryc. 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne funkcjonujące w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

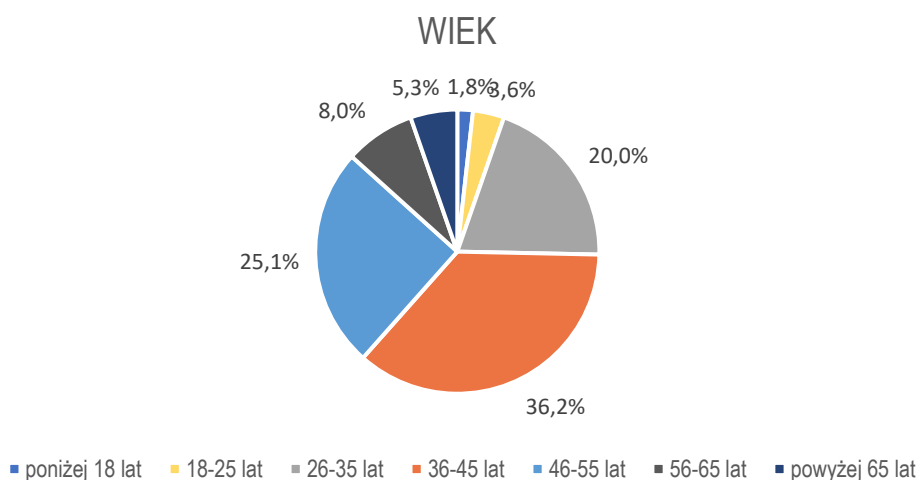
4.1. Ocena sytuacji Gminy

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Bogatynia przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców i interesariuszy w formie on-line oraz tradycyjnej. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania były prowadzone w dniach od 12.04-16.05.2021 r.

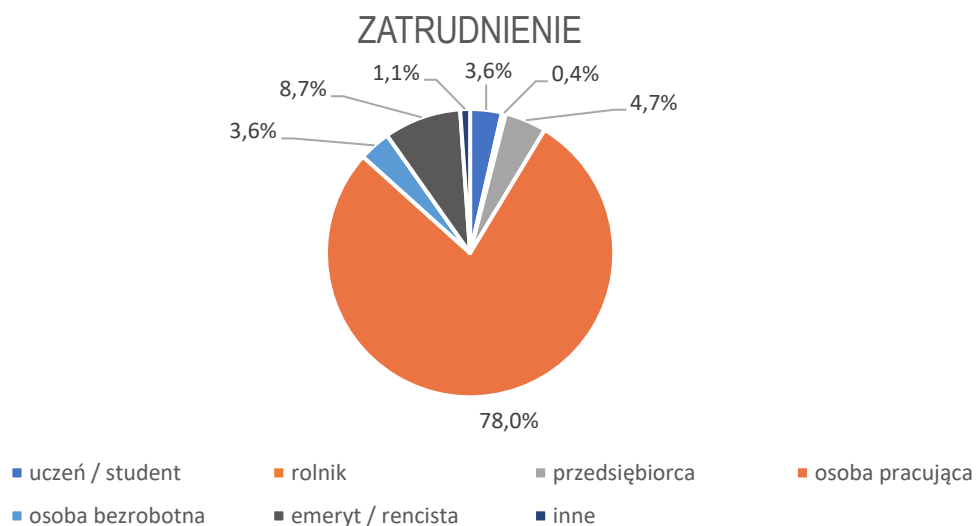
Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji oraz edukacji i kultury. Łącznie zebrano 450 ankiet. Największą część respondentów stanowiły kobiety (61,1%). Pod względem wieku ankietowanych, najczęściej odpowiedzi udzieliły osoby w wieku 36-45 lat (36,2%) oraz 46-55 lat (25,1%). Jednocześnie zdecydowanie największa część ankietowanych stanowiły osoby pracujące (78,0%). Wśród respondentów 82,2% było mieszkańcami Miasta Bogatynia.

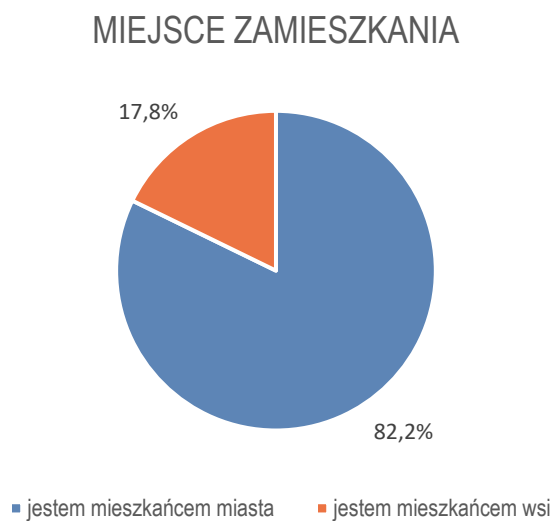
Ryc. 28. Respondenci w podziale ze względu na płeć
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Ryc. 29. Respondenci w podziale ze względu na wiek
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

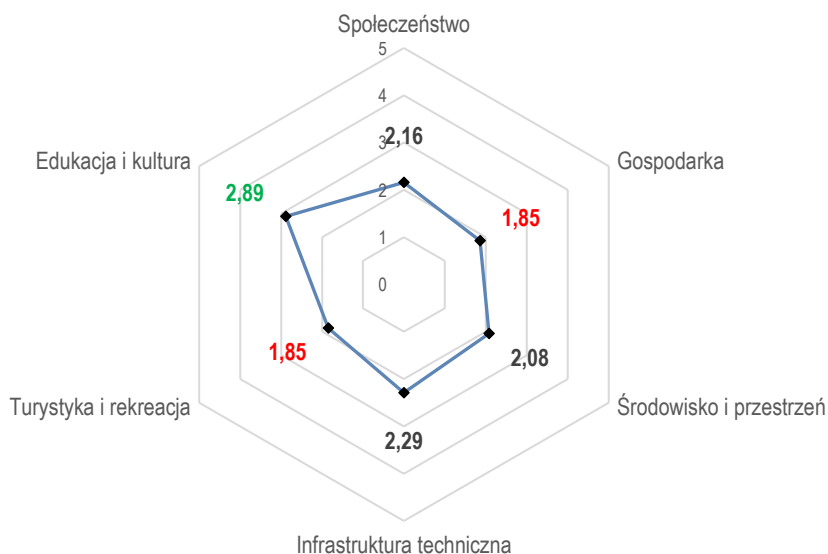

Ryc. 30. Respondenci w podziale ze względu na miejsce zatrudnienia
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

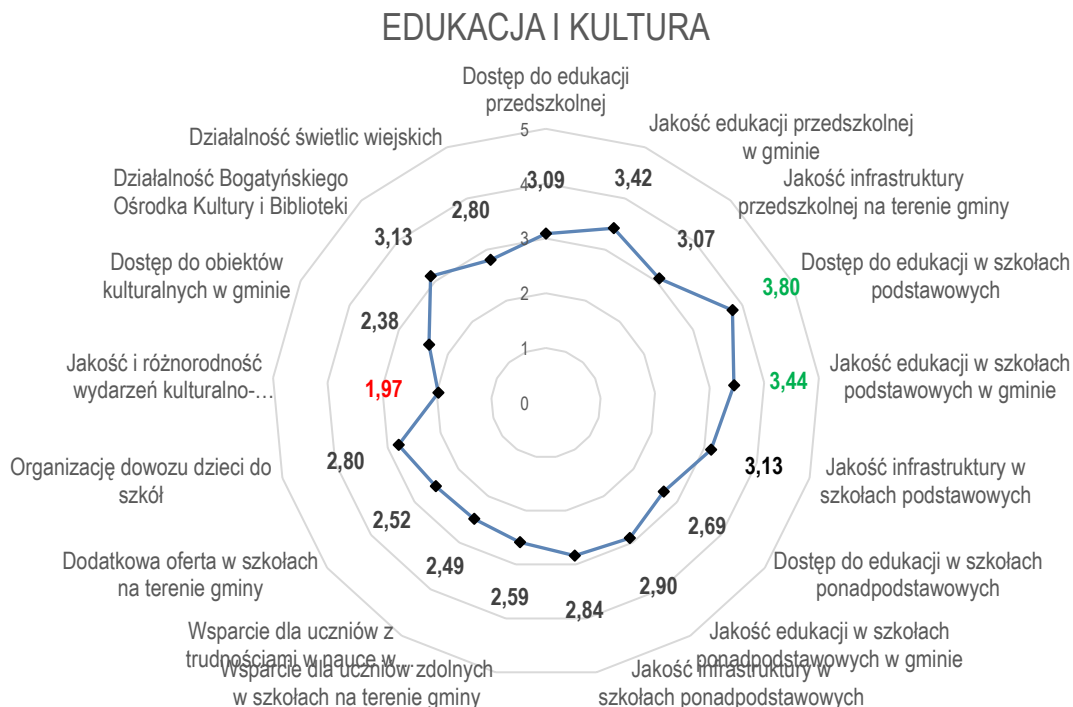
Ryc. 31. Respondenci w podziale ze względu na miejsce zamieszkania
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W Gminie Bogatynia, w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę bardzo złą a 5 oznacza ocenę bardzo dobrą mieszkańcy najwyżej oceniają działania z zakresu edukacji i kultury (średnia ocen wyniosła 2,89). Najniżej oceniono działania w obszarach gospodarki (1,85) oraz turystyki i rekreacji (1,85).

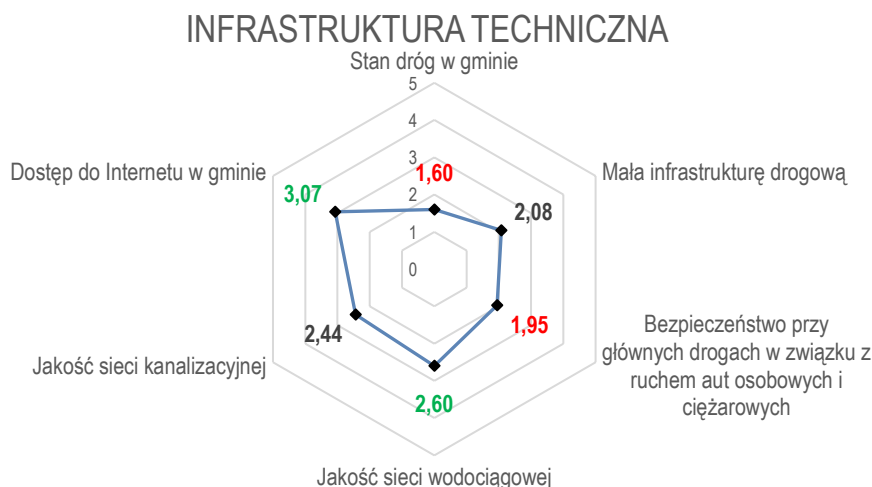
Ryc. 32. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W obszarze edukacji i kultury najwyżej oceniono dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,80) oraz jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie (3,44). Najniżej oceniono natomiast jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych (1,97).

Ryc. 33. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – edukacja i kultura
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

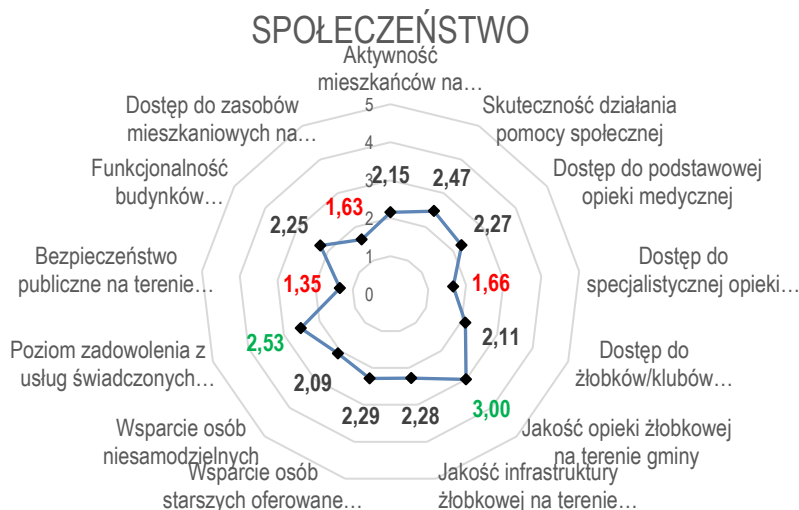
Drugim najwyżej ocenianym przez ankietowanych obszarem funkcjonowania miasta była infrastruktura techniczna. W tym obszarze najlepiej oceniono dostęp do Internetu w Gminie (3,07) oraz jakość sieci wodociągowej (2,60), najgorzej zaś stan dróg w Gminie (1,60) oraz Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych (1,95).

Ryc. 34. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – infrastruktura techniczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W obszarze społeczeństwa najlepiej oceniono jakość opieki żłobkowej na terenie Gminy (3,00) oraz poziom zadowolenia mieszkańców z usług świadczonych przez Urząd Gminy (2,53). Najniżej oceniano natomiast bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy (1,35), dostęp do zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy (1,63) oraz dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,66).

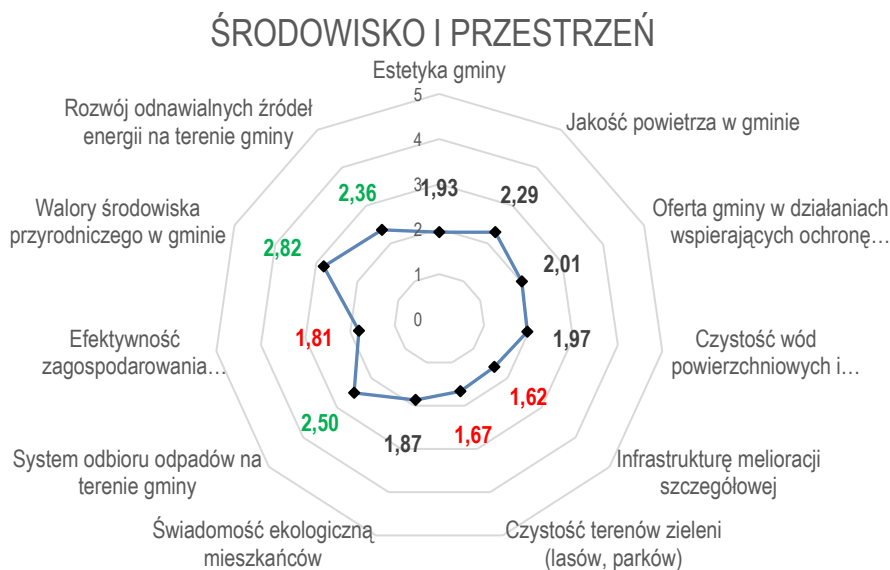

Ryc. 35. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – społeczeństwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W obszarze środowiska i przestrzeni ankietowani najwyżej ocenili walory środowiska przyrodniczego w Gminie (2,82), system odbioru odpadów na terenie Gminy (2,50) oraz rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy

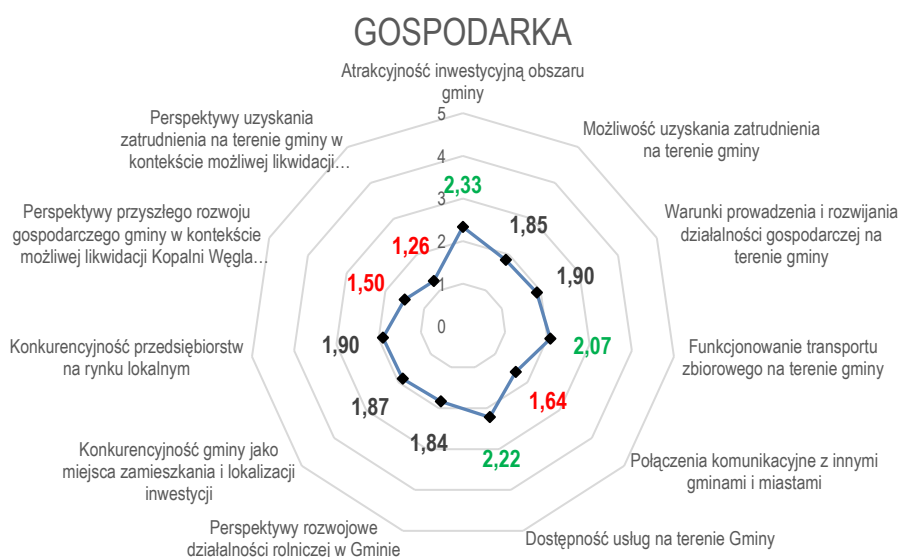
(2,36). Najwięcej pracy należy według nich wykonać w zakresie infrastruktury melioracji szczegółowej (1,62), czystości terenów zieleni (lasów, parków) (1,67) oraz w efektywności zagospodarowania przestrzeni w Gminie (1,81).

Ryc. 36. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – środowisko i przestrzeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

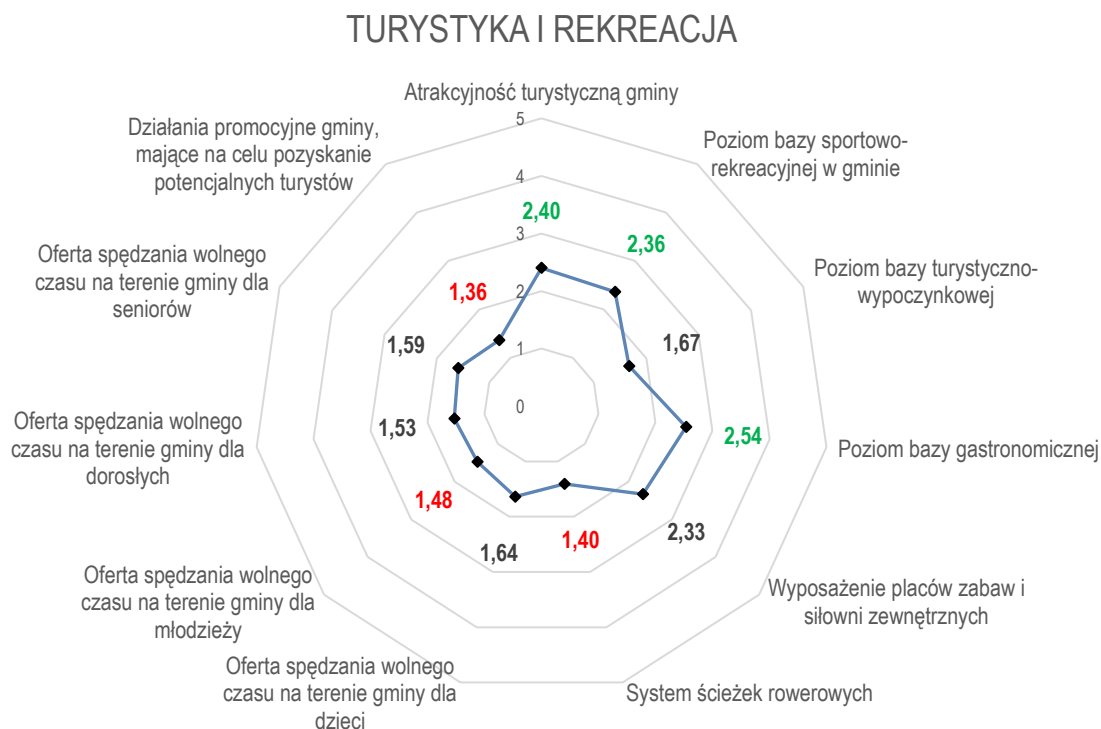
W obszarze gospodarki mieszkańcy najwyżej ocenili atrakcyjność inwestycyjną obszaru Gminy (2,33), dostępność usług na terenie Gminy (2,22) oraz funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie Gminy (2,07). Najniżej oceniono perspektywy uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy w kontekście możliwej likwidacji Kopalni Węgla (1,26), perspektywy przyszłego rozwoju gospodarczego Gminy w kontekście możliwej likwidacji Kopalni Węgla (1,50) oraz połączenia komunikacyjne z innymi Gminami i miastami (1,64).

Ryc. 37. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – gospodarka

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W obszarze turystyki i rekreacji najlepiej oceniono poziom bazy gastronomicznej (2,54), atrakcyjność turystyczną Gminy (2,40) oraz poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie (2,36). Najniżej oceniono zaś działania promocyjne mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (1,36), system ścieżek rowerowych (1,40) oraz ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla młodzieży (1,48).

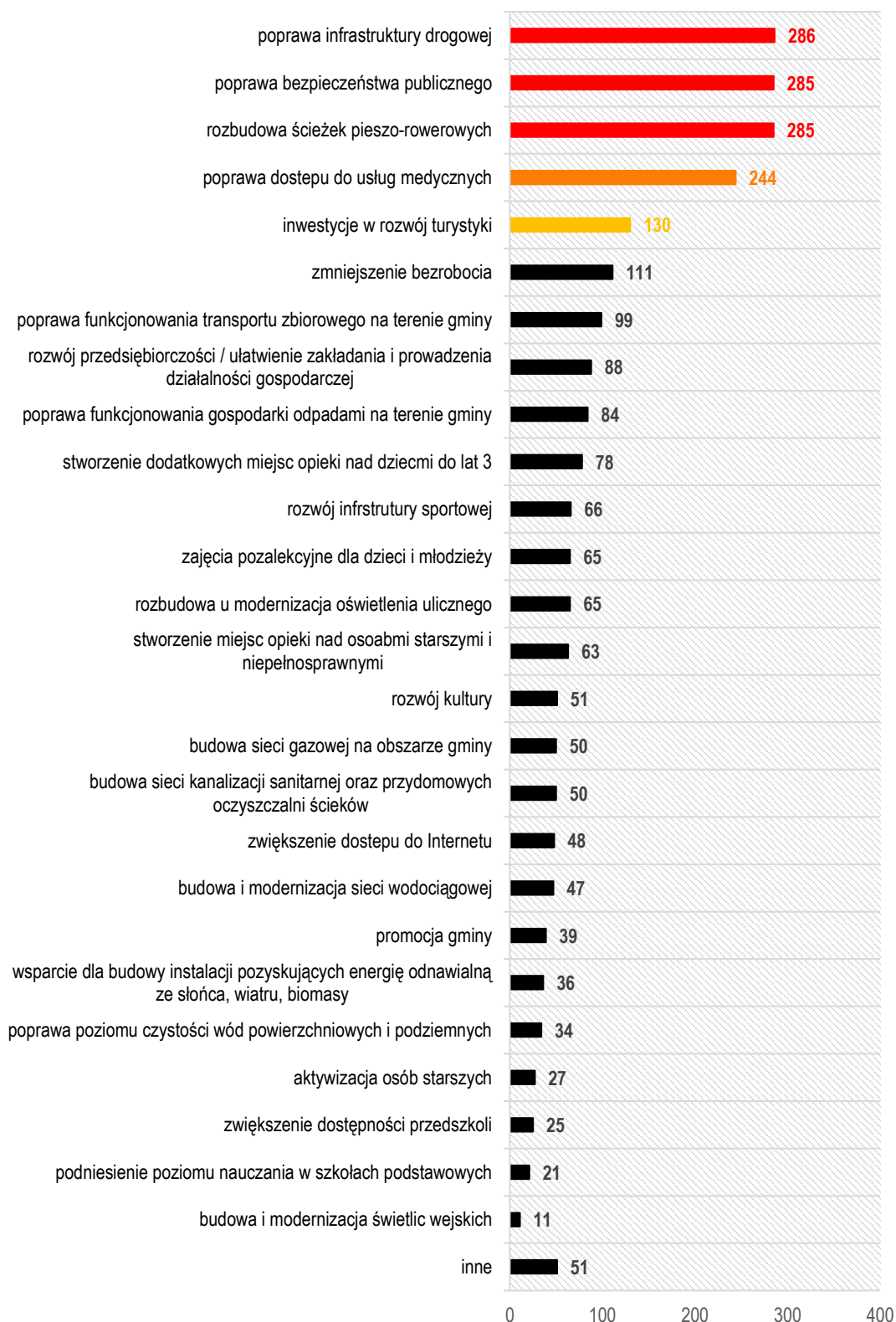

Ryc. 38. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania Gminy Bogatynia według ankietowanych – turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa stanu infrastruktury drogowej (286 wskazań), poprawa bezpieczeństwa publicznego (285), rozbudowa systemu ścieżek pieszo-rowerowych (285), poprawa dostępu do usług medycznych (244) oraz inwestycje w rozwój turystyki (130). Jednocześnie wśród najmniej pilnych do realizacji zadań najczęściej wskazywano budowę i modernizację świetlic wiejskich (11), podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych (21) oraz zwiększenie dostępności przedszkoli (25).

Ryc. 39. Główne priorytety rozwoju Gminy Bogatynia według ankietowanych
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

CZĘŚĆ 5: ANALIZA SWOT Z UWZGLĘDNIENIEM ELEMENTÓW PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

1. Wnioski z opisu charakterystyki Gminy,
2. Dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych,
3. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach 12.04-16.05.2021 r.,
4. Wnioski z warsztatu diagnostycznego z Zespołem ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021 – 2027, dotyczącym określenia mocnych i słabych stron Gminy Bogatynia oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 21.06.2021 r.

Analizę SWOT dla Gminy Bogatynia przedstawia poniższe zestawienie:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• położenie geograficzne na Trójstyku granic Polski, Niemiec oraz Czech, • funkcjonowanie kopalni węgla brunatnego oraz elektrowni „Turów”, • duża dostępność terenów inwestycyjnych na obszarze Gminy, • bogate zasoby węgla brunatnego, • wysoki udział dochodów własnych w strukturze dochodów budżetu Gminy • wykwalifikowana kadra inżynieryjno-techniczna, • zasoby kulturowe stanowiące atrakcyjną bazę do rozwoju turystyki (zabudowa łużycka, domy przysłupowe) • członkostwo w „Związku Trzech Miast”, współpraca z samorządami z państw ościennych • lokalizacja biura paszportowego na terenie Bogatyni • objęcie Gminy w 100% miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego • tereny zielone na obszarze Gminy • własna instalacja przyjmowania i segregowania odpadów • członkostwo w dwóch certyfikowanych klastrach energii • dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy, mało liczne klasy • dobra baza dydaktyczna	• uzależnienie sytuacji gospodarczej i finansowej Gminy od funkcjonowania kopalni i elektrowni „Turów”, • znaczne zadłużenie budżetu Gminy • znaczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich • brak uzbrojenia terenów inwestycyjnych • brak połączenia kolejowego z Wrocławiem • niezagospodarowany teren byłego zwalowiska kopalni „Turów” • brak sieci gazowej • brak realizacji wspólnego planu rozwoju z sąsiadami • brak funkcjonujących form promocji lokalnych wytwórców i producentów • brak podmiotów gospodarczych z sektora tzw. drobnych usług (szewc, krawiec) • mała liczba małych i średnich przedsiębiorstw • monokultura przemysłowa • brak spójnego planu zagospodarowania przestrzennego w Gminie • brak ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych • brak budowy nowych mieszkań komunalnych • brak drogi i wodociągów w Wigancicach Żytawskich • brak połączeń komunikacji zbiorowej

• kadra pedagogiczna • współpraca gminnych szkół z przedsiębiorstwami • duża liczba stowarzyszeń • niskie bezrobocie • funkcjonowanie szpitalu gminnego • duża liczba klubów sportowych • istniejąca baza sportowo-rekreacyjna	• brak monitoringu miejskiego • brak oferty Gminy dla budownictwa jednorodzinnego • niski poziom bezpieczeństwa publicznego • zły stan infrastruktury rekreacyjnej • zły stan dróg dojazdowych do pól • zły stan dróg gminnych • nieuregulowane koryto rzeki Miedzianki • znaczny stopień zanieczyszczenia powietrza • brak zbiorników retencyjnych na terenie Gminy • brak członkostwa Gminy w strukturach Lokalnych Grup Działania • degradacja przestrzeni przyrodniczej przez KWB „Turów” • istnienie i pojawianie się nowych tzw. „dzikich wysypisk” • brak własnej stacji monitorowania powietrza na terenie Gminy • niska świadomość ekologiczna lokalnej społeczności • mała baza zajęć dodatkowych dla dzieci w wieku przedszkolnym • ograniczona liczba zajęć pozalekcyjnych w szkołach na terenach wiejskich • niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach • zły stan technicznych budynków szkolnych • utrudniony dojazd do szkół średnich dla uczniów z terenów wiejskich • występowanie patologii społecznych • starzenie się społeczeństwa • brak wypożyczalni rowerów • niewystarczające zaangażowanie młodzieży w działania społeczne Gminy • niewystarczająca liczba specjalistów w zakresie medycyny i psychologii • duża zapadalność na choroby nowotworowe • ograniczona oferta kulturalna dla seniorów • łatwość dostępu do narkotyków
--	--

	• zły stan komunalnej infrastruktury mieszkaniowej • istnienie barier architektonicznych dla niepełnosprawnych • niewystarczająca promocja Gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
• rozwój edukacji zawodowej i rzemieślniczej • rozwój handlu przygranicznego • rozwój turystyki i oferty kulturalnej we współpracy z zagranicznymi i krajowymi partnerami • kursy zawodowe i przekwalifikujące dla pracowników KWB i elektrowni „Turów” • możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na transformację energetyczną regionu • możliwość pozyskania zewnętrznego finansowania na rozwój instalacji OZE, będących alternatywą dla kombinatu elektrowni i kopalni w Turowie • możliwość rekultywacji terenów pogórnich • przywrócenie ruchu kolejowego na odcinku do Porajowa oraz budowa linii do Frydlantu • realizacja kluczowych inwestycji w porozumieniu z partnerami zewnętrznymi • profilaktyka i podejmowanie działań przeciwko alkoholizmowi i narkomanii • rozwój gospodarczy • możliwość podejmowania edukacji za granicą • utworzenie klas dwujęzycznych we współpracy z partnerami z zagranicy • intensyfikacja systemu przygranicznej wymiany młodzieży	• konieczność zakończenia pracy KWB i elektrowni „Turów” przed zakładanym terminem • brak napływającego kapitału intelektualnego • obniżenie subwencji oświatowej dla gmin • wysoki stopień przestępczości przygranicznej • brak współpracy z samorządami niemieckimi i czeskimi w zakresie dbałości o środowisko • podejmowanie nauki w szkołach poza granicami Gminy • zmniejszenie się liczby uczniów na skutek ogólnych tendencji demograficznych • migracja młodzieży • zamknięcie granic, na skutek trudnych do przewidzenia wydarzeń • negatywne nastawienie sąsiednich samorządów do planów rozwojowych Bogatyni • konkurencja gospodarcza i turystyczna sąsiednich samorządów

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021-2027

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Bogatynia na lata 2021 - 2027, zwracamy się z prośbą o wypełnienie poniższej anonimowej ankiety. Państwa opinie i uwagi, wyrażone przy jej pomocy, posłużą do zaplanowania działań niezbędnych do rozwoju naszej Gminy!

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych.

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo							
Jak oceniasz:		Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz Gminy?							
Skuteczność działania pomocy społecznej?							
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?							
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?							
Dostęp do żłobków/klubów malucha?							
Jakość opieki żłobkowej na terenie Gminy?							
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie Gminy?							
Wsparcie osób starszych oferowane przez Gminę? (DPS, Klub Seniora)?							
Wsparcie osób niesamodzielnnych?							
Poziom zadowolenia z usług świadczonych przez Urząd Gminy?							
Bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy?							
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?							
Dostęp do zasobów mieszkaniowych Gminy?							
Gospodarka							
Jak oceniasz:		Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru Gminy?							
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy?							
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie Gminy?							
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie Gminy?							
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?							
Dostępność usług na terenie Gminy?							
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?							
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
Perspektywy przyszłego rozwoju gospodarczego Gminy w kontekście							
możliwej likwidacji Kopalni Węgla Brunatnego Turów?							

Perspektywę uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy w kontekście możliwej likwidacji Kopalni Węgla Brunatnego Turów?							
Środowisko i przestrzeń							
Jak oceniasz:		<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Estetykę swojej Gminy?							
Jakość powietrza w Gminie?							
Ofertę Gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie Gminy?							
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w Gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?							
Walory środowiska przyrodniczego w Gminie?							
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy?							
Infrastruktura techniczna							
Jak oceniasz:		<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Stan dróg w Gminie?							
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?							
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?							
Jakość sieci wodociągowej?							
Jakość sieci kanalizacyjnej?							
Dostęp do Internetu w Gminie?							
Turystyka i rekreacja							
Jak oceniasz:		<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną Gminy?							
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie?							
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?							
Poziom bazy gastronomicznej?							
Wypożyczenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych ?							
System ścieżek rowerowych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla dzieci?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla młodzieży?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla dorosłych?							
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla seniorów?							
Działania promocyjne Gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?							
Edukacja i kultura							

<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w Gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie Gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych w Gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie Gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie Gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie Gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w Gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność Bogatyńskiego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie Gminy
- ☐ rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
- ☐ rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- ☐ rozwój infrastruktury sportowej
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ budowa sieci gazowej na obszarze Gminy
- ☐ budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy

- ☐ stworzenie dodatkowej liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc / dodatkowej liczby miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ promocja Gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój kultury
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inne (*jakie?*)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką Gminy?

.....

Metryczka

Płeć: ☐ kobieta ☐ mężczyzna

Wiek: ☐ poniżej 18 lat ☐ 18-25 lat ☐ 26-35 lat ☐ 36-45 lat ☐ 46-55 lat ☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

☐ uczeń/student ☐ rolnik ☐ przedsiębiorca ☐ osoba pracująca ☐ osoba bezrobotna
☐ emeryt / rencista ☐ inne (*jakie?*)

Zamieszkanie:

☐ jestem mieszkańcem miasta ☐ jestem mieszkańcem wsi

CEL STRATEGICZNY I: AKTYWNE ZARZĄDZANIE PROCESAMI KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI DLA PODNIESIENIA POZIOMU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Bogatynia	1) Modernizacja i rozbudowa sieci dróg gminnych				
	2) Współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych i Wojewódzkich w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci dróg na terenie Gminy				
	3) Stworzenie systemu ścieżek rowerowych na terenie Gminy				
	4) Budowa nowych miejsc postojowych				
	5) Modernizacja oświetlenia ulicznego i tworzenie aktywnych przejść dla pieszych				
	6) Przywrócenie połączenia kolejowego na trasie Bogatynia-Zgorzelec				
	7) Stworzenie zeroemisyjnej sieci gminnej komunikacji autobusowej				
1.2. Rozwój infrastruktury technicznej na terenie Gminy Bogatynia	1) Modernizacja sieci wodociągowej oraz budowa sieci kanalizacyjnej na terenie dzielnic Zatonie i Trzciniec				
	2) Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy				
	3) Uregulowanie stanu gospodarki wodno-ściekowej poza aglomeracjami				
	4) Budowa alternatywnych źródeł wody pitnej na terenie Gminy				
	5) Rozbudowa sieci ciepłowniczej na terenie Gminy, w szczególności podłączenie do sieci ciepłowniczej dzielnicy Trzciniec				
	6) Poprawa efektywności energetycznej gminnych budynków użyteczności publicznej				
	7) Poprawa stanu technicznego komunalnej substancji mieszkaniowej				

1.3. Ochrona środowiska naturalnego w Gminie Bogatynia	1) Stworzenie alternatywnego (niskoemisyjnego, zeroemisyjnego) źródła energii ciepłej na terenie Gminy				
	2) Wsparcie prywatnych inwestycji w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania				
	3) Racjonalne gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzące do zwiększenia ich stopnia segregacji i recyklingu oraz minimalizacji zużycia surowców i powstawania odpadów poprzez wdrażanie idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)				
	4) Likwidacja dzikiego wysypiska śmieci REVITA				
	5) Stworzenie monitoringu terenów zielonych w celu ograniczenia problemu dzikich wysypisk śmieci				
	6) Rozbudowa systemu monitoringu czystości powietrza				
	7) Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy				
	8) Wsparcie rozwoju mikroinstalacji prosumenckich pozyskujących energię elektryczną z OZE				
1.4. Gospodarka wodna i tereny zielone	1) Budowa systemu retencji na terenie Gminy				
	2) Zakładanie i utrzymanie tzw. ogrodów deszczowych				
	3) Zwiększenie powierzchni przestrzeni biologicznie czynnej na terenie Gminy				

**CEL STRATEGICZNY II:
WYKORZYSTANIE POTENCJAŁÓW GMINY W PROCESIE ZRÓWNOWAŻONEGO
I TRWAŁEGO ROZWOJU GOSPODARCZEGO**

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
2.1. Rozwój przedsiębiorczości i aktywizacja gospodarcza mieszkańców	1) Tworzenie przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej na obszarze Gminy, w tym w sektorze turystyki				
	2) Aktualizacja MPZP pod kątem dostępności terenów inwestycyjnych				
	3) Przygotowanie i uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych na obszarze Gminy				
	4) Aktywne poszukiwanie inwestorów				
2.2. Wzrost znaczenia lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego	1) Rewitalizacja zabytków na terenie Gminy				
	2) Utworzenie muzeum regionalnego domów przysłupowych				
	3) Regulacja prawa lokalnego w zakresie estetyki miasta				
	4) Wsparcie merytoryczne i formalne społeczności lokalnej w podejmowanych przez nią działaniach na rzecz rewitalizacji zdegradowanej przestrzeni wsi Wigancice Żytawskie dopuszczającej odbudowę budownictwa jednorodzinnego oraz obsługę ruchu turystyczno-rekreacyjnego				
	5) Wsparcie merytoryczne i formalne społeczności lokalnej w działaniach na rzecz kultywowania i promocji dziedzictwa historycznego Opolna Zdrój (dawne Bad Oppelsdorf)				
2.3. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności Gminy Bogatynia	1) Budowa marki „Stolica domów przysłupowych”				
	2) Promocja walorów turystycznych Gminy				
	3) Utworzenie cyklicznej imprezy wizerunkowej				

	promującej Miasto w kraju i za granicą				
	4) Wykreowanie produktu lokalnego				
	5) Promocja oferty inwestycyjnej Gminy				
2.4. Wzrost turystycznej i rekreacyjnej atrakcyjności Gminy Bogatynia	1) Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów haldy – byłego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów”				
	2) Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne terenów Zalewu (w tym ich rewitalizacja)				
	3) Tworzenie warunków do rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie Gminy				
	4) Utworzenie punktów widokowych na terenie byłego zwałowiska zewnętrznego KWB „Turów” oraz w rejonie prowadzonej odkrywki				
	5) Utworzenie turystycznych szlaków tematycznych (np. szlak Drezdeński, „Przemysłowa Bogatynia”, „Szlakiem domów przysłupowych”				
	6) Utworzenie sieci tras rowerowych na terenie Gminy połączonej z infrastrukturą rowerową Czech i Niemiec				
	7) Rozbudowa basenu krytego przy Szkole Podstawowej nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Bogatyni w kierunku przekształcenia go w „park wodny”				

**CEL STRATEGICZNY III:
ROZWÓJ ŚWIADCZONYCH USŁUG SPOŁECZNYCH DETERMINANTĄ WZROSTU
ATRAKCYJNOŚCI GMINY**

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
3.1. Wysoka jakość i efektywność kształcenia w Gminie Bogatynia	1) Zwiększenie ilości miejsc opieki dla dzieci do lat 3				
	2) Modernizacja infrastruktury szkół i przedszkoli (termomodernizacja budynków, likwidacja barier architektonicznych, modernizacja przyszkolnej bazy sportowej, monitoringu, placów zabaw przy przedszkolach)				
	3) Doposażenie bazy dydaktycznej gminnych placówek oświatowych				
	4) Poprawa jakości i efektywności kształcenia				
	5) Racjonalizacja sieci szkół, w tym zmiana granic obwodów szkolnych				
3.2. Rozwój usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w Gminie Bogatynia	1) Utworzenie miejsc opieki krótko i długoterminowej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów				
	2) Zwiększenie dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej				
	3) Rozwój działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej				
3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze Gminy Bogatynia	1) Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku				
	2) Rozszerzenie działalności świetlic wiejskich				
	3) Rozszerzenie oferty kulturalnej na terenie Gminy				
	4) Budowa nowej ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej				
	5) Wzmocnienie współpracy gminnych instytucji z organizacjami pozarządowymi (wsparcie profesjonalizacji lokalnego sektora NGO)				
	6) Stworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, w tym rozwój odpowiedniej infrastruktury				
	7) Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców				
	8) Poprawa stanu technicznego mieszkań komunalnych				